

Visitaprotokoller 2017



DEN NORSKE KIRKE

Hamar bispedømme

Bilde på framsiden er fra Tyllaldalen barnehage.

Foto: Berit Kristin Klevmoen

Visitat for sykehusprestetjenesten, 27. – 31. mars, 7. april og 22. juni. . . .	1
Visitat på Tynset, 9.- 14. mai.	2
Visitat i Etnedal, 15. august og 19. - 24. september	3
Visitat ved Engen kloster, 15.- 19. november	4
Visitat i Løten, 5.-10. desember.	5

**Visitas for sykehuspresttjenesten
i Hamar bispedømme
27. – 31. mars, 7. april og 22. juni**



Sykehuset Innlandet HF

HELSE  SØR-ØST

**Visitaprotokoll fra Hamar biskops visitas ved Sykehuset Innlandet
27. - 31.mar, 07.april og 22.juni 2017.**



Fra Elverum sykehus

Foto: Kenneth Hansen



DEN NORSKE KIRKE
Hamar bispedømme

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Program for visitasen:	3
Referat og oppsummering av dagene	6
Mandag 27. mars Gjøvik.....	6
Mandag 27. mars Lillehammer.....	8
Tirsdag 28. mars Hamar.....	9
Onsdag 29. mars Sanderud	10
Onsdag 29. mars Reinsvoll	11
Fredag 31. mars Elverum.....	12
Fredag 31. mars Kongsvinger	13
Fredag 7. april Tynset	14
Torsdag 22.juni – Sluttsamtale	15
Oppsummering og avslutning	16

Innledning

I henhold til § 1, 3 ledd i Visitasreglement for Den norske kirke kan biskopen holde visitas ved viktige samfunnsinstitusjoner som kirken er i berøring med. Ved Sykehuset Innlandet er det ansatt sykehusprester som biskopen fører tilsyn med. Vi lever i et religiøst og kulturelt mangfold. Sykehuspresten legger til rette for trosutøvelse for mange tros- og livssyn, men kan gå dypere for medlemmer av eget trossamfunn (81 prosent i Hamar bispedømme tilhører Den norske kirke).

Tre viktige forhold begrunner sykehuspresttjenesten: 1. Pasientrettigheter, og offentlige institusjoners ansvar for å tilrettelegge. 2. Helhetlig behandlingsforståelse (bio-psyko-sosio-eksistensiell). 3. Dokumentert nytteverdi: Religion, tro og livssyn er viktig for pasientenes evne til å ta imot og gjøre seg nytte av behandling (såkalt compliance) og for evne til å mestre og tåle motgang og store påkjenninger (resiliens).

Visitasen berørte disse forholdene og flere relevante tema, og det ble ført en god dialog om sykehusprestetjenestens arbeidsoppgaver og fagkompetanse.

Program for visitasen:

Mandag 27. mars Gjøvik – Utsikten

09.00-11.00

- Velkommen v/biskop og divisjonsdirektør
- Prestetjenesten, Klinisk etikk-komité, palliativt team v/Anne Hvinden, sykehusprest
- Erfaringer med prestetjenesten v/Anne Line D. Nygård, avdelingssykepleier
- Veiledning studenter v/Øistein Hovde, seksjonsoverlege
- Verdigruppe v/DPS Gjøvik
- Obduksjon og bårhusdrift i Sykehuset Innlandet v/Lars Thomas Lien, obduksjonstekniker.

Sluttsamtale biskop, prestetjeneste og divisjonsledelse

Lillehammer – Utviklingsrommet

12.00-14.30

- Velkommen (inkl.lunsj) v/biskop og divisjonsdirektør
- Møte med:
 - Avdelingssjefer
 - Kreftenheten, eventuelt andre poster
 - Klinisk etikk-komité og palliativt team
 - Patologi, v/obduksjonstekniker Finn Olav Bakken
 - Omvisning
- Sluttsamtale v/biskop, prestetjeneste og divisjonsledelse

Tirsdag 28. mars Hamar

09.00-11.00 Velkommen v/biskop og ass. divisjonsdirektør

09.00-09.30 Sykehuskapellet

Befaring i sykehuskapellet og pynterom/stellerom v/Isak Eikefjord Syverhuset, avdelingssykepleier akuttmottak og Sigmund Nesvaag, avdelingssjef kirurgisk avdeling.

09.30-10.40

- Bruk av sykehusprest i medisinsk sengepost v/Rut Helene Hagen, avdelingssykepleier
- Hvordan arbeides det tverrfaglig i palliativt team? v/ Aina Sørum, leder av palliativt team
- Hvordan arbeides det tverrfaglig i klinisk etisk komité? v/Alexander Mills, leder i Klinisk etikk komité
- Hvilke pasienter får behandling ved kirurgisk avdeling på Hamar og hvilke menneskelige utfordringer møter vi? v/Sigmund Nesvaag, avdelingssjef

10.40-11.00 Sluttsamtale v/domprost (habilitetshensyn), prestetjeneste og divisjonsledelse.

Onsdag 29. mars Sanderud

09.00-09.15 Kapellet, omvisning og orientering om bruk av kapellet v/Margit Husevåg

09.15-09.55 Store møterom, samtale om sykehuspresttjenesten v/avdelingsleder og enhetsledere

10.00-11.00 På Blaarud

10.00-10.10 Orientering om aktiviteter, visjoner og som samarbeidspartner i sykehusprestetjenesten v/*Edel Hoelstad, Trine L Sjøberg og Normann Høgseth*

10.10-10.30

➤ Orientering om forskningssentra v/*Sigrid Helene Kjørven Haug*

➤ Presentasjon av forskningsprosjekt om livssyn og demens v/*Tor-Arne Isene*

10.30-10.50 Sluttsamtale v/*biskop, prestedtjeneste og divisjonsledelse*

10.50-11.00 Ressursenhet for demens

Avdelingsbesøk på Ressursenhet for demens

11.00 Avreise til SI Reinsvoll

Reinsvoll

12.15 Lunsj

13.00-14.00 Møte med ledere og behandlere, inkludert TSB

13.00-13.10 Orientering om aktuell utvikling ved SI Reinsvoll v/*Alf Skar, avdelingssjef*

13.00-13.25 Samtale om sykehusets situasjon opp mot den pastoralkliniske tjeneste

13.25-13.45 Mystisisme og schizofreni – sondering i et terreng med likartede fenomener v/*Elisabeth Haug*

13.45-14.00 Samtale rundt foredraget

14.00-14.15 Sluttsamtale v/*biskop, prestedtjeneste og divisjonsledelse*

Onsdag 31. mars Elverum

08.00-08.10 Velkommen v/*biskop og divisjonsrådgiver*

08.10 Klinisk etikk-komité v/*Kirsten Mostue, intensivsykepleier*

08.25 Palliativt team v/*Marit Hole, kreftsykepleier*

08.40 Prestetjenestens samarbeid med klinikken v/*Arne Floor, avdelingssjef indremedisin*

09.00 Runde i sykehuset: Dialysen, deretter kapellet med tilhørende rom.

09.45 Oppsummering

Kongsvinger

12.00 Velkommen (inkl. lunsj) v/*biskop og divisjonsdirektør*

12.30 Presentasjon KEK – gjennomgang av mandat for KEK og sammensetning av gruppen. Presentasjon av «Etterlattekonvolutt». v/*Stein Vaaler, leder.*

12.40 Presentasjon av palliativt team. Hvordan fange opp åndelige og eksistensielle behov for å ivareta medlemmene av Den norske kirke,- og på tvers av andre religioner?

12.50 Informasjon og tiltak i forhold til åndelige og eksistensielle behov, for å ivareta medlemmene av Den norske kirke, - og på tvers av andre religioner for akutt, innlagte pasienter. Behov i forhold til ansatte. v/*avdelingssykepleier fra akuttmedisinsk avdeling og avdelingssykepleier sengepost.*

13.15 Hva skjer i forhold til prestedtjenesten ved en ulykke der flere ressurser trengs? v/*Bård Are Bjørnstad, divisjonsdirektør*

13.30 Eventuelle innspill fra deltakerne

13.45 Sluttsamtale v/*biskop, prestedtjeneste og divisjonsledelse.*

Fredag 7. april Tynset

10.00-11.15 Velkommen v/*biskop og divisjonsledelse*

Møte med: Palliativt team og Klinisk etikk komité

11.15-12.00 Omvisning på sykehuset

12.00-12.30 Lunsj i kantina

Sluttsamtale v/*biskop, prestedtjeneste og divisjonsledelse.*

Torsdag 22. juni

14.00-15.00 Sluttmøte v/*biskop og administrerende direktør med følge.*

Referat og oppsummering av dagene

Under følger korte oppsummeringer fra de ulike møtepunktene under visitasen, med særskilt blikk på hva som i samtalen ble løftet frem om sykehuspresttjenesten. Forutsetningene var følgende under visitasen:

Divisjon Gjøvik: Anne Hvinden (Ane Inger Bondahl Søberg – stipendiat).
Divisjon Lillehammer: ikke sykehusprest
Divisjon Elverum- Hamar: Guttorm Eidslott
Divisjon psykisk helsevern Sanderud: Margit Husevåg (Tor Arne Isene – stipendiat)
Divisjon psykisk helsevern Reinsvoll: Olav Nordengen
Divisjon Kongsvinger: pr. nå ikke sykehusprest
Divisjon Tynset: ingen prest.

Biskopens følge bestod av den stedlige prost og teologisk rådgiver fra bispedømmekontoret.

Mandag 27. mars Gjøvik



Sykehuskapellet ved divisjon Gjøvik

Foto: Kenneth Hansen

Visitasens første dag var ved divisjon Gjøvik i møterommet Utsikten. Etter divisjonsdirektør og biskops innledning fikk vi høre om **prestetjenesten, klinisk etikk-komité og palliativt team**. Palliativt team arbeider i hele sykehuset og også i noen grad ut mot kommunene. Det er et tverrfaglig arbeid der sykehusprest inngår, og intensjonen er å se hele mennesket; psykisk, fysisk og åndelig/eksistensielt. Presten er en viktig samarbeidspartner, og har ofte en noe annen innfallsvinkel til problemstillingene som teamet arbeider med. Det er merkbart når sykehuspresten er syk/borte, og det ble fremhevet at det er et stort behov for prest i sykehuset, både for pasienter og for de ansatte. Presten er ansett som en god veileder.

Sykehuspresten sitter også med en viktig rolle i klinisk etikk-komité.

Sykehuspresttjenesten er opptatt av å bygge bro til andre religioner, noe som er viktig i et religiøst og kulturelt mangfoldig samfunn.

Det melder seg ofte eksistensielle, åndelige og religiøse spørsmål, og pasientene har rettigheter knyttet til disse områdene. Tro og livssyn er for mange pasienter en viktig ressurs for tilpasning og mestring av pasientsituasjonen (resiliens og compliance). Sykehusprestenes oppgave er å bistå pasientene i deres arbeid med åndelige og eksistensielle spørsmål og bidra til at de kan utøve sin tro og hente håp og styrke i sin egen religiøse og kulturelle tradisjon.

Det ble delt **erfaringer med prestatjenesten**. Det ble blant annet pekt på arbeidet rundt julehøytiden, der sykehuspresten legger til rette for sang og musikk og annen aktivitet. Hvordan prestatjenesten blir presentert er betydningsfullt for hvor mye den blir brukt, og det kom et forslag om at prestatjenesten burde ha en egen plakate med informasjon.

Sykehuspresten er tilgjengelig for alle pasienter som ønsker en samtale. Sykehuspresten er også med i refleksjonsgruppe med personalet hver tirsdag, der det diskuteres rundt pasientcase. Det er også et ønske om å få til en refleksjonsgruppe for de yngre legene, spesielt rundt vanskelige situasjoner.

Vi fikk en orientering om **veiledning av studenter og verdigruppe ved DPS**. Ved sistnevnte er presten en aktiv bidragsyter ut fra sin fagkompetanse.

Sykehusprest Ane Inger Bondahl Søberg er for tiden i permisjon som doktorgradsstipendiat med stipend fra Forskningsavdelingen i SI. Hun orienterte om sin forskning, et prosjekt som ønsker å belyse hvordan behandlere snakker om eksistensielle temaer med mennesker som er i selvmordsrisiko. Dette er et nydannende arbeid som belyser et tema som er aktuelt i det flerfaglige arbeidet som sykehusprester er involvert i.

Det ble gitt en orientering om **obduksjon og bårhusdrift**. Mange dødsfall håndteres ved sykehuset, som gir mange møter med pårørende. Det er ofte syning i kapellet, og dette tilrettelegges i stor grad i samarbeid med prestatjenesten. Kompetansen til obduksjonstekniker og prest kan utfylle hverandre, noe som gir en god tjeneste for pårørende.

Møtet ble avsluttet med en **sluttsamtale** mellom biskop, prestatjenesten og divisjonsledelse.

Mandag 27. mars Lillehammer



Sykehuskapellet ved divisjon Lillehammer

Foto: Kenneth Hansen

Divisjon Lillehammer er det mest komplette sykehuset i Sykehuset Innlandet, med sterke fagmiljøer som rekrutterer godt. Divisjonen har gjennom mange tiår hatt fast sykehusprest i full stilling, og de senere årene i noe redusert stilling. Pr. nå har Lillehammer ingen ansatt sykehusprest, noe som begrunnes med en anstrengt økonomisk situasjon. Det ble i samtalen tydeliggjort at en sykehusprest ikke kan erstattes av andre profesjoner, og at presten er en viktig partner inn i blant annet palliativt team og klinisk etikk komité.

I fjor arrangerte Sykehuset Innlandet Fag- og forskningsdager, der fokuset var på åndelige behov. Dette er et tema som nå er mer fremme enn tidligere, og det handler om å være tilstede for pasienten, spesielt når de har forholdsvis kort liggetid. Det er innredet et stillerom ved divisjonen.

Siden det ikke er tilsatt sykehusprest, har det blitt inngått en avtale om bruk av to lokale prester i Lillehammer by til en minimumsbetjening. I forlengelsen av visitasen skal denne avtalen formaliseres skriftlig, der det tydeliggjøres at sykehuset betaler prestene for tilkallinger og utførte tjenester, og at prestene har anledning til å si nei hvis de ikke kan komme. Når divisjonene Lillehammer og Gjøvik blir slått sammen, med felles divisjonsdirektør, må det gjøres en vurdering av hvordan prestatjenesten organiseres fremover.

Etter samtalen ble biskopens følge **vist rundt i sykehuset**, deriblant sykehuskapellet. Det ble gitt en orientering om stell av de døde, og prosessen ved ulykker av obduksjonstekniker.

Møtet ble avsluttet med en **sluttsamtale** mellom biskop, prost og divisjonsledelse.

Tirsdag 28. mars Hamar



Sykehuskapellet ved divisjon Hamar

Foto: Kenneth Hansen

Ved divisjon Hamar startet dagen med en **befaring i sykehuskapellet og pynterom/stellerom**. Så ble det orientert om bruken av **sykehusprest i medisinsk sengepost**. Her er det mange dårlige pasienter, og det er viktig med gode personer å snakke med. Sykehuspresten ivaretar åndelige, eksistensielle og religiøse behov og er også samtalepartner innenfor en større psykososial sammenheng. Det er gitt mange gode tilbakemeldinger fra pasienter. Også personalet bruker sykehuspresten, og det har tidligere blitt holdt refleksjonsgrupper en gang i måneden der man tok opp etiske dilemmaer. En slik gruppe kan for eksempel diskutere eksempelvis «håp», men også det som dekker spørsmål fra samfunnet med sitt religiøse og kulturelle mangfold.

Sykehusprestens deltakelse i palliativt team innebærer nær kontakt med sengepostene. I divisjon Elverum-Hamar er det palliativt team ved begge enhetene, og sykehuspresten er medlem og deltar begge steder. Teamet ved Hamar har tverrfaglig møte hver tirsdag, noe som er viktig for smidige overganger og ansvarsfordeling. Presten gir veiledning og oppfølging innenfor åndelige og eksistensielle spørsmål i teamet, også inn mot ivaretagelse av pasienter av en annen tro og livssyn. Det ble tydeliggjort viktigheten av den kompetansen som prestedtjenesten kan tilføre teamet, for eksempel ved hastevielser og andre ritualer. Presten er også en viktig del av klinisk etikk-komite, og har for øvrig pasientsamtaler i alle avdelinger, særlig sengepostene.

Møtet ble avsluttet med en **sluttsamtale** mellom divisjonsledelse, domprost (av habilitetshensyn) og sykehusprest.

Onsdag 29. mars Sanderud



Sanderud kapell

Foto: Kenneth Hansen

Onsdag var rettet mot Divisjon psykisk helsevern, og dagen begynte i Sanderud kapell. Her fikk vi en **orientering om bruken av kapellet**, og strategien ved å la dette være et åpent og tilgjengelig sted for lystenning og bønn.

På Sanderud er det sykehusprest i full stilling, f.t 80 % mens Tor-Arne Isene er i permisjon for å fullføre doktorgradsavhandling om åndelig/eksistensiell omsorg blant personer med langtkommen demens. Han har stipend fra Forskningsavdelingen i SI. Prest Margit Husevåg er hans vikar. Prestetjenesten på Sanderud er relativt godt integrert. Samtaler med pasienter, enkle ritualer i kapellet og undervisning / veiledning av personell er blant de viktigste arbeidsformene. En styrke ved prestetjenesten som ble framhevet, er at den ivaretar et behov mange pasienter kan ha for å snakke uten å tenke på at de blir «vurdert». Det ble også uttrykt hvor viktig prestetjenesten er når det oppstår større kriser, slik som ved selvmord. På Alderspsykiatrisk avdeling registreres pasienters trostilhørighet ved innskriving.

Det ble diskutert dilemmaer rundt taushetsplikt og avvergeplikten. Regelen må alltid vektes opp mot liv og helse.

Det ble samtalt rundt prestetjenestens forankringspunkt, og det ble starten en dialog på å finne et sted der prestetjenesten kan delta på tverrfaglige møter sammen med det øvrige personalet.

Følget beveget seg deretter til **Blaarud**, et imponerende aktivitetshus for pasientene. Det ble gitt en fin orientering om alle aktivitetene som gjøres her.

Religionspsykologisk senter ved Sykehuset Innlandet ligger på Sanderud. Kjerneområdet for senteret er forskning, formidling og nettverksbygging. Det er fullført

syv doktorgrader siden 2008, med fem som pågående prosjekter. Det er tilknyttet en referansegruppe til senteret med folk fra forskjellige faggrupper. Disse kommer med innspill til virksomheten.

Stipendiat Tor-Arne Isene ga en **presentasjon av sitt forskningsprosjekt om livssyn og demens**. Forskningsspørsmålet som stilles er hvordan og i hvilke situasjoner livssyn kommer til uttrykk hos personer med alvorlig demens. Hvordan bidrar livssyn positivt eller negativt i håndteringen av daglige gjøremål, stressrelaterte situasjoner, opplevelse av mening og livskvalitet?

Det ble så gitt en **omvisning på ressursenheten for demens**.

Møtet ble avsluttet ved en **sluttsamtale** mellom biskop, prestedtjenesten og avdelingsledelse.

Onsdag 29. mars Reinsvoll



Fra orientering om Reinsvoll ved Alf Skar

Foto: Guttorm Eidslott

Onsdagens andre del ble lagt til Reinsvoll. Etter lunsj ble det gitt en **orientering om aktuell utvikling ved SI Reinsvoll**. Det har vært en krevende periode med mye omstilling, og dette har også påvirket prestedtjenesten. Stedet har gjennom mange tiår hatt full stilling, betjent av sykehusprest Olav Nordengen. Stillingen er plassert i stab, men fungerer over hele sykehuset. Rollen er viktig, spesielt ved krisesituasjoner. Sykehuspresten er med som gruppeterapeut ved gruppebehandling. Prestens «frie rolle» utfordres stadig i forhold til tverrfaglig samarbeid og dokumentasjonskrav. Det er stadig flere pasienter som tilhører andre religioner, og det arbeides med å lage gode systemer i enheten for å fange opp behovene. Det ble så samtalt om **sykehusets situasjon opp mot den pastoralkliniske tjeneste**, der blant annet prestens deltakelse i klinisk etikk-komite ble fremhevet som viktig.

Elisabeth Haug gav tilhørerne et interessant faglig bidrag med foredraget *Mystisisme og schizofreni – sondering i et terreng med likartede fenomener*. Dette er tematikk som er særdeles relevant og interessant for både kirke og sykehus. Etter foredraget ble det gitt rom og tid til samtale om det som var presentert.

Møtet ble avsluttet med en *sluttsamtale* mellom biskop, prestetjenesten og divisjonsledelse.

Fredag 31. mars Elverum



Sykehuskapellet ved divisjon Elverum

Foto: Kenneth Hansen

Fredagen startet ved divisjon Elverum, og det ble gitt en god innføring i prestetjenestens funksjon i *klinisk etikk-komite* og *palliativt team*. Prestens styrke når det gjelder språk og begreper inn mot sorg, død og eksistensielle spørsmål ble fremhevet. Presten er ikke-medisinsk fagperson, og bidrar med et annet perspektiv. Presten har tid til å sette seg ned å prate med pasientene. Presten har også kompetanse på det rituelle planet, og brukes blant annet ved hastevielser. Her har man lyktes med å få til et godt samarbeid med Skatt Øst.

Prestetjenestens samarbeid med avdelingene ble fremhevet som godt. Det er et ønske om å kunne orientere om prestens funksjon ved personalmøter. Personalet setter også pris på å ha presten som samtalepartner, spesielt etter vanskelige situasjoner. Det var tidligere en «varmestue» på en medisinsk sengepost, der presten deltok – og det ble fremmet forslag om at dette kanskje kunne blir innført på nytt.

Det kan være vanskelig for personalet å finne fram på intranettet og i kvalitetssystemet når man trenger prest. Dette har det blitt tatt tak i forbindelse med visitasen.

Samlingen ble avsluttet med *en runde på sykehuset*. Spesielt den nye og imponerende dialyseavdelingen gjorde inntrykk.

Fredag 31. mars Kongsvinger



Divisjonsdirektør Bård Are Bjørnstad og biskop Solveig Fiske

Foto: Kenneth Hansen

Ved divisjon Kongsvinger har det gjennom mange tiår vært fast prestedtjeneste i tilnærmet full stilling. Sykehusprest Magnhild Helberg har f.t. permisjon, men det er ikke satt inn vikar. Det ble gitt en presentasjon av divisjonen, og en gjennomgang av **klinisk etikk-komite** og **palliativt team**. Sykehuspresten har hatt en viktig rolle i begge disse. I det palliative teamet drev presten sorggrupper. Sykehuset tilbyr fortsatt pasientene samtale med prest hvis dette etterspørres, selv om det ikke finnes noen avtale for tilkalling av prest.

Samtalen tok videre opp **informasjon og tiltak i forhold til åndelige og eksistensielle behov**. Medisinsk avdeling brukte prestedtjenesten mye, blant annet med jevnlig veiledning. Da sykehuset hadde sykehusprest som var ansatt og tilstede, gikk denne i avdelingen, og var en naturlig samtalepartner. Terskelen for å ringe prest er nå høyere i avdelingen. En sykepleier tar videreutdanning i diakoni, og brukes noe som samtalepartner. På intensivavdelingen pleide presten å komme hver fredag mellom kl. 11 og 13. Det var en stor fordel med et fast tidspunkt, da man kunne forberede og kartlegge hvem som ville prate eller ikke. Dialyseavdelingen savner prestedtjenesten og den formaliserte visitten. Det har vist seg at pasienter og pårørende fra andre kulturer og andre religioner er flinkere til selv å ta kontakt med sine religiøse ledere. Når en prest er fast til stede skaper det tillit inn i det tverrfaglige arbeidet, og dette er ikke like lett for en prest som kommer inn utenfra ved behov.

Det ble diskutert hvordan man kan sikre et minimum av prestedtjeneste i divisjonen, og det ble løftet frem muligheten for en tilkallingsavtale med to lokale prester slik det også er gjort ved divisjon Lillehammer.

Møtet ble avsluttet med en **sluttsamtale** mellom biskop, fungerende prost og divisjonsledelse.

Fredag 7. april Tynset



Stille rommet ved divisjon Tynset

Foto: Kenneth Hansen

Ved divisjon Tynset er det f.t. ingen fast prestedtjeneste, men det har tidligere vært tilknyttet prest i en deltidsstilling. Det ble orientert om **palliativt team og klinisk etikk-komité**. Sistnevnte er reorganisert med nye medlemmer, og tema for 2017 er «Når noe går galt i helsevesenet». Tidligere var presten med som lek-medlem, og det var fint å ha med en som kunne ha et «utenfra perspektiv», og ikke hadde helsefaglig bakgrunn. Sykehuspresten var tidligere også satt opp i det utvidete palliative teamet, men etter at stillingen ble tatt bort er det ikke lenger noen prest med.

Selv om det ikke er fast prest til stede spørres pasientene om de har behov for å prate med prest, og det har også skjedd at sykehuset har kontaktet prest utenfra.

Møtet ble avsluttet med en omvisning på sykehuset, lunsj og en samtale om muligheten for å reetablere en deltids prestedstilling ved divisjonen. En slik stilling vil kunne øke tilliten til hva prestedtjenesten kan bidra med når det er behov – det handler om å se hverandres faglighet.

Torsdag 22.juni – Sluttsamtale



Administrerende direktør Alice Beathe Andersgaard og biskop Solveig Fiske

Foto: Kenneth Hansen

Visitasen ble avrundet med en sluttsamtale i administrasjonssenteret i Brumunddal mellom Hamar biskop og administrerende direktør Alice Beathe Andersgaard. Visitasdagene ble oppsummert og betydningen av prestetjenesten i sykehuset ble fremhevet, dessuten viktigheten av kartlegging av pasientenes behov, og betydningen av å ha gode henvisningsrutiner. Samtaler og sjelesorg med pasienter og pårørende er en vesentlig del av sykehusprestenes arbeid, og kontaktene etableres via henvisning fra avdelingene og gjennom palliative team (i somatikken). Sykehuspresten er viktig inn i møte med andre religioner, og har kunnskap som kan hjelpe avdelingene med å gjøre de riktige grepene.

Ved divisjonene Kongsvinger, Lillehammer og Tynset er det utfordringer ved at det ikke er fast sykehusprest pr. nå. Det ble samtalt om den historiske bakgrunnen for disse stillingene, og de problemer som oppstår knyttet til den nåværende situasjon. Det ble orientert om hva som nå gjøres for å ivareta en minimumstjeneste, blant annet ved divisjon Lillehammer, der det nå pågår en prosess med å ferdigstille en avtale med to lokale prester som vil være mulig å tilkalle. Slike lokale avtaler vil ikke kunne fylle rollen som prest i for eksempel palliativt team og klinisk etikk komité. 21. august 2017 blir divisjonene Gjøvik og Lillehammer slått sammen, og det vil da være mulig å tenke nytt rundt funksjonen som sykehusprest i hele divisjonen, med tanke på nødvendige ressurser. I Kongsvinger er sykehuspresten i permisjon frem til mai 2018, og det vil også her bli arbeidet med en avtale med lokale prester. Tynset har også en mulighet til å inngå avtale med prostens i Nord Østerdal, for å kunne benytte lokal prest.

Religionspsykologisk senter sin betydning ble løftet fram. Senteret er et unikt nasjonalt senter for forskning på åndelige, eksistensielle og religiøse behov for mennesker i ulike sykdomssituasjoner.

Oppsummering og avslutning

Disse visitasdagene har gitt et godt og grundig innblikk i sykehusprestenes hverdag. Gjennom samtaler, foredrag, omvisning og måltidsfellesskap har sykehuspresttjenesten blitt belyst fra flere synsvinkler. Sykehusene har selv et ansvar for helhetlig behandling for inneliggende pasienter. Sykehusets ledelse og divisjoner har tydelig formidlet behovet og nytten ved den fagkompetansen sykehuspresten bidrar med inn i fellesskapet, og det ble fremhevet viktigheten av å ha en ikke-medisinsk person inn i palliative team og kliniske etikk-komiteer.

Under visitasen ble det diskutert viktigheten av en god organisatorisk forankring, og hvordan man kan få frem hva sykehuspresten kan tilby pasienter. Det er viktig med gode henvisningsrutiner, og at pasientenes livssyn blir kartlagt på en tilfredsstillende måte. Her er det viktig med et godt tverrfaglig samarbeid.

Ved divisjonene Lillehammer, Kongsvinger og Tynset er det pr. nå ingen tilsatt sykehusprest. Det er derfor viktig at et minimumstilbud kommer på plass, og etter visitasen blir det igangsatt samtaler med stedlige proster om muligheter for å få på plass en avtale med lokale prester. Biskopen understreker at ressursene ikke er store, og menighetsprestene har mye å gjøre der de er.

Det er naturlig i denne sammenheng å fremheve mulighetene for å styrke prestatjenesten i SI, blant annet fordi SI er langt framme i forskning på eksistensielle temaer. Religionspsykologisk senter er et ledende senter i Norden innen religionspsykologi, og SI er et nav i et stort forskningsnettverk som har betydning for utviklingen av prestatjenesten. SI har da også f.t. to prester som holder på med doktorgrad, samt flere andre stipendiater (psykologer, sykepleiere) som driver forskning i dette feltet. Dette er det all grunn til å honorere, og det blir særdeles interessant å lese det ferdige arbeidet når dette foreligger.

Hamar biskop takker for gode dager ved Sykehuset Innlandet. Takk for gode samtaler, spennende foredrag og faglige innlegg.

Gud velsigne det viktige arbeidet som gjøres for hele mennesket.

Solveig Fiske
biskop



«Fjøskrakken» ved divisjon Tynset

Foto: Kenneth Hansen

Visitas på Tynset 9. – 14. mai



Foto: Berit Kristin Klevmoen

Hamar biskops visitas på Tynset

Visitasforedrag

Innledning

Jeg har som biskop i Hamar bispedømme gjennomført visitas i de fire menighetene i Tynset kommune; Kvikne, Brydalen, Tyllaldalen og Tynset.

I følge primstaven, middelalderens kalender, starter våren i mars-måned (Marimesse 25. mars og sommerdag 14.april).

Vi har gjennom visitasen lokket på våren gjennom ord og toner. Vi har prist naturen som på nytt gir vokster og sakte men sikkert vekker alt til liv mens snøflak nok en gang har dekket landskapet, og vi har knyttet skjerfet godt rundt halsen. Likevel er dette optimismen tid. Om været har vært kaldt, har hjertevarmen og mottakelsen vært desto større.

Det har vært godt å ferdes rundt i den storslåtte naturen her, og få møte folk i alle aldre som er flinke, stolte av og engasjerte i hjemstedet sitt og sin lokale kirke. Formålet med en bispevisitas er å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og til å se hvordan kirkens nærvær synliggjøres på de mange ulike måter. Den lokale komiteen har laget et visitasprogram som har speilet dette formålet på en veldig god måte, og som har synliggjort at dere arbeider for og er – «En åpen og inkluderende folkekirke» som er overskriften på deres visitasrapport.

Dette foredraget handler om det jeg har fått møte og sett disse dagene, og hva jeg tenker er områder som trenger særlig oppmerksomhet også i årene som kommer. Foredraget vil derfor være todelt. Første del er et tilbakeblikk på programmet med fokus på tema vi har berørt i de mange møtepunktene underveis disse dagene. I andre del vil dere få noen utfordringer å arbeide videre med.

Del 1

Oppsummering av programmet

Onsdag 3. mai

Visitasen startet med besøk på Opplæringscenteret og samtaler med ansatte. På Opplæringscenteret møtte jeg *tilflyttere* fra mange land hvor kommunens verdier trygghet, inkludering, puls og optimisme gir drivkraft

inn mot ny mestring, læring, oppstart og tilhørighet for mange. Her fikk jeg innblikk i hvordan grunnskole for voksne og introduksjonsprogrammet drives, og hvordan språkopplæring, samfunnsopplæring, kulturmøter og religionsmøter skjer. «Tynset for alle» er mottoet også her.

Samtalene med ansatte har gitt meg verdifulle innblikk i hvordan det arbeides med å være kirke her.

Tirsdag 9. mai

Kvikneskogen var snødekt og en trolsk stemning førte oss mot den flotte Kvikne kirke tirdags morgen. Tonen ble satt og formålet med visitasen understreket i denne påskekirken med salmene «Nå er det morgen, tåkene letter» og «Guds ord det er vårt arvegods». Hele troshistorien er illustrert i dette kirkerommet. Vi blir påmint at Jesus Kristus ved sin død og oppstandelse kjenner vår livssmerte og gir oss mot, håp og fred. At to svensker hoppet rundt på taket for å legge ny spon, gav kirkehusets mots-perspektiv og gleder nye dimensjoner.

Vi erfarer at vi er på et sted med stor tidsdybde når vi trer inn i kirkene her i Tynset. Gjennom foredrag av dyktige menighetsrådsmedlemmer i kirkene, har jeg fått lære mer om kirkenes unike kulturhistoriske verdi, om tilhørigheten, stoltheten og identiteten kirkebyggene gir folk her. Jeg har også blitt oppmerksom på aktuelle spørsmålsstillinger.

Den kirkelige staben står i førstelinjetjenesten, og er med å bygge tillit mellom kirke og samfunn. Under møtet med de kirkelige ansatte snakket vi om det å være kirke slik at vi erfarer at vi er tilstede når folk på forskjellige måter og i ulike livsfaser, trenger kirken. Vi snakket om:

- trosopplæringens plass, stabens opplevelsen av at alle bidrar og lysten til å bygge ut en systematisk trosopplæring.
- At samarbeid beriker alle
- Viktigheten av å holde fokus på dåps-søking – på hvordan vi kan møte tendensen som tallmaterialet viser om at dåpstallet ser ut til å være svakt synkende.
- Om videreutvikling og avklaringer i samarbeidet mellom stab og menighetsråd

Staben melder om trivsel, pågangsmot og fellesskapsbygging.

Jeg vil berømme at dere har jevnliges stabsmøter. Dette er viktig for felles

fokus og kvalitet inn mot å betjene de vi er satt til å være kirke for og sammen med.

Vi fikk servert salat og deilige hjemmebakke rundstykker til lunsj i kirkestua.

På Kvikne skole ble jeg møtt av elever som åpnet vinduer og ropte velkommen. Der møtte jeg engasjerte og vitebegjærlige elever. Alle var godt forberedt. De spurte om alt fra hva en biskop er og gjør, til saker biskopen arbeider med, om menneskeverd og kristendom i møte med andres religiøse tro. Møte med barn og unge er en viktig og energigivende del av visitasen.

Etterpå var det møte med skoleledelse og lærere på Kvikne barnehage og skole. Vi snakket om viktigheten av et forutsigbart samarbeid mellom kirke og skole hvor alt samarbeid skal være tuftet på skolens plan og lovverk. På alle skolene vi besøkte, samtalte vi om KRLE-faget og konsekvenser ved evt. endring i fagets navn, skolegudstjenester og ekskursjoner. Vi snakket om at både skole og kirke på hver sin måte har et samfunnsansvar som handler om å gi barn og unge adekvat livskompetanse. Dette innebærer bl.a. kunnskap om kristendommens røtter i det norske samfunnet, tro og tradisjon, kjennskap til riter og høytider, om kulturhistoriske linjer og kunstsatter.

Gjennomgående på visitasen trakk alle skolene i Tynset fram den gode dialogen som er mellom dem og lokalkirka. Det kom fram at det er nyttig med en gjennomgang av de samarbeidsplaner for skole og kirke som nå ligger der.

På Vollan fikk vi sitte i det spesielle kapellet. Under stjernehimlen og *Rafaelske englevinger*, fikk vi en levende historieforedlesning om oppgangstider og pågangsmot samt nedgangstider og omstilling.

På ENAN møtte vi de som har vært med å bygge det gode samfunnet som vi ofte tar for gitt. Det er alltid med stor respekt og ydmykhet jeg møter eldre som bor på ulike institusjoner. Andaktsstunden ble avsluttet med at prosten introduserte en gjesteopptreden med Enan-singers til stor glede for alle.

Tilbake i kirkestua ventet en god viltgryte. Dette var bare det første måltidet i en lang rekke med kortreist, kvalitetsmat vi har fått her dag etter dag. Det har vært smak av vilt, ulike landbruksprodukter som geit, spekemat, yoghurt, rømme, skjørst og *songraut*. Det har vært vekster fra

skog og myr som tyttebær og molte, søte smakfulle kaker og milde *jønnbrød* som smelter på tunga. Tusen takk for all omtanke dere har gitt oss gjennom gode måltider! (Nå er det tilbake til knekkebrød og magerost).

Kvelden ble avsluttet med gudstjeneste i Kvikke kirke. Der utfordret konfirmanter oss på hvilke verdier vi har som er så viktige for oss at vi ikke kan trues til å skifte mening. Kvikne songlag avsluttet gudstjenestefeiringen med å peke på det kirkerommet dypest sett formidler; at vi har en å lene oss på når vi ikke er sterke, en som er med oss i alle slags dager. «*Lean om me when you're not strong, I'll be your friend, I'll help you carry on*»

På veien tilbake til Tynset badet fjellandskapet i sol.

Onsdag 10. mai

Dagen startet med frokostmøte med skoleledelsen på Nord-Østerdal videregående skole. Rektor framhevet bl.a. at Nord-Østerdal gjennomsyres av en god kultur for læring og at andelen elever som fullfører videregående skole er høy.

Etter frokosten møtte jeg russen i Tronsalen. Hovedtemaet var religionsdialog, og jeg ble grillet av russen i alt fra kristendommens og religionens plass i samfunnet, flyktningsspørsmål og spørsmål som berører menneskeverd, om onani og pornografi og om kristendommens syn på russen. Til det siste var mitt anliggende: «feir at dere er ferdige, men sørg for å bli ferdige»

På Furumoen sang og ba vi sammen. Også her var det fint å møte de som har bygget vårt samfunn.

Så var det tid for både å høre om geit og spise geit på Heidrun. Jeg ser at Tynset kommune fostrer gründere nå som før. Jeg lurte på om dette kan ha med den sterke kulturen for læring å gjøre, om erfart nødvendighet av å klare seg selv (ut fra geografisk beliggenhet), om arbeidsmoral og gode stimuleringsordninger for entreprenørskap? Alt dette synes å fostre optimisme. Lunsjen var en opplevelse av smaker og farger. Mens vi var der på Heidrun, kom pilegrimer fra Fåset skole. Igjen fikk jeg møte oppvakte og vel forberedte barn til samtale.

I Tynset kirke møtte vi fellesråd og menighetsråd. Dette er viktige møter ved enhver visitas. De kirkelige råd besitter den beste kompetansen på hvordan det er å være kirke lokalt, og hvordan det er å være menneske i de fire menighetene. Jeg vil honorere rådene for gode visitasrapporter. De viser grundighet, oversikt, forutsigbarhet, engasjement og peker på nyttige

perspektiv for videre arbeid i menighetene. Jeg vil honorere fellesrådets gode vedlikeholdsplan.

I oktober skal det nye orgelet innvies i Tynset kirke. Jeg må få berømme orgelkomiteen for iherdig innsats over lang tid.

Gjennom visitasen er pilegrimsarbeidet blitt tematisert, særlig i Kvikne og Tyllaldalen. Den lange pilegrimstradisjonen i Nord-Østerdal aktualiserer videre tenkning og utvikling rundt pilegrimstradisjonen lokalt. Pilegrimsprest Lars Erlend Kielland kan være en samtalepartner inn i dette arbeidet.

Etter møter med stabene og råd pyntet vi oss til fest for å stå i stil med det flotte festpyntede bordet i menighets-salen. Verdien av den store dugnadsinnsatsen og frivilligheten i alle menighetene her, er uvurderlig.

Kvelden ble avsluttet med salmekveld i Brydalen kirke. Gjennom ord og toner ledsaget av Brydalen og Finstad sanglag, ble det klart hvordan vi er en lokal og samtidig verdensvid kirke. Vi fikk servert trollkrem i denne kirken med den flotte utsikten.

Torsdag 11. mai.

Torsdagen startet med besøk i Tyllaldalen barnehage hvor to av barna viste oss rundt etter at vi hadde sunget om vennskap og fellesskap sammen.

På Tyllaldalen skole fikk vi være med på en kulturstund hvor bl.a. Tyllaldalsangen ble sunget. I vers to forteller sangen at «Tyllaldalskjerka æ tå mange år så klok». Også her var elevene godt forberedt, og gode spørsmål ble stilt. Tre av elevene viste oss rundt på skolen. I etterkant hadde vi et kort møte med skoleledelsen og lærerne hvor muligheter i samarbeidet mellom skole og kirke ble tematisert.

Det er grunn til å framheve at det i Tynset er bøker overalt. Det er rik utsmykning av både tradisjonelle kunstuttrykk formet i gamle og nye materialer, og en eksperimentering med moderne kunst og kunstuttrykk som til sammen bygger kunnskap og identitet, og sammenholder fortid og nåtid med framtid. Kirkebyggene her med sine kulturskatter og kunstuttrykk er også en viktig del av denne identitetsdannelsen.

I det vi kom til Tyllaldalen kirke, var det klart for Laudes. Her fikk vi tatt inn kirkens storhet mens Olavshymnen ble sunget på latin. Vi fikk lære om kirkens historie i korte trekk, og sett messehagelen og den ventede Olavsstatuen på bilde.

Påsmurte smørbrød fikk vi til lunsj i kirkestua.

På Litun fikk vi sunget om våren sammen med brukerne. Og vi fikk drukket kaffe og snakket godt sammen.

På Meskano fikk vi et sterkt møte med mennesker som arbeider med mestring og omstilling. Alle møtes med respekt, vises tillit og gis ansvar. Der påmintes jeg på en særlig måte min egen og alles sårbarhet og hvor viktig det er å bli tatt imot og sett som en ressurs, og hvordan tilpasset opplæring bidrar til deltakelse i arbeidsprosesser som har betydning og er samfunnsnyttige. Jeg ble imponert over denne bedriftens kvalitetsstempel og gode omdømme. Kommunens visjon «Tynset for alle» var synlig også her.

Dagens trimtur ble å gå opp til 9. ende etasje i rådhuset for å møte ordfører, rådmann, formannskapet og lensmannen sammen med fellesrådet. Kirke og kommune har felles sak på mange områder, det handler i all hovedsak om folks livskvalitet, barns vilkår for å bli gangs mennesker, forebygging og omsorgsarbeid. Vi fikk en god gjennomgang av kommunen av ordføreren og lensmannen fortalte om politiets virke her. Vi berørte folkekirkebegrepet og de endrede relasjonene mellom stat og kirke. Vi løftet videre fram viktigheten av gode rutiner inn mot budsjett hvor faste møtepunkt mellom kommunen og kirkelig fellesråd inngår. Jeg opplevde at det ble et møte med gjensidig forståelse og respekt.

Ordføreren bød på smakfull middag i kantina hvor ansatte i Meskano serverte oss.

På veien til bilen etter endt middag, så jenter i en russe-van meg, og kastet seg over meg med gode klemmer og inviterte meg inn i «bussen med stjernehimme!». Dette var et energisk møte med jenter vi hadde møtt dagen før på videregående skole.

Kvelden ble avsluttet med folketonemesse i Tyllaldalen kirke med sangere og musikere fra mange steder i Tynset sammen med Tyllaldalen blanda kor. Også her ble vi utfordret av konfirmanter på hvilke verdier som ikke er til salgs. Kirkekaffen i kirkestua som Bygdekvinnelaget hadde stelt i stand hvor bl.a. songraut til vafler ble servert, gav oss en god avslutning også på denne visitasdagen.

Visitagudstjenesten søndag ble holdt i Tynset kirke med påfølgende kirkekaffe og visitasforedrag i kantina på Nord-Østerdal videregående skole.

Del 2

Når jeg nå går over til del 2 av foredraget vil jeg peke på noen stikkord for videre arbeid i menighetene, i kirkelige råd og i samarbeidet med hele lokalsamfunnet.

I bispedømmets måldokument har vi fem hovedområder, og jeg vil bruke dem som overskrift på utfordringene til menighetene her.

Det første hovedområde er

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

I Tynset arbeides det godt med gudstjenester og kirkelige handlinger. Den norske kirke har de senere årene vært gjennom store reformprosesser; både med tanke på gudstjenestereform og trosopplæringsreformen. Her i Tynset er trosopplæringsplanene nå i en godkjenningsprosess. Det er ingen tvil om at kirkens gudstjenesteliv gjennom kirkeåret blir sterkt påvirket av disse planene. Dette gjør noe med hvordan vi strategisk må planlegge den kirkelige aktiviteten. Derfor blir min første utfordring:

- 1) Å gjennomgå årshjulet i menighetene med hensyn til gudstjenester og andre aktiviteter, ikke minst med tanke på trosopplæringstiltak.*

Neste satsningsområde er:

II Omsorg og solidaritet

Diakoni er kirkens navn på alt omsorgsarbeid. Den virkelige prøvesteinen for et fellesskap er hvordan vi makter å gi menneskeverd til alle og erkjenne at vi er avhengige av hverandre.

Selv om Tynset ikke lenger har diakonstilling, er kirkens diakonale engasjement blitt tydeliggjort under flere møtepunkt. Det finnes både vaffeltreff, årlig tur for eldre og andre fellesskapstiltak som kirkekaffe og utlån av kirkebygg og menighets-sal til andre kirkesamfunn som tilflytterne bringer med seg. Min andre utfordring er:

- 2) Å Videreføre allerede igangsatte diakonale tiltak.*

Ønsket om å arbeide framover mot ny satsning på diakonstilling er tydeliggjort under visitasen. Min tredje utfordring er:

3) Å fortsette å arbeide for å opprette diakonstilling i en prosentbrøk

Neste hovedpunktet jeg vil fokusere på er:

III Barn og unge

Det er på tre arenaer barn og unge på en særlig måte får kjennskap til kristen tro og tradisjon. Den første arenaen er hjemmet, hvor det grunnleggende verdifundamentet legges. Den andre arenaen er kirkens trosopplæring, hvor vi har som mål å styrke barnas tilhørighet til kirken gjennom delaktighet. Den tredje arenaen er barnas dagligliv i barnehager og skoler. Vi vet noe om hva det betyr for både barn og voksne å bli kjent med sin egen kirke, og hvordan den konkrete kirken blir et symbol på dette å høre til i en større sammenheng, og å høre til hos Gud.

Mye god trosopplæring skjer i Tynset som bl.a. dåp, barneklubb, Lys Våken og konfirmantarbeid. Kanskje må vi si at det overordnede målet for trosopplæringen er at de som nå er barn og unge som voksne skal komme med sine egne barn til dåp.

Det er viktig hva barn og unge lærer, tar del i, hvilke sanger og salmer som brukes, hvilke bibeltekster som vektlegges og hvordan kirkerom og gudstjenester brukes i trosopplæringen. Innholdet i trosopplæringen må både menighetsråd og ansatte ha et engasjement i forhold til, og med jevne mellomrom snakke sammen om det. Trosopplæringen skal inneha kunnskap, den skal dufte og smake.

Når dere nå skal arbeide videre med å innføre trosopplæringstiltak i større omfang, er min fjerde utfordring:

4) Å skynde seg langsomt i opptrappingen og gjennomføre noen tiltak om gangen med god forankring blant ansatte og råd.

Dialogen mellom skole og kirke og barnehage og kirke er grunnleggende god. Endringer i forholdet mellom stat og kirke har ført til noe usikkerhet på hva som er mulig samarbeid i skolen. Min femte utfordring er todelt:

5)
a) Å ta en gjennomgang av skole-kirke samarbeidet med grunnskolene inn mot gjeldende lov- og planverk.

- b) Videreutvikle det ny-oppstartede samarbeidet med Nord-Østerdal videregående skole og se på muligheten av å gå fra sporadisk samarbeid på enkelte tema til mer fast relasjon.*

Det neste temaet er:

IV Kirken i lokalsamfunnet

Kirken er alltid knyttet til et sted.

På visitasen har vi sett at konfirmantene har arbeidet med reformasjonen og dens betydning. 31.oktober 2017 er 500 år siden Martin Luther slo opp sine 95 berømte teser på kirkedøra til slottskirken i Wittenberg. Dette markerte starten på reformasjonen, som på så mange vis har preget også Norge som land og samfunn. Det er lagt mange planer nasjonalt for hvordan 500-årsjubileet kan markeres. Lokalt er dette også en viktig anledning. For eksempel er bibeloversettelse til den enkeltes morsmål, og fremveksten av salmesang og salmebøker, noe reformasjonen ga avgjørende bidrag til. Min sjette utfordring er:

- 6) Å se nærmere på hvordan reformasjonsjubileet videre kan markeres i 2017 og de kommende årene lokalt i soknene i Tynset ved f. eks å:*

- a) Lage en bibel- og/eller salmebokutstilling*
- b) En utstilling av dåpskjoler*
- c) se på ulike trosuttrykk som finnes i lokalmiljøet – som f.eks. gamle skoleplansjer med motiv fra bibelfortellinger og håndverksprodukter i hjem og forsamlingshus.*

Vi har sett at det er et godt samarbeid mellom kommunen og kirken. Det er viktig med gode og formelle rutiner fram mot budsjett, og slik sikre god informasjon og flyt. Det er også nyttig å ha et statusmøte om utviklingen i andre halvdel av året. Min sjuende utfordring er å:

- 7) Stadfeste og styrke samarbeidet med kommunen gjennom å formalisere årlige budsjett- og statusmøter for økonomi*

Pilegrimstradisjonen i Nord-Østerdal er lang. Østerdalsleden går gjennom to av soknene i kommunen, Tyllidalen og Tynset. Brydalen og Kvikne har nærhet til leden. Visitasen har avdekket et engasjement for pilegrimsarbeid, og jeg har fått kunnskap om at det er noen åpne sommerkirker. Min åttende utfordring er:

- 8) Å se på muligheten av å ta metoden pilegrim mer aktivt i bruk i menighetsarbeidet*

Det siste punktet jeg vil snakke om i dag er:

V Medarbeiderskap og organisering

De kirkelige ansatte i Tynset har jevnlige stabsmøter, noe som er et viktig arbeidsredskap både med bakgrunn i de belastninger kirkestaben har stått i, og behovet for tett samhandling. Min niende utfordring er:

9) Å fortsette å holde fokus på arbeidsmiljøet og den gode stabsutviklingen som er i gang

Den gode virkningen av frivillighetsfesten under visitasen, viser at det å feire at vi sammen er kirke, styrker fellesskapet mellom stab og frivillige og menighetene imellom. Min tiende utfordring er:

10) Å fortsette å ha samlinger for frivillige

Et annet viktig redskap er, slik som også Kirkeloven § 9 fremhever, et møte mellom menighets og stab en gang i året. Dere folkevalgte har nå sittet ca. ett og et halvt år i deres posisjoner. Dere har gjort dere flere erfaringer og det har vært mange ting å sette seg inn i. Min niende utfordring er å:

11)

a) Gjennomføre en årlig felles møte mellom menighetsråd og alle kirkelige ansatte, for å arbeide med menighetsforhold og de felles oppgaver som foreligger. Inn i dette hører det med en gjennomgang av roller og ansvarsfordeling.

b) Arbeide videre med spørsmålsstillingene som er tematisert i menighetenes rapport til visitasen

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging. Takk for alle de gode rapportene som ble sendt inn på forhånd. Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelige bordfellesskap.

Takk for besøkene i kirkerommene her som gir næring til både røtter og vinger.

Takk til alle for mange gode møter med mennesker i alle aldre. Jeg tar alle disse møtene med meg, alle de gode, faste håndtrykk, smil og ordskifte, ja, alt jeg har opplevd under visitasen.

«Kjæm`n tel Tynset så trivs`n» er sant; «Je kom tel Tynset og har hatt gode
visitasdager her» Hjertelig takk.

Gud velsigne Kvikne, Brydalen, Tylldalen og Tynset sokn!
Gud velsigne Tynset kommune!

Solveig Fiske
Hamar biskop

Utfordringene gitt av biskop Solveig Fiske til menighetene tilhørende Tynset kirkelig fellesrådsområde i forbindelse med visitas 3. mai og 9.-14. mai 2017.

- 1) *Å gjennomgå årshjulet i menighetene med hensyn til gudstjenester og andre aktiviteter, ikke minst med tanke på trosopplæringstiltak.*
- 2) *Å Videreføre allerede igangsatte diakonale tiltak.*
- 3) *Å fortsette å arbeide for å opprette diakonstilling i en prosentbrøk*
- 4) *Å skynde seg langsomt i opptrappingen og gjennomføre noen tiltak om gangen med god forankring blant ansatte og råd.*
- 5)
 - a) *Å ta en gjennomgang av skole-kirke samarbeidet med grunnskolene inn mot gjeldende lov- og planverk.*
 - b) *Videreutvikle det ny-oppstartede samarbeidet med Nord-Østerdal videregående skole og se på muligheten av å gå fra sporadisk samarbeid på enkelte tema til mer fast relasjon.*
- 6) *Å se nærmere på hvordan reformasjonsjubileet videre kan markeres i 2017 og de kommende årene lokalt i soknene i Tynset ved f. eks å:*
 - a) *Lage en bibel- og/eller salmebokutstilling*
 - b) *En utstilling av dåpskjoler*
 - c) *se på ulike trosuttrykk som finnes i lokalmiljøet – som f.eks. gamle skoleplansjer med motiv fra bibelfortellinger og håndverksprodukter i hjem og forsamlingshus.*
- 7) *Stadfeste og styrke samarbeidet med kommunen gjennom å formalisere årlige budsjett- og statusmøter for økonomi*
- 8) *Å se på muligheten av å ta metoden pilegrim mer aktivt i bruk i menighetsarbeidet*
- 9) *Å fortsette å holde fokus på arbeidsmiljøet og den gode stabsutviklingen som er i gang*
- 10) *Å fortsette å ha samlinger for frivillige*
- 11)
 - a) *Gjennomføre en årlig felles møtedag mellom menighetsråd og alle kirkelige ansatte, for å arbeide med menighetsforhold og de felles oppgaver som foreligger. Inn i dette hører det med en gjennomgang av roller og ansvarsfordeling.*
 - b) *Arbeide videre med spørsmålsstillingene som er tematisert i menighetenes rapport til visitasen*

Visitaprogram

Tynset, 9-14 mai 2017

Onsdag 3. mai

09.45-10.45	Tynset kirkekontor	Samtaler m/ biskop Solveig Fiske
11.00	Tynset opplæringscenter	Møte m/ ansatte
11.30	Tynset opplæringscenter	Lunsj
12.00-13.00	Tynset opplæringscenter	Klassebesøk
13.30-16.00	Tynset kirkekontor	Samtaler m/ biskop Solveig Fiske

Tirsdag 9. mai

09.00	Kvikne Kirke	Liturgisk åpning (stab, biskop m/ følge, guider)
09.15	Kvikne Kirke	Rundvisning Kvikne kirke
10.15	Kirkestua Kvikne	Kaffepause
10.30	Kirkestua Kvikne	Møte med staben
12.00	Kirkestua Kvikne	Lunsj
13.00	Kvikne skole	Klassebesøk
14.00	Kvikne skole	Møte m/lærere
15.00	Vollan	Omvisning, kapellet Vollan
16.00	ENAN	Andakt v/biskop Solveig Fiske, kaffe
17.00	Kirkestua Kvikne	Middag
19.00	Kvikne Kirke	Gudstjeneste (samtalegudstjeneste)

Onsdag 10. mai

08.00	Videregående skole	Møte med skoleledelsen og felles frokost
08.45	Videregående skole	Klassebesøk
10.30	Furumoen	Andakt v/ biskop Solveig Fiske
12.00	Heidrun	Gårdsbesøk, m/lunsj (mellomtrinnet på Fåset kommer på overraskelsesbesøk som pilgrimmer)
14.30	Tynset menighetshus	Møte med fellestrådet
15.45	Tynset menighetshus	Møte med menighetsrådet

17.00-19.00	Tynset menighetshus	Felles festmiddag (alle ansatte, menighetsråd og frivillige. Hilsen v/ biskop Solveig Fiske
20.00	Brydalen kirke	Salmekveld, min salme v/ biskop Solveig Fiske, kirkekaffe

Torsdag 11. mai

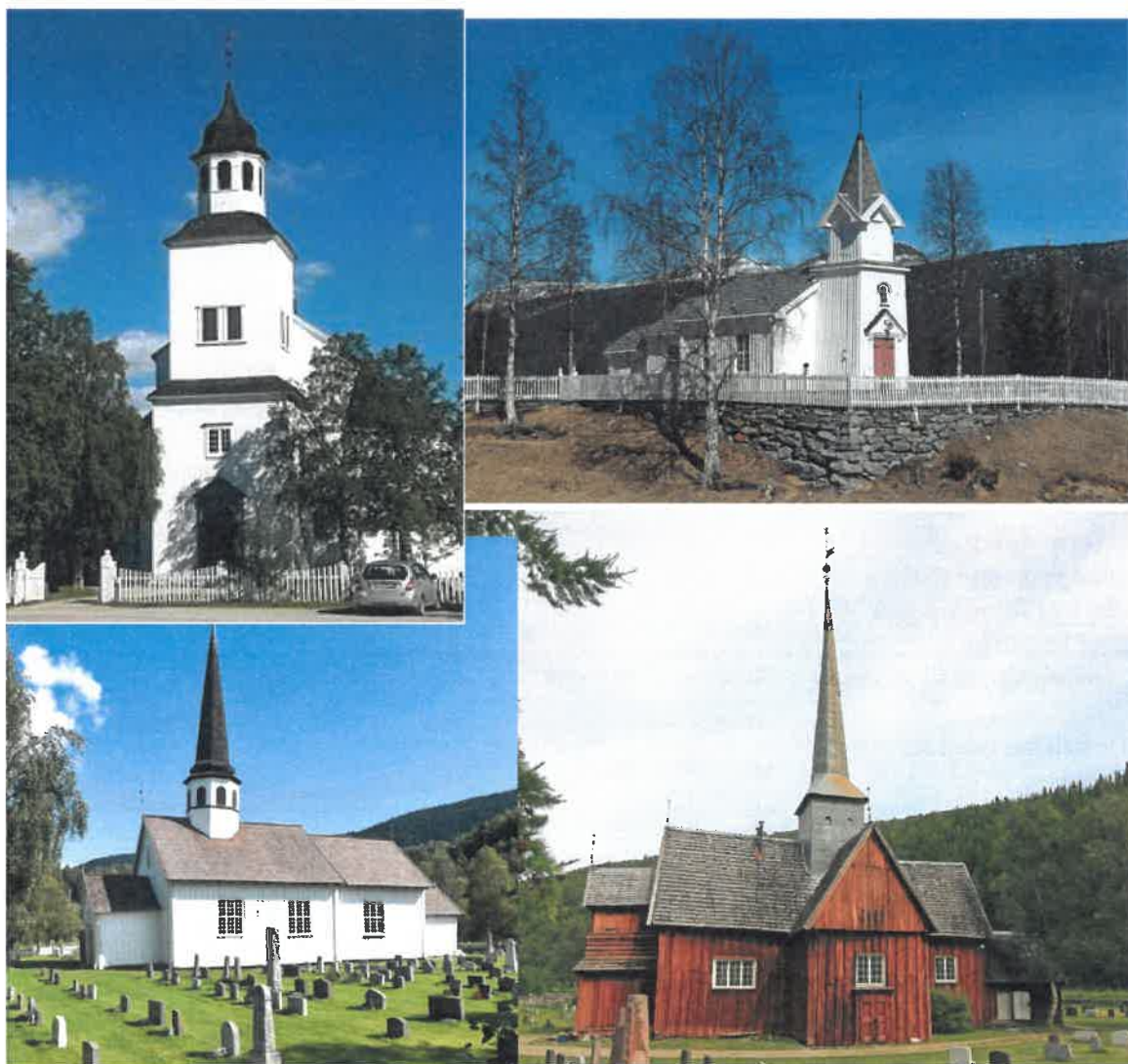
09.00	Tylldalen skole	Besøk barnehagen
09.30	Tylldalen skole	Kulturstund m/ alle elever på skolen, spørsmål til biskopen, sang og rundvisning på skolen
10.10	Tylldalen skole	Møte m/ ansatte
10.45	Tylldalen kirke	Rundvisning, spel
11.30	Kirkestua Tylldalen	Lunsj
13.00	Litun	Sangstund med andakt v/ biskop Solveig Fiske og kaffe
14.00	Meskano	Bedriftsbesøk, butikkutsalg og produksjon
15.00	Tynset rådhus	Møte med kommunen (formannskap, lensmann)
16.30	Kulturkafeen	Middag med kommunen
19.00	Tylldalen kirke	Gudstjeneste (folketonemesse og samtalegudstjeneste), kirkekaffe

Søndag 14. mai

11.00	Tynset kirke	Visitagudstjeneste (samtalegudstjeneste)
12.30	Videregående skole,	i kantinen, visitasforedrag og kirkekaffe

«En åpen og inkluderende folkekirke»

Visitasrapport
Tynset 9.-14. mai 2017



Fire kirkebygg og fire menigheter, den eldste fra 1653 og den yngste fra 1883. Med sine røtter solid plantet i folkekirken, har nord-østerdøler i generasjoner hatt tilhørighet i disse fire kirkene. Søndag etter søndag og ved livets overganger, fra dåp og konfirmasjon til bryllup og gravlegging av sine kjære. Kirkeveggene står uansett vær. De tåler vårt levde liv, om det er i livets glade dager eller om det er i vår tyngste sorg.

a) Rapport fra soknene: en vurdering av status og målsettinger for menighetens arbeid.

1) Gudstjenester og kirkelige handlinger

Gudstjenester

Biskopen ba i 2014 om en «høring om forordnede gudstjenester». Vårt høringsvar ble sendt 22. juli 2016 og det er nå fastsatt ny forordning for gudstjenester i Tynset fellesrådsområde:

Tynset:	41 gudstjenester
Kvikne:	17
Tylldalen:	17
Brydalen:	9
Totalt	84

Det nøyaktige antall gudstjenester i det enkelte sogn vil variere fra år til år utfra årlige variabler, som plassering av høytidene, og hvilke sogn som har setermesser. Knappt halvparten av gudstjenestene er lagt til hovedsognet, Tynset, som også er prostesete. Den andre halvparten er fordelt mellom grendesognene. Av grafen ser vi at gudstjenesteantallet i menighetene igjen er på vei opp til normert nivå.

Ny forordning, hovedprinsipper

I den nye forordningen ligger følgende hovedprinsipper til grunn:

- De kristne høytider prioriteres.

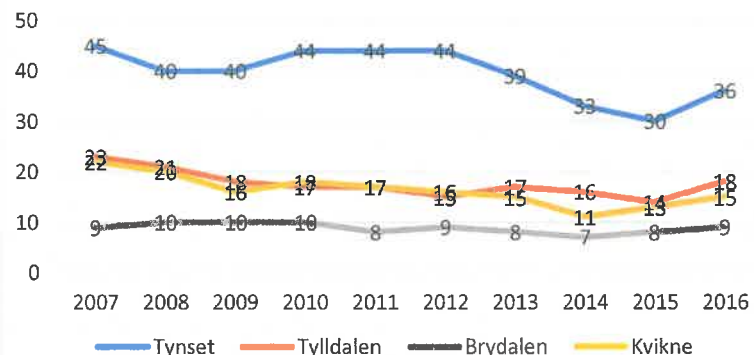
- Involvering av ulike aktører: barn og unge, frivillige og andre kristne trossamfunn.

- Det skal være en variert form for gudstjenesteliv. Gudstjenestene varierer mellom familiemesser, høymesser og ulike typer kveldsmesser, herunder folketonemesser. I tillegg kommer salmekvelder.

Flere gudstjenester enn før har en bestemt tematikk og gjerne spesielt inviterte, delvis på grunn av en omfattende trosopplæring (opplæring av barn og unge 0-18 år). Et økt aktivitetsnivå og mer involvering i gudstjenestene, medfører merarbeid for stab og menighetsråd og dermed også mer forberedelsestid pr. gudstjeneste.

De fleste gudstjenester avholdes på vanlig høymesstid (kl. 11.00). Men for å få gjennomført alle forordnede gudstjenester har vi innarbeidet noen alternative gudstjenestetider: Kl. 09.00 i Brydalen og kl. 14.00 i Tylldalen. I tillegg kommer kveldsmesser, som nå legges konsekvent til kl. 19.00 i alle sogn.

Gjennomsnittlig antall gudstjenester 2007-2016



Antall besøkende

I løpet av i fjoråret (2016) hadde menighetene i Tynset i overkant av 6500 besøkende på gudstjenestene.

Det generelle inntrykket er at folk er flinke til å møte opp, særlig på det som skjer i sin lokale kirke. Besøktallene holder seg stabile i alle grendekirkene. I Tynset sogn ser vi en svakt synkende tendens over tid,

noe som nok kan skyldes at

Tynset er et større

bygdesamfunn og at det er et

større utvalg av kulturelle

arrangementer på Tynset.

Konkurransen er dermed

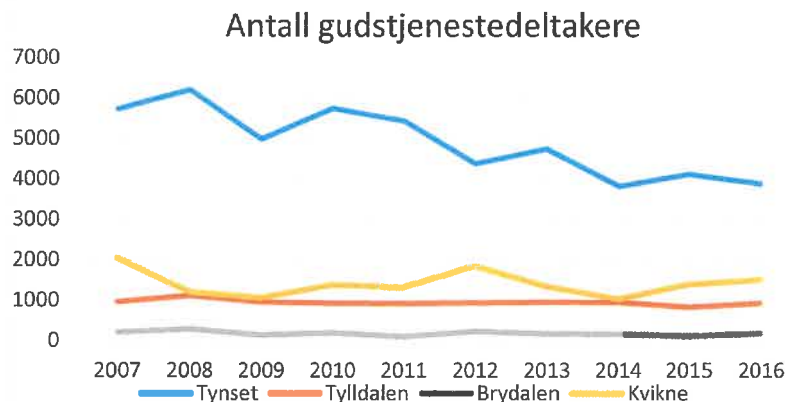
større og det er en utfordring

å kommunisere på en god

nok måte det som skjer i

kirken, f. eks. gjennom

sosiale plattformer.



Gudstjenesten er også en

sosial arena hvor vi bygger fellesskap og møter hverandre som medmennesker. I Brydalen har man f. eks. en enkel kirkekaffe fast etter hver gudstjeneste.

Kirkelige handlinger

Gravferd

I 2016 var det 45 begravelser i Tynset fellesrådsområde. Antall begravelser de siste ti årene har variert fra 45 til 71 pr. år og det er bare et fåtall av begravelsene som ikke foregår i kirkelig regi. Generelt er det vårt inntrykk at folk har stor tillit til kirken når det gjelder gravferd.

Det er fortsatt flest gravferder med kistenedsettelse, men med et svakt økende antall kremasjoner. På Tynset kirkegård er det nylig blitt opprettet en urnelund med minneplater. Dette for å i møte komme en økt etterspørsel etter gravplass med mindre stell enn tradisjonelle gravplasser.

Vigsel

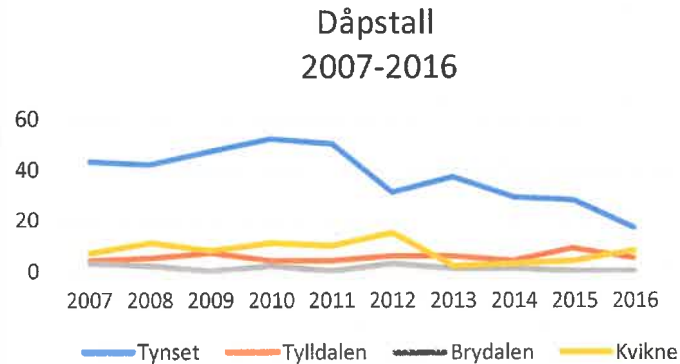
I 2016 var det fem vigslar i Tynset kommune. Dette har variert de siste ti årene fra 5 til 16 vigslar i året.

Vi har sett en tendens til at flere ønsker vigsel utenfor kirkerommet, særlig de siste fem-seks årene. Dette er en utfordring med hensyn til bruken av kirkerommet og den rammen som kirkerommet setter for en kirkelig handling. Samtidig må vi ha respekt for at mange finner sin gudstro nettopp i naturen og at naturen også er guds skaperverk.

1. februar 2017 innførte menighetene den nye vigselsturgien for likekjønnede.

Dåp

Dåpstallene viser at grendekirkene har et stabilt høyt antall dåp. Naturlige variabler er størrelsen på årskullene og hvor mange dåp som har vært gjennomført for utenbygdsboende. Særlig Kvikne kirke har en del dåp for utenbygdsboende.



I Tynset sogn ser vi en synkende tendens i antall døpte over tid. Antallet barn som fødes er relativt stabilt på Tynset. Den nedadgående kurven kan ses i sammenheng med en nasjonal tendens hvor flere foreldre velger ikke å døpe barna sine, fordi de vil at barna selv skal velge religiøst ståsted når de blir gamle nok til det. En konsekvens er at ungdomsdåp er blitt et vanlig fenomen. Målet vårt er at foreldre skal gi sine barn en tro og tradisjon å vokse opp i. Også den som er døpt må ta et aktivt valg når det kommer i konfirmasjonsalder. Vi har en utfordring i å formidle dette på en bedre måte i dialog med foreldrene. For å møte dette behovet starter vi bl. a. opp babysang på Tynset.

Konfirmasjon

En relativ høy prosentandel av ungdommene velger fortsatt kirkelig konfirmasjon. Tendensen er likevel svakt synkende. Dette er en utvikling som stemmer overens med en nasjonal tendens. En hardere konkurranse med andre tros- og livssyn må kunne ses som noe av forklaringen. Også her ligger det en utfordring på det kommunikative planet og vi må tilby en undervisning der oppleves som relevant for ungdommene både i konfirmasjonsåret og i tiden etter konfirmasjonen.

Vi har et leirtilbud med aktivitetsleir i Håkonshall i regi av Hekta. Dette er en leir som virker attraktiv på ungdommene. Det har vært leir i Kragerø tidligere, men hensynet til både menighetens og ikke minst familienes økonomi gjør at vi ikke kan stå inne for en slik omfattende leir som en obligatorisk del av undervisningen.

2) Omsorg og solidaritet

Samarbeid med eldreheimene

Det er tre eldreheim i kommunen og selv om familiene ofte er flinke til å ta ansvar for sine, er det fortsatt behov for samtale og en hånd å holde i. Eldreheimene har også nylig gjennomgått en sentraliseringsprosess, noe hele sektoren bærer preg av. I tillegg er det en god del hjemmeboende eldre.

Det er faste andakter på alle tre eldreheim: hver fjortende dag på de to eldreheimene som ligger på Tynset og et månedlig besøk på eldreheimet på Kvikne.

Hvert år arrangeres en årlig tur til Tynset kirke med tilrettelagt hesteskys, andakt i kirken og mulighet til å besøke kirkegården.

Diakonalt arbeid

Menighetene i Tynset har for tiden ikke diakon. Fra 2011 til 2013 hadde menighetene diakon i 100% stilling, og før det var det deltidsstillinger av forskjellig størrelse. At vi ikke har diakon

pr. i dag merkes godt, og flere av Den norske kirkes satsingsområder får vi ikke prioritert så godt som vi skulle ønske. Dette gjelder særlig menighetens ordning med besøksvenner, som ble initiert og koordinert av diakonen. Men også økumenisk arbeid, pilegrimsvandring og vern om skaperverket har vi måttet nedprioritere.

Menighetene driver dog noen tiltak med diakonalt tilsnitt. På Tynset har det i en årrekke vært et eldretreff med sang, innslag av ulik art og matfellesskap, kalt vaffeltreff. Dette er et treff som er inspirert av sjømannskirkens diakonale arbeid og det samles inn penger til sjømannskirken under hver sammenkomst. Nylig har det også vært avholdt vaffeltreff i Tyllidalen menighet.

På Kvikne driver menighetsrådet diakonal virksomhet bl. a. på eldreheimet på Kvikne, hvor det avholdes sangstunder i tillegg til de faste andaktene.

Hvert år arrangerer diakoniutvalget en menighetstur til en destinasjon som bestemmes i fellesskap, i fjor gikk turen til Lia gård i Rendalen.

Menigheten har i en årrekke vært en del av misjonsprosjektet «Barn og unge i utdanning» som gir hjelp til skolegang for barn og unge i Thailand.

3) Barn og unge

Trosopplæring

Menighetene i Tynset har siden 2006 vært en del av den nasjonale trosopplæringen og mottatt midler for å drive trosopplæring for barn og unge i alderen 0 til 18 år. 1. juli 2013 fikk menighetene trosopplæringsmidler på fast basis og fra høsten 2014 har menighetene i Tynset vært en del av et samarbeidsprosjekt innen trosopplæring med felles disponering av midler og ansattressurser.

Trosopplæringsarbeidet er i en opptrappingsfase, med nye tiltak i alle menighetene og nye fellestiltak innen samarbeidsprosjektet. Vi baserer oss på ressursgrupper som består av et tverrfaglig tilsnitt av ansatte og frivillige, samtidig som vi utvider samarbeidet med Tron ungdomssenter, et kristent leirsted som ligger i kommunen.

Fra 1. mai 2017 disponerer vi trosopplærer i 100% stilling innen samarbeidsområdet.

Et tiltak som har fungert godt i en årrekke, er utdeling av 4-årsbok med 50 til 100 prosent fremmøte i alle sogn. Mens Lysvåken er et nytt tiltak som startes opp fortløpende i tre av fire kirker. Lysvåken ble i 2016 avholdt på Kvikne med stor suksess. Menighetene har også flere tiltak som drives utelukkende av frivillige, som f. eks. Hobbyklubb og Pre Soul Children. Barnekor for 5-6-åringer er nylig startet opp og vi har avholdt et felles arrangement for hele prostiet, kalt Fjellgospel.

For å få oppfylt våre forpliktelser om trosopplæring til alle årskull fra 0 til 18 år er vi helt avhengige av frivillige. Heldigvis er det mange gode krefter å spille på lag med og det å bygge ut nettverket av frivillige blir en viktig oppgave i tiden fremover.

Samarbeid med skoler og barnehager

Menighetene har et godt etablert kirkeskolesamarbeid. Alle barneskolene i kommunen får hvert år tilbud om undervisning med tema



tilpasset utvalgte kompetansemål for hvert årstrinn. Brorparten av undervisningen er tilknyttet den lokale kirke. Undervisning om kirkens høytider, kirkerommet og kristen symbolikk, døden og hva kirken brukes til, blir oftest etterspurt og undervist om. Barnehagene har vi også et etablert samarbeid med, og adventsstund i kirken før jul er en fast tradisjon. Det er også undervist om døden, høytider, kirkerommet og hva vi gjør i kirken for storbarnsavdelingene. Småbarnsavdelingene har tilbud om sansevandringer. Våren 2017 starter vi opp samarbeid med videregående skole.

Det er ikke kateket i menighetene. Tidligere hadde menighetspedagogen en liten stillingsprosent, som ble brukt på kirke-skolesamarbeidet. Den ble imidlertid inndratt i forbindelse med en vakanse i menighetspedagogstillingen. Det har ført til en reduksjon i et ellers velutviklet tilbud, særlig til kommunenes barnehager.

Det er en utfordring ikke å nedprioritere det viktige samarbeidet med skoler og barnehager i en tid hvor trosopplæringen tar mer og mer plass.

4) Kirken i lokalsamfunnet

Kirken er en viktig aktør i lokalsamfunnet og det generelle inntrykket er at mange føler tilhørighet til kirken, og da i særlig grad sin lokale kirke.



Nytt orgel i Tynset og Olavsstatue i Tyllaldalen

På Tynset har det lenge vært et ønske om nytt orgel. Å få til et nytt orgel er en stor og krevende prosess og menigheten kunne ikke ha fått det til uten den velviljen tynsetbygda har vist kirken. Menigheten har pr. i dag samlet inn over en million kroner fra lokalsamfunnet som medfinansiering til et nytt orgel. Og etter en fireårig lang prosess kommer det nye Marcussen-orgelet endelig på plass i løpet av høsten 2017. En stor begivenhet for menigheten i Tynset.

Et annet større prosjekt som er under prosess er arbeidet med å få en replika av *Olav den hellige fra Tyldal* tilbake til tyllaldalskjerka. Her har det lokale skogsfondet i Tyllaldalen, Sogneskogen, nylig innvilget et større pengebeløp til inntekt for nettopp en ny Olavsstatue i tyllaldalskjerka.

Frivillig arbeid

Det gjøres mye dugnadsarbeid i menighetene, alt fra den årlige innvendige rundvask av kirkene, til utvendig vedlikehold, som felling av trær og maling av gjerder.

Den årlige kirkegårdsdugnad er en fast tradisjon i alle sogn. Mange tar gjerne turen til sin lokale kirke, stiller egne graver og bidrar med det som måtte trenge for at kirken ellers skal se presentabel ut.

Uten den frivillige innsatsen ville kirkene ha vært i betydelig dårligere forfatning.

I Tyllaldalen står også frivillige for en ordning med skyss til og fra kirken i forbindelse med gudstjenester og eldretreff lokalt.

En fast tradisjon er at bygdekvinnelag bidrar på særlig utvalgte gudstjenester, høsttakkefest spesielt, men også ved andre anledninger. Noen steder er bygdekvinnelagene riktig nok ikke like aktive lengre og man må tenke litt nytt og f. eks. spille på lag med hagelag eller andre lokale foreninger.



I en årrekke har frivillige utgitt menighetsbladet, Vegen. En utrettelig innsats og interesse for det som skjer i menighetene er blitt gjort og gjøres stadig til beste for kommunens innbyggere. Alle husstandene i kommunen får menighetsbladet.

Samarbeidspartnere

Vi har samarbeid med mange forskjellige institusjoner. Barnehager, skoler og eldreheim er allerede nevnt.

Hvert år inviteres vi til å ha undervisning på opplæringscenteret. Mer enn 20 nasjonaliteter får undervisning om norsk kultur, tradisjoner og kirkens plass i samfunnet.

Vi har et etablert samarbeid med Litun, en institusjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Beboerne der inviteres til kirken til gudstjeneste i romjulen, og vi blir i etterkant invitert til kirkekaffe på Litun, til gjensidig glede.

Vi samarbeider med frivillighetssentralen om prosjektet «Jul i fellesskap», et diakonalt tiltak som kirken opprinnelig stod for, men som frivillighetssentralen i de senere år har vært primus motor for. Nå har vi igjen etablert et samarbeid, hvor vi sammen bidrar til beste for dem som ønsker å feire julaften i et fellesskap.

Begge prestene er faste medlemmer av kommunens kriseteam. Kriseteamets prosedyrer er nylig revidert, og det råder en gjensidig respekt for hverandres fagområder og oppgavefordeling ved eventuelle større ulykker i kommunen. Ved behov åpnes kirken for besøk av berørte, pårørende og bygdesamfunnet ellers.

Alle disse samarbeidsområdene er hver især med på å rotfeste kirken i lokalsamfunnene og bidrar til økt trivsel og tilhørighet til både bygd og kirke.

Pilegrimsleden

Pilegrimsleden er en tradisjon som forbinder kultur, tradisjon og tro på en helt spesiell måte. Vi har pilegrimsled som går gjennom deler av kommunen. I Tyllaldalen er det Olsok-spel, landets nest eldste, som også knytter seg til pilegrimstradisjonen.

De siste to årene har menigheten tatt opp tradisjonen med gudstjeneste (komplementorium) på olsokkvelden, 29. juli.

Menigheten har i tidligere år vært medarrangør av pilegrimsvandringer, og med forhåpentlig en ny Olavsstatue i Tyllaldalen etter hvert, vil det igjen bli økt fokus på å gjennomføre pilegrimsvandringer og å ha et åpent tilbud for pilegrimer på deres ferd til Nidaros. Det jobbes med å etablere et samarbeid med pilegrimssentrene på Dovre og i Hamar.

5) Medarbeiderskap og organisering

Menighetene i Tynset disponerte frem til 1. september 2016 prostipresten i 50% stilling. Denne stillingen står nå vakant på ubestemt tid. Dette medfører en reduksjon i pretestanden i Tynset kommune på nesten en fjerdedel.

For å få gudstjenestene til å bli så fullverdige som mulig, er det opprettet ulike frivillige funksjoner.

Vi har en ordning med frivillige kirkeverter. Denne oppgaven går på rundgang blant menighetsrådenes medlemmer og varamedlemmer.

I to av menighetene, Brydalen og Tyllidalen, blir også klokkertjenesten utført av frivillige. Det er frivillige tekstlesere i alle menighetene.

På Tynset er det i tillegg forsangertjeneste som øver fast i forkant av gudstjenestene.

Menighetens hjemmeside vil bli oppgradert i løpet av 2017. Det er en del av kommunikasjonsplanen vår å ha en velfungerende nettside, med muligheter for elektronisk påmelding til kirkelige handlinger, som dåp og konfirmasjon.

6) Oversikt over menighetens planer og utvalg (felles for alle sognene)

Planer:

Årshjul (hvert sogn har eget årshjul)

Trosopplæringsplan (hvert sogn har egen plan)

Diakoniplan

Plan for kirke/skole-samarbeid

Plan for kirke/barnehage-samarbeid

Plan for konfirmasjon

Handlingsplan «Grønn menighet»

Utvalg:

Gudstjenesteutvalg

Kirkemusikalsk utvalg

Trosopplæringsutvalg, lokalt

Trosopplæringsutvalg, innen samarbeidsprosjektet i NordØsterdal

Diakoniutvalg

Redaksjonskomité for Vegen, menighetsbladet

Orgelkomité, for nytt orgel i Tynset kirke

d) Saker som menighetsråd ønsker å ta opp med biskopen

- Trosopplæringsplaner, forholdet mellom små menigheter (ressursbruk) og trosopplæringsplanens omfang.
- Diakon, konsekvensene av ikke å ha diakon og ønsket om igjen å få diakon.
- Menighetsarbeid i menigheter hvor ungdommene flytter fra bygden.

Tynset, 04/04-2017

Tina M. Solbakken
Sogneprest

Prostens rapport før bispevisitas i Tynset 9.-14. mai

Innledning

I henhold til «Rutiner for Hamar biskops visitaser: Forberedelser, gjennomføring og oppfølging av visitasene» skal prosten skrive en rapport som skal innleveres til biskopen en måned før visitasen. Prostens rapport skal gi en vurdering av tilstanden for kirker og kirkegårder, kontorforhold og rutiner for arkiv og kirkebokføring, og en vurdering av det tverrfaglige samarbeidet mellom menighetene i prostiet.

Forut for denne rapporten skal det normalt være en befaring ved prosten. I Tynset er det en spesiell situasjon fordi prosten samtidig er menighetsprest i 60% stilling, og på den måten er sterkere involvert i menighetslivet i Tynset enn i de andre fellesrådsområdene i prostiet. Jeg vil derfor i det følgende gi mine vurderinger også for en stor del basert på observasjoner jeg har gjort i min egen tjeneste som menighetsprest, og forsøke å unngå å skrive om akkurat det samme som sognepresten og kirkevergen gjør i sine rapporter. Jeg vil prøve å svare mest mulig direkte på akkurat det som etterspørres fra prosten. Noen av de interiørmessige vurderingene er gjort i dialog med sognepresten.

Vurdering av den generelle tilstanden for kirker og kirkegårder

- Tynset kirke

Når det gjelder Tynset kirke, vil jeg slutte meg til det som kirkevergen har skrevet i årsmeldingen om at gulvet i Tynset kirke må slipes. Som kirkevergen skriver, er gulvet «nedslitt og kan ikke lakkeres før sliping». Jeg vil slutte meg til kirkevergens vurdering om at gulvet i Tynset må slipes, og at det teppet som ligger på gulvet i kirken bør skiftes ut. Jeg vil også legge til at putene på benkene bør skiftes ut eller repareres. Inne i Tynset kirke er det malt der hvor orgelet har stått på galleriet, men ikke ellers. Nå når orgelet er blitt fjernet, er det dermed blitt et tydelig skille mellom området hvor det er malt og ikke, og dette kan det gjerne gjøres noe med. Også våpenhuset fremstår som noe slitt og bør males.

Ellers er naturligvis den store saken i år når det gjelder interiøret i Tynset kirke, det nye orgelet, som i skrivende stund er rett rundt hjørnet og skal fraktes fra Fredrikstad til Tynset, settes opp og innvies i oktober. Dette er sluttresultatet av en stor og langvarig innsats fra mange frivillige, og vil helt sikkert bli et stort løft og en gledelig hendelse i det lokale kirkelivet.

Kirkegården er i god stand og blir godt vedlikeholdt. Når det gjelder opprettelsen av ny urnelund, viser jeg til kirkevergens rapport.

- Tyllidalen kirke

Kirkevergen fremholder i årsmeldingen at det er utette gulv og vegger i Tyllidalen kirke, og at kirken bør males utvendig. Tyllidalen kirke har mye verdifull kirkekunst som nå etter hvert

fremstår som slitt og som «flasser», f. eks. takmalerier. Dette er noe som det bør gripes fatt i.

Også i Tyllidalen blir kirkegården godt holdt i stand og vedlikeholdt, og jeg har ingen spesielle kommentarer her.

- **Brydalen kirke**

Brydalen har en vakker liten trekirke som gjør et fint estetisk inntrykk. Det er sterkt påkrevd i Brydalen å restaurere toalettene. I dag er ordningen den at man rett og slett har en «god» gammel «utedo», og det er langt fra å være i tråd med det man kan forvente ved en moderne kirke. I tillegg er det blitt påpekt i fellesrådet at det er mye mugg og stor slitasje i bårerommet, noe fellesrådsmedlemmene kunne konstatere med egne øyne under en befarings i Brydalen mandag 27. februar. Bårerommet har derfor ikke vært i bruk på flere år, og avdøde har vært plassert i bårerommet på Tynset. Det er ikke mange begravelser i Brydalen gjennom året, men fellesrådet har likevel fortjenstfullt valgt å gripe tak i dette og vil nå restaurere både toalettene og bårerommet i Brydalen. Ikke minst det nye bårerommet vil bli til stor glede for bygdefolket i Brydalen, for selv om det er få begravelser, er det blitt sterkt uttrykt fra menighetsrådet og dets representanter i fellesrådet at det betyr mye å ha sitt eget bårerom når en av ens egne er gått bort. Nytt toalett og nytt bårerom ved kirken vil derfor være store hendelser i Brydalen.

Også i Brydalen blir kirkegården godt vedlikeholdt, og jeg har ingen spesielle kommentarer her.

- **Kvikne kirke**

Kvikne kirke er som kjent spesiell og et av Nord-Østerdalens vakreste bygg, og den eldste kirken i vårt fellesrådsområde. Av konkrete oppgaver som forestår her, kan nevnes nytt tak som skal legges, restaurering og flytting av porten, og restaurering av kirkegårdsmuren. Dette skriver kirkevergen om i sin rapport. Jeg har ingen spesielle kommentarer å knytte til det innvendige i Kvikne kirke, bortsett fra at det er en glede å kunne virke som prest i et så vakkert, gammelt og velholdt kirkerom. Sakristiet i Kvikne kirke er også fint og et godt rom å oppholde seg i både før gudstjenester og før begravelser.

Kvikne kirke mangler lydanlegg, og muligheten for å innføre dette bør vurderes. Selv om kirken er relativt liten og kompakt, kan det av og til være en utfordring å høre hva som blir sagt, og for prester med mange tjenester kan det være slitsomt å skulle «presse» stemmen for å snakke høyt og tydelig.

Kirkegården på Kvikne har jeg ingen spesielle kommentarer til.

Vurdering av kontorforhold og rutiner for arkiv og kirkebokføring

- Kontorforhold

Kirkens medarbeidere holder til i menighetshuset, som ligger like ved siden av Tynset kirke, og som også inneholder en menighetssal. Tidligere holdt kirkekontoret til i rådhuset i sentrum, på den andre siden av Glomma. Kirkekontoret er gammelt og har naturlig nok en del vedlikeholdsbehov, og muligheten for å flytte tilbake til rådhuset har ved enkelte anledninger vært nevnt. Jeg vil imidlertid sterkt fremholde verdien av å være i menighetshuset pga. nærheten til kirken.

Prestene har sine kontorer i annen etasje. Prosten har et godt og representativt kontor, vegg i vegg med sognepresten, noe som må vurderes som verdifullt med tanke på samarbeidet. Sognepresten har flyttet fra det opprinnelige sogneprestkontoret, noe som har frigjort kontorplass for menighetens to organister. Taket på sogneprestens kontor er blitt utbedret. For tiden blir kontoret for menighetens nye trosopplærere (begynner 1. mai) gjort i stand. Her bør lysforholdene utbedres.

Prostiprestens kontor stod ubrukt etter at prostipresten ble sogneprest, og er nå gjort om til lagerrom. At alle de «faglige» stillingene (prester, organister og trosopplærere) nå er samlet på ett plan i andre etasje, må sies å være positivt og vil forhåpentlig virke stimulerende for samarbeidet. En ulempe med det fysiske arbeidsmiljøet i annen etasje er imidlertid at det til tider kan bli tett luft og varmt der om sommeren.

- Rutiner for arkiv og kirkebokføring

Her må det nok rapporteres at det eksisterer et visst forbedringspotensial. 2016 var et år med to nyansettelser (ny prost og ny sogneprest), etter at begge disse stillingene hadde stått ledige en god stund. Det har nok ikke lyktes oss å etablere fullt ut tilfredsstillende rutiner for arkivering. Prosten har et samarbeid med sin prostesaksbehandler om dette, som i større grad bør utbygges og formaliseres, noe som kan sies å være blitt forhindret av at prostesaksbehandleren hadde en langvarig sykemelding i andre halvdel av 2016. Det ligger også på prostens skuldre at prostearkivet ikke er blitt tatt godt nok tak i.

Jeg har også samtalt med sognepresten om dette, som ikke har kunnet rekke å prioritere opprettelsen av et sogneprestearkiv så langt i sin tjeneste som sogneprest.

Konklusjonen må derfor bli at det mangler en del på å eksistere fullt ut tilfredsstillende ordninger for arkivering og kirkebokføring, både for prosten og sognepresten, og at dette er noe vi i fellesskap vil prøve å gripe tak i og forbedre.

Vurdering av tverrfaglig samarbeid mellom menighetene i prostiet (fagsamlinger, samarbeid om menighetsmessige tiltak osv.)

Nord-Østerdal prosti kjennetegnes av store avstander; det er antagelig et av Sør-Norges største prostier i geografisk utstrekning. Samtidig er befolkningstallet ikke spesielt høyt. Prostiet er kjennetegnet av noen større og mange relativt små sogn, og det er karakteristisk

for prostiet at det er mange «eneprester». Det er bare på Tynset at det er to prester som samarbeider i det daglige, siden prosten her også er menighetsprest i 60 prosent. Menighetsprestene i Nord-Østerdal er vant til å arbeide selvstendig og klager ikke over sin situasjon som eneprester. Samtidig blir det da ekstra viktig å ha jevnlige og faste kontaktpunkter hvor prestene kan møtes sosialt og faglig.

Det er en godt innarbeidet tradisjon at prestene møtes en gang i måneden til «prostens samling» på Tynset, hvor vi hører hva som er skjedd siden sist og tar opp aktuelle saker i prostiet, bispedømmet og kirken nasjonalt. I tillegg har vi klart å gjennomføre studietur til utlandet annethvert år (Roma i 2011, Skottland i 2013 og Irland i 2015). Disse turene har betydd mye for samholdet og miljøet blant prestene, og har vært faglig utviklende med særlig vekt på kirkehistorie. Selv om vi kanskje går mot økonomisk trangere tider, mener jeg det er viktig og motiverende av og til å kunne gjennomføre slike studieturer.

Prestene har altså godt innarbeidede rutiner for studieturer og jevnlige samlinger i prostiet. Organistene har også et forum for samtale og utveksling, men ikke like ofte og rutinemessig som prestene. Kirkevergene møtes til «lederforum» to eller tre ganger i halvåret, og her deltar også prosten.

Det tverrfaglige samarbeidet, dvs. møtepunkter mellom de forskjellige yrkesgruppene i kirken, er ikke like omfattende. Det er innarbeidet at vi hvert år eller hvert annet år møtes til «fagdager», hvor temaet f. eks. har vært begravelser, og hvor vi har prøvd å belyse dette på en måte som skal være av interesse for alle, fra prester til kirketjenere og gravere. Slike tiltak er med på å styrke samholdet i prostiet og er av stor verdi. Jeg er som prost blitt oppfordret til å sørge for at vi med jevne mellomrom kan ha slike fagdager, og vil prøve å følge dette opp. I forbindelse med innføringen av ny liturgi i Den norske kirke har vi også hatt møtedag med faglig utveksling mellom prester og organister, og det er på trappene at vi skal ha en slik dag med liturgi som tema igjen i nokså nær fremtid.

Alt i alt er det min vurdering at det faglige og tverrfaglige samarbeidet mellom menighetene i prostiet fungerer godt med tanke på den geografiske og befolkningsmessige strukturen i prostiet, og det viktigste blir å holde dette ved like på en tilfredsstillende måte i fremtiden.

Tynset, 05.04.2017

Simen Simensen

Prost i Nord-Østerdal prosti

Visitas i Etnedal

15. august og 19. - 24. september



Fra Eventyrskogen barnehage

Foto: Lars Erlend Kielland

VISITASFOREDRAG

Etnedal

19. - 24. september 2017

Innleiing

Som biskop i Hamar bispedømme har eg gjennomført visitas i Etnedal fellesrådsområde. Siktemålet med ein bispevisitas er å støtte, inspirere og rettleie kyrkjelydar og tilsette, og sjå til korleis kyrkja sitt nærvær vert synleggjort på mange ulike vis her.

Kyrkja lever alltid på ein stad, forankra i det lokale livet. Difor er hovudfokuset i ein visitas å sjå til korleis kyrkje og folk møtast, korleis evangeliet virker og slår røter på kvar ein stad. Visitasprogrammet inneheld alt frå møte med friviljuge og tilsette, til møter med samarbeidspartnarar og ulik verksemd i lokalsamfunnet.

Kommunevåpnet til Etnedal er vakre Lunde bru.

Brua er i seg sjølve noko de er stolte av, både born og vaksne.

Samtidig ber brua også i seg ein symbolikk – det å byggje bru mellom menneske. Gjennom desse dagane har eg sett mange døme på at det å byggje bruer mellom menneske, skape fellesskap, rekkje ut ei hand, er eit kjennemerke ved samfunnet her, og korleis de tenkjer og gjer det og i kyrkjelivet.

Foredraget vil handle om det eg har fått møte og sett desse dagane, og kva eg tenkjer er område som de treng å vera særleg merksame på i åra som kjem. Foredraget er difor todelt. I første delen tek eg eit tilbakeblikk på programmet med fokus på kva vi har vore innom i dei mange møtepunkta undervegs. I andre delen vil de få nokre utfordringar å arbeide vidare med.

Programmet

Programmet for visitasdagane har vore variert og godt. Eg vil takke stab og råd for god planlegging og tilrettelegging. Eg takkar og for alle rapportar eg har fått tilsendt som ein del av førebuinga til visitasen.

Tysdag 19. september

Visitasen vart innleia med **morgonsong** i Bruflat kyrkje, med påminning om nåden som er ny kvar morgon.

Etter dette var det tid for **møte med staben** heime hos kyrkjevergja. Kyrkjestaben står i førstelina. De er ein stab av engasjerte og dyktige kyrkjelege medarbeidarar med høg kompetanse på mange fagområde. De har styrke i mangfald og god lagånd. De har ei sterk vilje til samhandling for å byggje bru og skape gode møte for menneska her. Kyrkja si tillit og omdøme byggjast og vedlikehaldast kvar einaste dag og i kvart menneskemøte. Difor er alle kyrkjelege tilsette viktige: anten arbeidet er på kyrkjegarden eller i kyrkjerommet, på kontoret eller i telefonen, med ord og tonar eller med grasklipparen.

Etter stabsmøtet reiste vi til **Etnedal skule** for møte med elevar og lærarar. I 3. klasse hadde borna førebudd spørsmål, laga flotte teikningar og vi fekk høyre fin song om at ingen skal bli mobba, men at alle skal bli tekne vare på. I møte med 8. og 9. klasse vart det tid til samtale om etikk, moral og filosofi, om menneskerettane og likestilling. Deretter var det møte med lærarane der vi tok opp samarbeidet mellom skule og kyrkje. Vi snakka og om religionsfaget, og kor viktig det er at det får vere eit fag der ein møtast på tvers, eit fag som alle elevar kan ta del i, uavhengig av tru og bakgrunn. Slik kan religionsfaget i skulen bidra til at det skapast forståing mellom menneske, og ikkje avstand.

Tysdag kveld var det møte med **fellesrådet** heime hos Marit prest. Vi gjekk gjennom prosessar som går føre seg i det nasjonale kyrkjebildet, og vi samtala om dei behova som knytter seg til fellesrådets verksemd. Særleg snakka vi om kyrkjer og gravplassar, kyrkjekontor og samspelet med kommunen.

Vi snakka og om den særskilde situasjonen fellesrådet har med tilskot frå Bruflat sokneråd. Det er med på å gje økonomisk handlingsrom. Samtidig må drifta til fellesrådet ikkje i for stor grad vere avhengig av dette tilskotet, men her som andre stadar ha sin viktigaste forankring i dei kommunale overføringane

Onsdag 20.september

Det knytta seg spenning til veret og føret som skulle møte oss onsdag. Vi skulle til Lenningen, og det var meldt sludd og snø! Men temperaturen heldt seg på pluss-sida, så vi kom vel fram til seterhuset, og vart tekne godt i mot av dei som hadde vore der og fyrt sidan dagen før. Det var god varme og levande ljøs. Saman med Bruflat sokneråd vart dagen innleia med morgonbøn, før vi snakka nærare om soknerådets verksemd.

Etter møtet med soknerådet kom alle dei tilsette til Lenningen, og vi sette fokus på det viktige arbeidet med **trusopplæring**. Samspelet mellom tilsette, råd og friviljuge er avgjerande i trusopplæringa.

I det heile er oppslutninga god om dei ulike dåpsoppfølgjande tiltaka i Etnedal, men som andre stadar er tida etter konfirmasjonsalder ei utfordring når det gjeld tilbod som treff ungdommane. Her snakka vi om å kunne sjå nærare på samarbeid med andre sokn i Valdres, og om ikkje Valdres Folkhøgskule kunne vere ein god samarbeidspartnar knytta til leiarutvikling og tilbod om aktivitet for ungdom.

Neste post på programmet skulle vore bedriftsbesøk hos Oppland Bygg og Anlegg, men dette måtte diverre avlysast grunna sjukdom.

Det var interessant å få koma til garden **Øvre Fauske**. Der fekk vi høyre om sauehald og matproduksjon, nysatsing og samanhangen mellom husdyrhald, utmarksbeite og naturforvaltning.

Det var og tankevekkjande å høyre at i år er første året ein ikkje treng nedføring som tiltak etter atomkatastrofa i Tsjernobyl i 1986.

Om ettermiddagen reiste vi til **Bergsbakken grendehus** for å vere saman med Juniorgjengen. Det var flott å møte borna, syngje saman, og ikkje minst sjå verdien av trufaste vaksne i friviljug leiararbeid.

Så kom vi til **Nord-Etnedal kyrkje** der vi møtte **Nord Etnedal sokneråd** til heimelaga middag og deretter soknerådsmøte med fokus på det lokale kyrkjelege arbeidet. På kvelden feira vi hausttakkefest. Etter gudstenesta var det kyrkjekaffe.

Torsdag 21.september

Dagen starta med **morgonsong** i Bruflat kyrkje, før vi fortsette med **møte med lensmannen og kommuneleiinga**.

Møtet med kommunen er alltid viktig under ein vistas. Vi fekk ei interessant og fin framstilling om kommunen. Lensmannen var og tilstades og fortalte om korleis det fra hans ståstad er å vere innbyggjar i Etnedal. Kyrkje og kommune har felles sak på så mange område. Det gjeld innbyggjarane sin livskvalitet, borna sine levekår, førebygging og omsorgsarbeid. Kyrkja bidreg til lokalsamfunnet ved den kyrkjelege verksemda i all si breidde.

I **Eventyrskogen barnehage** møtte vi born og tilsette. Vi fekk sjå ein moderne og god barnehage, vel egna til å ta vare på borna i Etnedal

Om ettermiddagen gjekk turen til kaffe og andakt på **Etnedalsheimen**. Det er alltid med stor respekt eg møter alle dei som har vore med å byggje det gode samfunnet som vi ofte tek for gjeve.

Etnedalshallen er ein viktig møteplass. Her finst tilbod om trening og aktivitet for innbyggjarar i alle aldrar. Det var imponerande å høyre om både stor friviljug innsats og mykje dugnad, og ein hall som og spelar ei viktig rolle for den regionale idretten.

Fleire gongar i løpet av visitasen er vi vorte tekne imot til måltid på Blaaflat Spiseri. Det er viktig med åpne, lokale møteplassar, og kafeen er eit godt døme på dette. Her møtast menneske til fellesskap og velsmakande måltid.

Torsdagen vart avslutta med **fest for friviljuge** på menighetshuset. Det friviljuge arbeidet står sterkt i Etnedal, i idrett, kultur, kyrkje, lag og foreningar. I friviljug arbeid gjer vi ein innsats, men får og mykje tilbake av meining og fellesskap.

Del II Visitasutfordringar

Det har vore tre visitasdagar med mange inntrykk. Eg vil no lyfte fram nokre punkt som eg ønskjer de skal vere merksame på i åra framover. Her trengs ikkje store endringar, men å føre arbeidet vidare i god retning.

Utfordringane er ordna etter dei fem hovedfokusområda i Hamar bispedøme sitt måldokument.

1. Gudstenester og kyrkjelege handlingar

Den første utfordringa eg vil gje dykk gjeld begge sokneråda:

1) Å sjå nærare på kvart sokn sitt lokale kyrkjeår, og om gudstenestetilbodet svarar til behova i befolkning og samfunnsliv

Dette handlar om:

Gudstenestedeltakinga er i endring. Dette er ikkje noko nytt i kyrkjas historie. Ei av læresetningane frå reformasjonen er at kyrkja alltid må reformerast og endrast, i møte med nye tider. Det gjeld og gudstenestelivet. I dette arbeidet må ein sjå til at gudstenestelivet er tilstrekkeleg lokalt forankra, samstundes som det skjer ei god involvering av enkeltmenneske, lag og foreiningar.

Den neste utfordringa er:

2) Å utarbeide ei lokal plan for kyrkjemusikk

Dette handlar om:

Kyrkjemusikken er heilt sentral i kyrkja sin kvardag. Å utarbeide lokal plan for kyrkjemusikk handlar om å sjå på kva som skal prege verksemda her hos dykk. Sokneråda har eit overordna ansvar for å vedta retninga for kyrkjemusikalsk verksemd i nær dialog med kyrkjemusikar og andre tilsette. Planarbeidet kan gje systematikk og variasjon i samarbeidet med lokale musikk- og kulturkrefter, og stadfestar kyrkja som viktig i kulturarbeidet i lokalsamfunnet.

Så kjem ei utfordring til kvart enkelt sokneråd:

Eg vil be Nord-Etnedal sokneråd om

3) Å vurdere å ha nokre temamesser gjennom året i samspel med lokale lag og foreiningar

Dette handlar om:

Gudstenestereforma opnar opp for at ein i nokon grad kan auke bruken av temamesser. Kanskje er det særpreg ved lokalsamfunn eller ulike tider på året som kan finne uttrykk i gudstenestelivet, slik at eigarskap og oppslutning om gudstenestene i Nord-Etnedal kan auke.

Eg vil be Bruflat sokneråd om

4) Å vurdere å etablere eit fjellalter på Lenningen

Dette handlar om:

I Hamar bispedøme har eg hatt gleda av å vigsle utandørs alter fleire stader. Slike plassar for gudstenester, men også andre kyrkjelege handlingar som til dømes vigsel, gjev ofte ein styrka kontakt med alle som oppheld seg i fjellet gjennom ulike årstider. Det blir og synleg at gudstenestelivet ikkje berre går føre seg i den einskilde kyrkje, men at gudstenester kan feirast på ulike stader.

2. Omsorg og solidaritet

Diakoni er kyrkja sitt namn på alt omsorgsarbeid. Planen for diakoni i Den norske kyrkja peiker på at det blir gjort mykje omsorgsarbeid av kyrkja sine tilsette på ulike måtar kvar dag.

Eg er imponert over alt det som blir gjort her i Etnedal av friviljug innsats og takkar for dette. Det er hevda at kristendom er lettare gjort enn sagt.

Friviljuge viser stadig at det som synest umogleg, vart mogleg gjennom friviljug innsats!

Så vert vi og påminna om at det aldri er nokon som alltid berre er hjelparar, og andre som alltid berre er mottakarar av hjelp. Vi byter plass rett som det er.

Gjennom Den norske kyrkja si diakoniplan har omsorgstenesta vorte tydeleggjort til og å gjelde omsorg for alt det skapte, for naturen og alt levande. Kyrkja sitt viktigaste bidrag i miljøkampen er å halde fram det store og ukrenkelege ved skaparverket og mennesket. Her gjeld både å auke undringa og handlinga. Kyrkja er berar av budskapen om at Gud kan skape noko nytt, og formidle von og tru på at det nyttar.

Mi femte utfordring er ei utfordring til fellesrådet:

5) Å arbeide vidare med universell utforming av begge kyrkjene.

Det handlar om:

Hos dykk har de mellom anna lagt til rette med moderne og gode lydanlegg i kyrkjene. Men det står att eit arbeid med universell utforming knytta til inngangspartiet i begge kyrkjene.

3. Born og unge

6) Å gjennomgå samarbeidet skule-kyrkje og barnehage-kyrkje ut frå gjeldande lov- og planverk.

Det handlar om:

Samarbeidet skule-kyrkje og barnehage-kyrkje er ikkje for kyrkja si skuld, men for å auke livskompetansen for born og unge. Kyrkja er ein viktig ressurs på det området.

4. Kyrkja i lokalsamfunnet

No kjem tre utfordringar til fellesrådet:

7) Å vurdere utbedring av trappa til tårnet i Nord Etnedal kyrkje og nedføring av tau til ringing

Det handlar om:

Etnedal har, som mange andre stadar i Valdres, ein sterk manuell ringjetradisjon. Den tradisjonen vil vi gjerne ta vare på. Samstundes treng vi å leggje til rette for eit trygt og godt arbeidsmiljø for dei som skal ringje. Nedføring av tau, som gjer at ein slepp å stå oppe i tårnet for å ringje, er eit tiltak som gjer ringjearbeidet tryggare, ved at ein mellom anna vert mindre utsett for høyraskader.

Den neste er:

8) Å utarbeide ein skriftleg vedlikehaldsplan i samarbeid med Etnedal kommune

Det handlar om:

Vedlikehaldet av kyrkjegardar og kyrkjelege bygg er eit langsiktig og kontinuerleg arbeid. Samstundes krev det økonomiske prioriteringar. Ei plan utarbeida i samarbeid mellom fellesråd og kommune gjer det mogleg med god felles forståing av kva vedlikehald som bør takast, og når det bør skje.

Neste utfordring er:

9) Å få sett i stand eit eigna samtalerom på kyrkjekontoret

Det handlar om:

Eit godt rom for samtale legg til rette for at folk kan bli tekne i mot på kyrkjekontoret for samtale knytta mellom anna til gravferd og andre kyrkjelege handlingar. God lydisolering ivaretek dei tilsette sitt arbeidsmiljø, og sikrar at teieplikta vert overheldt i dei ulike samtalane.

Så er det tid for ei eiga utfordring til Bruflat sokneråd:

10) Å arbeide vidare med å avklare og lage skriftlege retningsliner knytta til tilskot fra Bruflat sokn til fellesrådet

Dette handlar om:

I Bruflat sokneråd er de opptekne av at forvaltninga av eigedomen på Lenningen skal kome fellesskapet til gode. Tilskot til fellesrådet har vore eit grep i dette. Men ein ser og at det er sårbart om fellesrådet i for stor grad blir avhengig av tilskotet. Gode skriftlege retningsliner vil vere med på å skape ein forutsigbar og framtidsretta forvaltning.

5. Organisering og medarbeidarskap

Det trengs gode rutiner for møtepunkta mellom stab og sokneråd. Dei siste to utfordringane er:

11) Å leggje plan for stabsmøtedatoar kvart halvår, slik at alle kan delta på møtene

12) Å sørgje for eit årleg møtepunkt mellom sokneråda og staben

Det handlar om:

Tilsette og kyrkjelege råd står saman om prioriteringar og overordna val i det lokale arbeidet. Kyrkjelova sin niande paragraf femte ledd nemner difor at møte mellom sokneråd og tilsette skal skje minst ein gong i året. Der kan ein og setje fokus på den enkelte medarbeidar sitt fagfelt, og sokneråda sine planverk for arbeidet.

Avslutning

Til slutt vil eg no få takke dykk for alt de har vist meg her i Etnedal. Takk for gode møte og gode måltid - takk til dykk som har opna heimen dykkar, takk for all gjestfridom og aller mest for det gode bankande hjartet som de har for kyrkja og for alle dei som bur her.

Gud signe Nord-Etnedal sokn og Bruflat sokn!

Gud signe dykk alle i Etnedal kommune!

Solveig Fiske
Hamar biskop

Detaljert program for bispevisitas, Etnedal 19.-24. september



Visitasfylgjet:

Biskop Solveig Fiske, prost Carl Philip Weisser, sokneprest Marit Slettum, pilgrimsprest Lars Erlend Kielland og kyrkjeverje Marie Bjørnødegård

Gudstenesteprogram: Sokneprest Marit lagar program for gudstenestene, og desse sendast til biskopen, prosten, klokker, kyrkjetenar og organist.

Tysdag 19. september					
Tid:	Kvar og kva skjer:	Kven deltek:	Anna informasjon:	Ansvarleg:	
Kl. 08.30 – 09.00	Morgonsang i Bruflat kyrkje	Visitasfylgjet og staben	Sokneprest Marit leiar morgonsangen.	Sokneprest Marit og organist Serhiy	
Kl. 09.15 – 11.00	Storstabsmøte heime hos kyrkjeverja	Visitasfylgjet og staben	Biskop Solveig leiar møtet.	Kyrkjeverje Marie	
Kl. 11.00 – 12.00	Lunsj heime hos kyrkjeverja	Visitasfylgjet og staben	Kyrkjeverje Marie ordnar mat.	Kyrkjeverje Marie	
Kl. 12.15 – 14.30	Møte med elevar ved Etnedal skule	Visitasfylgjet	Samtale med 10. klasse og 3. klasse. Klassene lagar nokre spørsmål til biskopen. Biskop Solveig leiar samtala.	Rektor Jan Arild Berg	
Kl. 14.30 – 15.30	Møte med lærarkollegiet ved Etnedal skule	Visitasfylgjet	Møte med lærarkollegiet. Biskop Solveig leder møtet.	Rektor Jan Arild Berg	
Kl. 16.00 – 18.00	Middag i prestegarden	Visitasfylgjet	Sokneprest Marit ordnar mat.	Sokneprest Marit	

Kl. 18.00 – 19.30	Møte med Etnedal kyrkjeleg fellestråd i prestegarden	Visitasfylgjet og fellestrådet	Prost Carl Philip innleiar og biskop Solveig leiar møtet. Sokneprest Marit ordnar kaffe.	Fellestrådsleiar Ole Bergene
Onsdag 20. september				
Tid:	Kvar og kva skjer:	Kven deltek:	Anna informasjon:	Ansvarleg:
Kl. 08.30 – 09.00	Morgonbøn på Nordre Lenningen sæterhus	Visitasfylgjet og Bruflat sokneråd	Prost Carl Philip leiar morgonbøn.	Sokneprest Marit
Kl. 09.00 - 10.30	Møte med Bruflat sokneråd på Nordre Lenningen sæterhus	Visitasfylgjet og Bruflat sokneråd	Biskop Solveig leiar møtet. Soknerådsleiar Kjell Fjeld orienterer om Nordre Lenningen	Soknerådsleiar Kjell Fjeld
Kl. 10.30 – 11.30	Møte med kyrkjeleg tilsette – fokus på trusoppplæring	Visitasfylgjet, staben og Bruflat sokneråd	Biskop Solveig leiar møtet. Helena seier litt om trusoppplæringa i Etnedal.	Trusoppplærar Helena Wright
Kl. 11.30 – 12.15	Lunsj på Nordre Lenningen sæterhus	Visitasfylgjet, staben, Bruflat sokneråd og dagleg leiar i OBA Geir Helge Frøyslid	Kyrkjeverje Marie ordnar med mat.	Kyrkjeverje Marie
Kl. 12.30 – 13.30	Bedriftsbesøk hos Oppland bygg og anlegg (OBA) – Nordre Lenningen	Visitasfylgjet, Bruflat sokneråd, sakshandsamar og representantar frå OBA	Omvisning på hytte og informasjon frå OBA.	Oppland bygg og anlegg v/ Geir Helge Frøyslid
Kl. 14.00 – 15.00	Bedriftsbesøk i fjøset - Øvre Fauske	Visitasfylgjet	Omvisning og informasjon frå ekteparet Fauske	Anneli og Emil Fauske
Kl. 16.00 – 17.00	Juniorgjengen på Bergsbakken grendehus	Visitasfylgjet og Solfrid Skogstad	Møte med juniorgjengen	Solfrid Skogstad

Kl. 17.15 – 18.15	Middag i Nord- Etnedal kyrkje	Visitasfylgjet og Nord- Etnedal sokneråd	Nord- Etnedal sokneråd ordnar med mat	Nord- Etnedal sokneråd
Kl. 18.15 – 19.15	Møte med Nord- Etnedal sokneråd i Nord- Etnedal kyrkje	Visitasfylgjet og Nord- Etnedal sokneråd	Biskop Solveig leiar møtet	Soknerådsleiar Astrid Tollehaug
Kl. 19.30 -	Gudsteneste med nattverd i Nord- Etnedal kyrkje	Visitasfylgjet og Nord- Etnedal sokneråd	Kyrjekaffe etter gudteneste	Sokneprest Marit, organist Serhiy og klokker Ellen
Torsdag 21. september				
Tid:	Kvar og kva skjer:	Kven deltek:	Anna informasjon:	Ansvarleg:
Kl. 08.30 – 08.50	Morgonsang i Bruflat kyrkje.	Visitasfylgjet, fellestrådet, sentraladministrasjon og ordførar	Sokneprest Marit leiar morgonsangen.	Sokneprest Marit og organist Serhiy
Kl. 09.00 – 11.00	Møte med Etnedal kommune og lensmann på kommunestyresalen	Visitasfylgjet, lensmann, fellestrådet, sentraladministrasjon og ordførar	Biskop Solveig leiar møtet.	Ordførar Toril Grønbrekk
Kl. 11.00 – 11.45	Lunsj på Blaafladt spiseri	Visitasfylgjet, lensmann, sentraladministrasjon og ordførar	Etnedal kommune ordnar mat hos Blaafladt spiseri.	Ordførar Toril Grønbrekk
Kl. 12.00 - 13.00	Møte med born og tilsette i Eventyrskogen barnehage	Visitasfylgjet	Omvisning i barnehagen og samling med dei eldste borna. Biskop Solveig leiar samlinga.	Styrrar Ingvild Gjevre
Kl. 13.15 – 15.15	Møte i visitasfylgjet – i prestegarden	Visitasfylgjet		Biskop Solveig

Kl. 15.30 – 16.45	Kaffe og andakt på Etnedalsheimen	Visitasfylgjet	Biskop Solveig leiar andakten. Organist Serhiy finn salmer.	Mellomleiar ved Etnedalsheimen - Tove G. Haugen
Kl. 17.00 – 17.45	Middag hos Blaaflatd Spiseri	Visitasfylgjet		Kyrkjeverje Marie
Kl. 18.00 – 18.45	Omvisning i Etnedalshallen	Visitasfylgjet	Omvising og informasjon om Etnedalshallen.	Driftsleiar i Etnedalshallen Arne Brufladt
Kl. 19.00 -	Møte med frivilljuge på Menighetshuset	Visitasfylgjet, staben og dei inviterte	Biskop Solveig innleiar om frivilligheit. Staben er til stades og ordnar med mat og anna.	Kyrkjeverje Marie og sokneprest Marit
Søndag 24. september				
Tid:	Kvar og kva skjer:	Kven:	Anna informasjon:	Ansvarleg:
Kl. 11.00	Visitasgudsteneste i Bruflat kyrkje Kyrkjekaffe og visitasforedrag på Bruflat menighetshus	Visitasfylgjet, Bruflat sokneråd, Nord- Etnedal sokneråd, Etnedal kyrkjelege fellelesråd og staben	Detaljert gudstenesteprogram kjem. Presentasjon av konfirmandane for 2018 og utdeling av bibler til 5. klasse.	Sokneprest Marit, organist Serhiy og klokker Ellen Soknerådsleiarane Kjell Fjeld og Astrid Tollehaug

Bispevisitas 2017

Rapport frå Bruflat sokneråd

Frå årsstatistikken 2016:

Medlemmer : 915

Gudstenester: 38 - 2273 deltakarar

Dåp: 10

Vigsel: 1

Gravferder: 15

Gudstenester og kyrkjelege handlingar:

Statistisk sett er det god oppslutning om gudstenestene i Bruflat sokn, men vi opplever ein synkende tendens i antal gudstenestedeltakarar på ordinære gudstenester. Er det konturane av eit generasjonsskifte vi ser? Unntaket er grendegudstenestene, som gjennom lang tid har vore arrangert i ulike krinsar, på klubbhuset til Høljarast Idrettslag i Sør-Etnedal, på grendehuset i Fjellsbygda, privat i Svilosen - og på Bjørktun og privat i Flatøydegard krins. Det er stor oppslutning om desse gudstenestesamlingane, og det gjeld også stølsmessa på N. Leningen sæterhus, som Bruflat sokn eig.

I tillegg har vi påskeandakt på Etnebu, Røde-kors-hytta på Leningen kvar langfredag med noko variabel oppslutning.

Ein gledeleg tendens er auke i antal nattverdgjestar.

Gjennom fleire år har vi hatt fokus på nattverdfeing, og vi har hatt ein medveten haldning om å lære dei minste om nattverden/ta del i nattverden. Dei siste to åra har vi også hatt nattverd på konfirmasjonsgudstenestene.

Generelt sett er det gudstenester med trusopplæringstiltak som samlar flest også i Bruflat sokn. Trusopplæringstiltaka er lagt inn i ei heilskapeleg planlegging, som gjennom eit årshjul tek omsyn både til søndagane i kyrkjeåret og til aktuelle hendingar i bygda. Før delte vi ut biblar til 10/11-åringar på Såmannssøndagen. Etter at den lokale fotballklubben starta med fotballcup to helger i februar, flytta vi utdelinga til hausten. Til gjengjeld legg dei ikkje sitt arrangement den helga konfirmantane våre reiser på leir. Fyrste adventsøndagen har vi gjennom mange år hatt lysmesse med eit julespel som konfirmantane framfører. Julespelet «Dei tre vise menn» er skreve lokalt i Etnedal. Lysmessa knytter vi opp mot fakkeltog og julegrantenning, som kyrkja har hatt ansvaret for i mange år. Tidlegare var det søndagsskulen, no er det diakoniutvalet. Fyrste søndag i januar, som vanlegvis er ein lite besøkt gudstenestedag, startar vi konfirmanthalvåret med felles vandregudsteneste i N. Etnedal kyrkje. Foreldrar og andre deltek også.

For at alle konfirmantane skal få oppleve minst ei påsegudsteneste, har dei obligatorisk frammøte 2. påskedag i N. Etnedal.

I tillegg har dei stort medansvar for Skaperverkets dag og 17. mai-gudstenesta. Sjå eige trusopplæringsplan.

Ved kvar gudsteneste er det to kyrkjevertar, i tillegg er det ein som er ansvarleg for å ta med blome til altarpunkt og ein frå soknerådet som er brannvernansvarleg saman med brannvernleiar, som er kyrkjetenaren.

Soknerådet har ved starten av si virkeperiode eit kurs i brannvern, saman med alle kyrkjeleg tilsette, der dei blir informert om si rolle om ein brannsituasjon skulle oppstå.

Kyrjekaffe

Det er ofte kyrjekaffe i Bruflat kyrkje. Konfirmantforeldrar, diakoniutval eller sokneråd har dei siste to åra hatt ansvar for kyrjekaffen.

Institusjonar

Etnedalsheimen

Vi har gudstenester på Etnedalsheimen 2. Juledag, Skjærtorsdag og på hausten. Elles er det andakter kvar fjortande dag ved prest/kyrkjelydsarbeidar og organist, og vi har fleire møtepunkt med bebuarar på Heimen, både ved samtaler, hyggetreff o.a

Bofellesskapet Kirkevoll for psykisk utviklingshemmede

Kyrkjeleg tilsette har god kontakt med Kirkevoll.

Kyrkjelydsarbeidar har fast musikkterapeutisk opplegg for ein av bebuarane ein gong i veka, fleire er av og til på gudstenester og deltek ofte på kyrkjelege arrangement på Menighetshuset.

I samband med fasteaksjonskvelden, i samband med Kirkens nødhjelp-fasteaksjonen, har diakoniutvalet lagt til rette for at konfirmantar er vertskap for kvar sin bebuar frå Kirkevoll heile kvelden.

Ein av bebuarane er også «assistent» for kyrkjetenaren. Han er med og ringer ved mange gudstenester, og han har også vore med ved høgtidsringing.

Kyrkjelege handlingar

Dei siste åra har det vore 100% oppslutning om konfirmasjon, og det har sjeldan vore meir enn ein eller to som har valt andre alternativ.

Vi har tidvis hatt konfirmantar som blir døypte før konfirmasjonen, mellom anna skjedde det både i fjor og i år, og det hender ganske ofte at unge som er døypt her, og ikkje bur her lenger, gjerne vil konfirmerast i si «heimkyrkje». Kvar gong skjer det etter god dialog med kyrkjelyden dei høyrer til.

Dåpsprosenten er mellom 150-200 % då fleire som er busette i urbane strok kjem heim for å døype barna sine.

Nær 100 % ber om kyrkjeleg gravferd.

Sjå elles rapport frå Nord- Etnedal kyrkjelyd, trusopplæringsplan og diakoniplan.

Samarbeid skule-kyrkje

Samarbeidet med skulen har omfatta gudstenester, (Frå og med 2017 er sommargudstenesta avvikla.) julevandring for 2.kl., skulebesøk ved prest, og kyrkjebesøk.

Sjå eigen plan skule-kyrkje

Samarbeid barnehage – kyrkje

Vi har ikkje eigen plan for samarbeidet barnehage-kyrkje, men vi har eit godt etablert samarbeid ved dei store høgtidene.

Før påske har vi påskevandring, der barna, etter oppmoding, har med seg påske-egg som dei pyntar påsketreet i kyrkja med.

Før jul er det julevandring for dei eldste i barnehagen og gudsteneste for alle.

Diakoni:

Nord-Etnedal- og Bruflat sokn har felles diakoniuvalg, med faste aktivitetar i begge sokn. (Sjå eigen diakoniplan)

Trusopplæring:

Nord-Etnedal og Bruflat har felles trusopplæringsutvalg, og felles samlingar med Lysvaken og Tårnagentar. Lysvaken samlinga er fast kvart år andre adventsøndagen i Nord-Etnedal og Tårnagentsamling blir arrangert i Bruflat kyrkje i slutten av januar.

Konfirmantopplæring

Nord-Etnedal og Bruflat har felles konfirmantutvalg.

Sjå eigen plan

N. Leningen

Bruflat kyrkje ved Bruflat sokn er eigar av N. Leningen, eit fjellområde på over 8000 da som grenser til Nord-Aurdal og Nordre Land.

Eigedomen vart kjøpt inn til Bruflat kyrkje i 1854, og hovudinntektene i mange år kom frå jakt-, fiske-, og beiterettar.

Frå 1970-talet, då hytteutbygginga starta, vart det festa bort tomteareal, så kyrkja fekk i tillegg inntekter frå festeavgifter.

I 2003 vart ny reguleringsplanen for bygging av fritidsbustadar vedtatte (seinare revidert). I 2011 skreiv Bruflat sokneråd under ei utbyggingsavtale, som omfattar 51 tomter. I tillegg vart 15 tomter lagt ut for sal til lokale utbyggerar.

Etter rekneskapsåret 2016 har Bruflat sokneråd, avd. Nordre Leningen ca. 15 mill. på konto i Etnedal sparebank.

Midlane blir brukt til å finansiere delar av den kyrkjelege drifta i Etnedal, så som vedlikehald, kyrkjelege stillingar og møtegodtgjerdsløse, som tangerar kommunens lovpålagte oppgåver, ifylgje kirkelovens paragraf 15

Det har i alle år vore ein diskusjon mellom kommunen og kyrkja om soknerådet si plikt til å medfinansiere budsjettet til kyrkjeleg fellesråd.

Inntektene frå eigedomen på N. Leningen gir kyrkja i Etnedal handlingsrom, som mellom anna gjer det mogeleg å ha tilsett kyrkjelydsarbeidar/diakon og sakshandsamar.

Alle utgiftene til konfirmantarbeid og andre prosjekt i kyrkjelyden blir også dekket frå same konto.

Kyrkja i lokalsamfunnet

Kyrkja har ei viktig rolle i lokalsamfunnet. Folk i Etnedal har eit nært forhold til kyrkje og kyrkjegard, stiller opp for kyrkja si, sluttar opp om gudstenester og særleg kyrkjelege handlingar.

Kyrkja har eit nært og godt samarbeid med Etnedal kommune og alle einingar innan kommunen, Frivilligsentralen og andre lag og foreningar og friviljuge organisasjonar innan kyrkja.

Norsk Luthersk Misjonssamband har eigne søndagsmøte, men gjennom felles planlegging sørger vi for å unngå kollisjonar med gudstenestene i kyrkja.

Kjell Fjeld

Marit Slettum

Leiar, Bruflat sokneråd

Sokneprest

Bispevisitas 2017

Rapport frå Nord-Etnedal sokneråd

Frå årsstatistikken 2016:

Medlemmer: 203

Gudstenester: 17 - 863 deltakarar

I kyrkja 15

Andre 2 (Ei stølsmesse og ei grendegudsteneste)

Dåp: 3

Vigsel: 2

Gravferder: 3

Gudstenester:

Med tanke på folketalet i Nord-Etnedal sokn, er det samla sett, relativt god oppslutning om gudstenestene. Det har primært sin bakgrunn i heilskapeleg planlegging knytta til trusopplæringstiltak. På ordinære gudstenester har antalet gudstenestedeltakarar gått betydeleg ned dei siste 20-30 åra. Dei som høyrde til den trufaste kjerna i kyrkjelyden er anten døde, eller for sjuke til å kome til gudsteneste, og nye har ikkje fylt opp plassane deira.

Stølsmessa og grendegudstenesta (i pinsa) er positive unnatak. Til desse gudstenestene er det kvart år mange som kjem, og ser vi på gudstenestene med trusopplæringstiltak, er oppslutninga god.

Det er bortimot 100 % oppslutning ved utdelinga av 4- og 6-årsbok og biblar til 10/11åringar. 4-års boka blir delt ut i NE kyrkje med etterfylgjande skattejakt og 6-årsboka blir delt ut på fellesgudsteneste med Bruflat sokn på N.Leningen sæterhus i slutten av august, der skulestarten også blir markert, med særleg forbøn for skuleløpet 6-åringane startar på. 6-års-samlingane i etterkant er også felles med Bruflat sokn.

Sjå eigen plan for trusopplæring.

Faste friviljuge:

Ved kvar gudsteneste er det friviljuge kyrkjevertar og teneste med å ta med blomar til altaret.

Ein representant frå soknerådet har brannberedskap saman med brannvernansvarleg (kyrkjetenaren) ved kvar gudsteneste

Kyrkjekaffe:

Det er kyrkjekaffe på dei fleste gudstenestene, anten ved soknerådet eller konfirquantforeldrar.

Kjøkkenet vart pussa opp, stort sett på dugnad, i føre soknerådsperiode, og står fram som eit praktisk og godt utgangspunkt for fleire aktivitetar i kyrkja.

Diakoni:

Nord-Etnedal- og Bruflat sokn har felles diakoniutval, med faste aktivitetar i begge sokn. (Sjå eigen diakoniplan)

Nytt dette året var juletefesten som utvalet arrangerte i Nord-Etnedal kyrkje i januar.

Trusopplæring:

1. Nord-Etnedal og Bruflat har felles trusopplæringsutval, og felles samlingar med Lys-vaken og Tårnagentar. Lys-vaken samlinga i Nord-Etnedal er fast kvart år, andre adventsøndagen i Nord-Etnedal. (Sjå eigen plan for trusopplæringa)

Barnelaget og Juniorgjengen

Solfrid Skogstad har i meir enn førti år dreve barnearbeid i soknet i regi av Norsk Luthersk Misjonssamband.

Tidlegare heitte det barnelag, dei siste femten åra har desse samlingane hatt namnet «Juniorgjengen». Ho har hatt hjelp av fleire friviljuge, og svært mange barn i Nord-Etnedal sokn har vore knytta til dette arbeidet.

1. Nord-Etnedal og Bruflat har felles konfirmantutval.

Representantane frå Nord-Etnedal har særleg ansvar for kyrkjevandringa frå Kyrkjesletta på Dalen (som ligg i eit av stølsområda til Nord-Aurdal) til Nord-Etnedal kyrkje. Denne vandringa har dei siste åra vore innleiinga på konfirmanttida, som har eit felles opplegg for begge sokn. (Sjå eigen plan for konfirmanttida)

Faste tilsette i Nord-Etnedal kyrkjelyd:

Kyrkjetenar Jan Hagaseth, fast vikar Nils Kjell Nilsen, klokkar og kyrkjelydsarbeidar Ellen Oddveig Rudi, trusopplærar Helena Wright, organist Serhiy Bykov, kyrkjevevje Marie Bjørnødegård og sokneprest Marit Slettum.

Kyrkja i lokalsamfunnet

Den sjølvstendige kyrkjehistoria i Nord-Etnedal strekker seg attende til 1894, då Nord-Etnedal vart utskild som eige sokn. Tidlegare hadde nord-dølane høyrte til i Skrautvål sokn, Nord-Aurdal prestegjeld.

Nord-Etnedal kyrkje vart bygt i 1866, og 150 år seinare, i 2016 hadde Nord-Etnedal sokneråd regien på ei vellukka jubileumsfeiring, der svært mange i soknet var involvert.

Folket i Nord-Etnedal har eit nært forhold til kyrkja og til kyrkjegarden ved kyrkja, og mange har gjennom alle år stilt opp på dugnad både i kyrkja og på kyrkjegarden.

Ein av medlemmene i Nord-Etnedal sokn uttrykte i samband med 150års-feiringa:

«Nord-Etnedal kyrkje står som eit fyrlys mellom oss.»

Leiar i Nord-Etnedal sokneråd
Astrid Tollehaug

Marit Slettum
sokneprest

PROSTENS RAPPORT FRA BEFARING
VED KIRKER, KIRKEGÅRDER OG
PRESTEKONTOR

ETNEDAL FELLESRÅDSOMRÅDE.

PROSTEBESØK 24 AUGUST 2017
VED PROSTEN I VALDRES
CARL PHILIP WEISSER

I FORBINDELSE MED BISPEVISITAS
19. – 24 SEPTEMBER 2017.

KIRKEKONTORET PÅ BRUFLAT

Tilstede

Carl Philip Weisser (prost), Marit Slettum (sokneprest) og Marie Bjørnødegård (kirkeverge)

Målform

Både nynorsk og bokmål brukes på kontoret. Målform i kirkene er nynorsk.

Kontorforhold

Kontor i gamle kommunehuset i Etnedal.

Samlet 4 kontorer med fellesareal for sokneprest, kirkeverge, saksbehandler, diakon og delvis for organist. Kirketjener har arbeidsrom i bårehuset. Godt samarbeid blant de tilsatte.

Tilfredstillende kontorløsning. Ventilasjon bør bedres.

Tilgang til eksterne møterom.

Rutiner for arkiv og kirkebokføring.

De ansatte arkiverer e-post fortløpende på lokale mapper, kirkevergen følger opp papirarkiv og arkiverer etter behov. Arkivnøkkel på plass. Det digitale arkivet arbeides med og det vurderes basisløsning med arkiv fra Kirkepartner. Målet er at det er på plass i løpet av 2018.

Kirkevergen har ansvaret for kirkebokføring og fører etter hvert, samt har kontroll hvert halvår på om alt er ført.

Gravkart og gravprotokoller

Gravkart og gravprotokoller følges opp i Ecclesia. Det er tidkrevende, men Etnedal har en god oversikt på festere. Fakturering festeavgifter (festeforfall hvert 10 år) og vask mot folkeregisteret gjøres hvert år, og følges opp.

Data, programvare, hjemmeside. Kort om kirken i Etnedal sin utadvendte virksomhet i digitale medier.

IKT Valdres er leverandør av basistjenester på IKT. Det er gjennom tjenesteytingsavtale med Etnedal kommune.

Kirkekontoret har Labora som kan brukes til gudstjenesteplanlegging og saksbehandling.

Brukes lite. Lokale løsninger brukes mest.

Etnedal har intranett og publiseringsløsning via Kirkepartner. Egen hjemmeside:

<http://kyrkja.no/Etnedal>, hjemmesiden oppdateres minimum en gang per uke. Det arbeides med å utvikle den videre, og det er flott å se mye godt arbeid for å gjøre lokalkirken digitalt tilgjengelig.

BRUFLAT KYRKJE

Tilstede

Carl Philip Weisser (prost) og Marie Bjørnødegård (kirkeverge)

Tømmerkirke fra ca. 1750

Nyere oppgraderinger

Bruflat kyrkje, som trolig ble bygget i 1750, er en laftet korskirke. Taket var dekket med spon inntil 1820, men fikk deretter skifertekking. Det er gjort en del endringer opp i gjennom med et tilbygg mot både vest (1860/1912) og syd (1860/1912- endringer i 1975), samt nord (1860/1912).

Kirkerommet har gjennomgått flere endringer, b.la i 1974-75 ble interiøret restaurert under ledelse av Riksantikvaren. Tømmerveggene ble avlutet, og himling og vindusomramming malt i hvitt og dørene i grå/blått.

Publikasjoner

Hefte om Bruflat kyrkje av I.K. Haug - 1975

Bruflat kyrkje, gjennom tidene (Bok av Harald Hvattum, utgitt i 1999)

Beliggenhet

Bruflat kyrkje er «sentrumet» i Bruflat. Det er god skilting til kirken.

Kirkens uteområde

Parkering

Gode parkeringsmuligheter, merkede plasser til funksjonshemmede og parkering for ansatte.

Universell utforming

Mulighet for tilgang for rullestol ved sideinngang. En bør stadig ha oppmerksomheten rettet mot den universelle utforming og arbeide for å gjøre den best mulig. Universelt utformet toalett i bårehuset.

Kirken utvendig

Vedlikeholdsbehov

Det arbeides med skifte av vindskier, forkantbord, isbord og takrenner.

Bygningsingeniør i Etnedal kommune skal ha en byggeteknisk befaring av kirken i løpet av 2017 for å avdekke eventuelle vedlikeholds behov

Gjerde og portrom trenger vedlikehold.

Kirken innvendig - kirkerom

Vedlikeholdsbehov

Bra stand. Det arbeides mot å få nye ovner i kirken.

Noen malingsslitte benker. Behov for ny isolering på loftet.

Inventar:

Både døpefonten, altertavla, preikestolen og korskillet skal være utskåret av Ola Kvit på slutten av 1700-talet.

Orgel

Orgel er bygget av Norsk orgel-harmoniumfabrikk A/S 1983. Mrk. nr. 420. Disposisjon: Manual I: Rørfløyte 8', Principal 8', Kvint 2 2/3', Oktav 4', Mixtur 4 fag, Gemshorn 2'. Manual II: Gedakt 8', Spissgamba 8', Koppelfløyte 4', Principal 2', Nasat 1 1/3, Krumhorn, Tremolo. Pedal: Gedaktbass 8', Subbas 16', Koralbass 4'. Fasaden har metallpiper i tre felter på midten og større trepiper på hver side.

Kirketekstiler

Tre alterduker. a-b) Hvit sultan med hardangersøm i geometrisk mønster, Mål ca. 180 x 90. Sydd av Tutta Solberg og Solveig Bragerhaug, Hedalen. c) Utskårssøm med vekslende kalk- og korsmotiv i medaljonger. Mål: ca. 180 x 93 cm.
«I Tørklæde† syed med Silke» (invl. ant. 1712), ant. kalkduk.

Alterklede, rød toskafts ull, noe stampet, med brodert kongemonogram og innskrift. S sammensatt av tre deler, øyensynlig av ulik alder.

Antependium fra 1943 med bibehold av innskriften på kledet fra 1778, dessuten er tilført en medaljong med brodert Guds lam.

To messehagler fra ca. 1800 (en kanskje fra 1700 tallet) er konservert ved Valdres folkemuseum.

4 nyere messehagler i kirkeårets farger er i kirken, laget av Johanne Hardeberg, Grimstad, først på 1990-tallet

Høgtaleranlegg

Oppdatert lydanlegg i 2014. Fungerer bra!

Kirken innvendig – andre rom

Våpenhus

Bra stand

Tårn:

Det er fire kirkeklokker i tårnet. Den ene er fra middelalderen, muligens rundt 1200. En annen er fra 1706 og visstnok støpt av Gerhard Schimmel. De to siste er støpt av O. Olsen & søn i 1912.

Klokkene hadde vedlikehold i 2014. Både klokkene og tårnet er i bra stand.

Sakristi

Fungerer ok, men skulle vært oppdatert med en kjøkkenkrok og bedre kontorløsning for presten

Dåpsakristi

Fint, men skulle vært pusset opp, litt malingslitt.

Redskapsrom/lagerrom

Fungerer ok, litt lite.

Brannsikkerhet

Bra. Nytt brannalarmsystem i 2016. Varsling direkte til 110- sentralen på Elverum. Brannvern permer og opplæring av ansatte.

Behov for endringer

Oppdatering av sakristiet, og et bedre oppvarmingsanlegg.

Bårehus

Oppdatert i 2013 (toalett og kontor/garderobe for kirketjener) Bårerom pusset opp i 2016. God stand.

Kirkegård

Fin og godt stelt kirkegård. Den nyeste del av kirkegården ble vigslet i 1991.

Opp gjennom tidene har graver blitt plassert noe ut av system. Gravforvaltningen har endret seg over tid, men den har aldri blitt rettet opp til å passe inn i et godt systematisert rutenett. Det er ikke blitt satt opp fastmerker og gravene blir ikke merket for oppsetting av gravminner. Dette gjør at en til tider har dårlig oversikt og gravforvaltning på kirkegården. Kirketjener arbeider nå med bilder for å være sikker på hvordan gravene plasseres.

Det er ønskelig å omregulere graver på gravfeltene, men det er en svært omfattende og kostnadskrevende jobb. Det starter med innmåling av alle gravminner. Det legges deretter et rutekart med angitt størrelse på gravene over feltet for å finne den mest optimale tilpasningen for hver grav og hvert gravsted. Nye koordinatpunkt markers i terrenget. Gammel og ny plassering av gravminnene tegnes inn på kartet, navn og dødsår noteres.

Arbeidet med omregulering av eldre gravfelt er av stor betydning for fremtidsrettet bruk av graver. Det blir enklere og raskere å finne fram til rett grav når «kartet stemmer med terrenget», dette har selvfølgelig også en stor betydning for driften av kirkegårdene. En kan bruke mindre tid på sjekking og dobbelt sjekking av hvilke graver som er ledige, og flere kan finne frem i et godt utviklet system.

Kapasitet/Utvidingsbehov

God kapasitet, ingen behov for utvidelse på mange år.

Kirkegårdskart og Vedtekter. Fastmerker

Kart og vedtekter på plass. Fastmerker finnes, men stemmer ikke med gravrekkene. Burde oppdateres.

Sikring av gravminner

Bra, kirketjener gir beskjed dersom han finner avvik og de som fester kontaktes hvis det er behov.

Søppelhåndtering

Fungerer ok, arbeides med en enklere løsning for tømning, samt et ekstra avfallssted. Alt er nå plassert ved bårhuset.

NORD-ETNEDAL KYRKJE

Tilstede

Carl Philip Weisser (prost) og Marie Bjørnødegård (kirkeverge)

Bygget

Nord-Etnedal kirke (omtales også som Ton kyrkja) er en langkirke med rektangulært skip og et noe smalere og rett avsluttet korparti- bygget i 1864-1866. 150 års jubileum i fjor (2016) Kirken er praktisk tilrettelagt for det lokale menighetsliv.

Nyere oppgraderinger

Arkitekt Magnus Wold tegnet innredning av bårerom og rom for bruk til dåp og konfirmasjon under vestgalleriet, nye dører og vinduer og en ny, hvelvet himling. Arbeidet ble utført i perioden 1960-63. I 1986 ble det bevilget penger til innvendige endringer og kirken har nå møterom på sydsiden av gangen under orgelgalleriet, mens det er et kjøkken på nordsiden. I mai 2017 kom nytt varmeanlegg på plass i kirken – de gamle varmerør ble byttet ut. Det er fjernstyring av varmen. Gulv ble slipt og lakkert og benker ble festet i gulvet.

Publikasjoner

Nord- Etnedal kyrkje (Bok av Harald Hvattum, utgitt 1991)

Beliggenhet

Nord-Etnedal kirke ligger lengst nord i Etnedalen, på nordsiden av elven som renner ut fra Steinsetfjorden, et par kilometer nedenfor fjordenden. Hovedveien går på nordsiden av kirkegården. Kirken er bygd på grunn fra gården Ton og blir derfor også kalt for Ton eller Thon kirke.

Kirkens uteområde

Parkering

Liten parkeringsplass, med merkede plasser til handicap parkering og parkering for ansatte. Det jobbes med arealplan og utvidelse av parkeringsplass i forbindelse med utvidelse av kirkegården.

Universell utforming

Ingen universell utforming, vanskelig å komme inn med rullestol (må ha hjelp). Her bør det arbeides med gode løsninger som for eksempel en varsom heving av terreng fra porten og muligens en utvidet trapp slik at ei trillebru kan bygges i stein/sement. Strekkmetall vil ikke fungere godt i forhold til kirkens eksteriør.

Kirken utvendig

Vedlikeholdsbehov er følgende:

- Utskifting av tak.
(Taket har hatt lekkasjer som er midlertidig rettet opp)
- Isolere loftet i forbindelse med skifte av tak
- Råte på enkelte partier av «bånd» rundt muren
- Skader på gesims m.m i tårnet, må repareres
- Utskifting av hjørnekasser
- Hele kirken må males

- Generelt malingsslitte vinduer
- Ny trapp ved sakristiet

Kirken innvendig – kirkerom

Vedlikeholdsbehov er følgende:

- Generelt malingsslitte vinduer
- Noe malingsslitt på diverse steder

Inventar:

Orgel

Orgel fra 1979, bygget ved Norsk Orgel-Harmoniumfabrikk A/S, Mrk. Nr. 404. Stemmer: Gedakt 8', Principal 4', Rørfløyte 4', Blockfløyte 2', Kvint 1 1/3 , Subbas 16'.

Kirketekstiler

Alterduk, hvit sultan med hardangersøm, geometrisk mønster med stjerne i kantstilt firkant. L. ca. 135 cm, br. 97 cm. Sydd av Tutta Solberg og Solveig Bragerhaug, Hedalen

Alterklede, grønt (DNH) fra ca. 1950 med kors av gullbånd samt smale stolper av gullbånd på forsiden.

Fire messehagler, laget av Johanne Hardeberg, Grimstad, først på 1990-tallet

Høytaleranlegg

Oppdatert lydanlegg i 2014. Fungerer bra! Forsterker i kor bør bygges inn i et skap for å unngå visuell uro.

Kirken innvendig – andre rom

Tårn

Trappen bør endres, samt litt rydding.

Klokke; på korpus: «MESNA BRUG 1866. Ringer jeg til Kirkemøde / Ringer jeg til ro de Døde / Alltid er jeg Herrens Tolke / At han Samle vil sit Folk». Diam. 65,5 cm, h. 58,5 cm

Sakristi

Fungerer ok, er enkelt og funksjonelt og passer til den enkle fine kirka.

Kyrkjestugu:

Trenger nye møbler, ellers bra!

Kjøkken:

Pusset opp i 2013, fungerer veldig bra! Mye dugnadsinnsats fra sokneråd.

Toalett

Bra.

Brannsikkerhet

Bra. Nytt brannalarmsystem i 2016. Varsling direkte til 110- sentralen på Elverum. Brannvern permer og opplæring av ansatte

Behov for endringer

Ny og sikrere trapp i tårnet
Vurdere taunedføring for klokkeringing fra lavere plan i tårnet.
En god løsning for tilgang for funksjonshemmede, universell utforming
Ny trapp ved sakristiet.

Bårehus

Bårerommet er i bra stand.
Lager og redskapsrom pusses opp i år blant annet med nytt støpt gulv.

Kirkegård:

Fin og godt stelt kirkegård. Nye porter ble satt opp til 150-års-jubileet. Gjerdet er malt.

Når det gjelder fastmerker og oppmåling på gamle gravfelt gjelder det samme som på Bruflat kirkegård.

Kapasitet/Utvidingsbehov:

Mangler dobbelgraver

Utvidelse arbeides med. Detaljplanlegging er klar, søknad er ikke sendt bispedømmer. En venter på at reguleringsplanen skal godkjennes etter endringer. God oppmåling og godt system for uttaking av nye graver må på plass på utvidet kirkegård.

Kirkegårdskart og Vedtekter. Fastmerker

Kart og vedtekter på plass. Fastmerker finnes, men stemmer ikke med gravrekkene. Burde oppdateres.

Sikring av gravminner

Bra, kirketjener gir beskjed dersom han finner avvik og de fester kontaktes hvis det er behov.

Søppelhåndtering

Fungerer ok, må merkes bedre.

AVSLUTTENDE KOMMENTARER.

Kirker og kirkegårder er godt ivaretatt i Etnedal. Det er stor vilje til å følge opp med planlegging og innsats for forbedringer der det trengs. Godt miljø og samarbeidsklime blant tilsatte får utslag i vakre og velstelte kirker og kirkegårder. Det skinner også igjennom at lokalbefolkningen følger opp sine kirkebygg med dugnader og annen god innsats.

Valdres prosti den 1. september 2017

Carl Philip Weisser
Prost i Valdres

Visitas ved Engen kloster 15. – 19. og 27. november



Søster Eva, biskop Solveig Fiske og søster Magnhild

Foto: Kenneth Hansen

Bispevisitas på Engen kloster 15. og 19. november 2017

Innledning

Det har nå blitt gjennomført bispevisitas på Engen kloster. Formålet med en visitas er i henhold til *Visitareglementet for Den norske kirke* "å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet.". Her på Engen har jeg fått møte søster Magnhild og søster Eva, som på en særlig måte går i dybden på troen og teologien. Det sies at klostervesenet er "En vei for de få, en kilde for de mange" og Engen kloster fremstår virkelig som en frodig kilde; en kilde for omsorg, forbønn og tjeneste. Jeg stiller meg bak Bispemøtets uttalelse fra 1991, som sier at "det er *betydningsfullt at det i vårt land er etablert et evangelisk kommunittetsliv ... Fellesskapet i slike kommuniteter har vært til stor velsignelse, ikke bare for dem som har sin tilhørighet der, men også for kirken som helhet*" Ved å avholde bispevisitas her så tydeliggjøres dette på en særskilt måte.

I klosteret er det praktisert en åpen, inkluderende og tillitsvekkende væreform. Ved å invitere gjester og besøkende til gudstjenester, tidebønner, stillhet, nye krefter og nytt mot, viser dere for alle at dere vil det beste for folk. Og folk har visst å sette pris på dere. Gjennom besøk, dugnader og annet praktisk arbeid har dere stilt opp og på den måten vist omtanke og takknemlighet. I sær for menighetene i Totenbygdene har klosterets eksistens og væremåte vært av stor velsignelse, men også videre utover.

Det er ingen idyll å være i kloster. Men dette at dere er til, at dere har hengitt dere og hengir dere til en klosterliv, og er en gave til vår kirke. Dere uttrykker at det er en grunntenkning at dette skjer i og med og for kirka. Deres regel sier det slik under overskriften:

Bindeledd

Hvis vi skulle velge vår plass
på Kristi legeme
la oss ikke ønske å være øye
eller hånd,
ikke en gang øre.

Kristus har ordnet sitt verk overmåte godt,
og ingen sier til ham:
«Jeg vil være det eller det»,
Men han gir oss lov til å ønske.

Så hvis vi altså kan ønske,
så la oss ønske å være bindeledd,
de skjulte steder
hvor alle deler føyes sammen,
så vi kan ta del i hans fred,
i dypet av denne Kirken
som er hans legeme.

Jeg vil nå innledningsvis takke for de gode ordvekslinger, sterke historier, og den store gjestfriheten som er vist meg og mitt følge.

Om programmet

Når vi ankom klosteret på onsdags morgen ble vi møtt med kaffe, ost og kjeks. Og mens prost og rådgiver ble satt i arbeid med å måke og feie, hadde jeg gode *samtaler* med både søster Magnhild og søster Eva.

Så fikk vi ta del i livsrytmen ved klostret, som er så langt det lar seg gjøre inndelt av bønnelivet og måltidene. Vi deltok i *middagsbønn* i kapellet, og det er en gave å få ta del i det liturgiske livet som er så viktig her på Engen.

Under *lunsjen* fikk vi gleden av å høre historiene til søster Magnhild og søster Eva. Deres personlige reise er sammenvevd med fortellingen om Engen kloster på en helt unik måte. Vi fikk høre fra moderklosteret i Frankrike, om jakten på et sted å være, og til gleden ved å endelig finne et hjem her på Engen.

Vi møtte *Styret for Stiftelsen Søsterfelleskapet Diakonisseklosteret*. Dette styret, som består av søster Eva, søster Magnhild og Lasse Gran har som formål å forvalte klosterets daglige drift. Det er ingen underdrivelse å si at dette klosteret drives på en svært nøktern og ryddig måte. Alt er gjennomskinnelig ved at dere har en utenfra som sitter i styret, og det må kunne sies at det her holdes en sunn husholdningsøkonomi.

Etter en liten pause møtte vi *Styret Stiftelsen Diakonisseklosteret*, som også fungerer som styre for Birgit og Nils A. Dahls legat for en protestantisk diakonissekommunitet i Norge. Stiftelsen ble grunnlagt i 1982, og hadde som formål å samle penger til å sikre et sted for det fremtidige klosteret. I dag er denne stiftelsen eier og forvalter av fast eiendom på Engen kloster. Det er nå gjort større utbedringer som ble ferdigstilt i 2017, blant annet er nå huset i henhold til gjeldende brannforskrifter.

Dagen ble så avsluttet med middag, og så vesper i kapellet.

Erfaringer og punkter til fremhevelse

Det er mye som kunne vært løftet frem fra møtet med dette klosteret, men jeg vil i denne sammenheng løfte frem tre punkter.

1. Bygningene

Det er altså *styret for stiftelsen Diakonisseklosteret* som har som mandat å følge opp vedlikehold av bygningene. Det er godt å høre at hovedbygningen er i henhold til gjeldende brannforskrifter, blant annet har de gamle ovnene blitt skiftet ut. For å kunne ha et forutsigbart bilde over hva som vil være nødvendig å gjøre i årene fremover spør jeg om det kunne være fornuftig å lage en langtidsplan for vedlikehold. I denne sammenhengen kan det være fornuftig å få utarbeidet en tilstandsrapport over bygningene. Blant annet kunne det ses om det er behov for å gjøre huset enda mer universelt utformet, og da tenker jeg spesielt på sanitæranlegget i 1. etasje. Så jeg vil derfor be styret:

- *drøfte muligheten for å lage en tilstandsrapport, og utfra funnene i denne rapporten lage en langtidsplan for vedlikehold.*

2. Det nasjonale og det lokale

I alle mine møter med mennesker er det ingen tvil om at det finnes et behov og en etterspørsel for å gå dypere inn i tro, teologi og tjeneste. Det er allikevel ikke helt lett å si hvordan vi skal snakke om kall til å gå i kloster i Den norske kirke, men jeg er helt overbevist om at klosteret her har en veldig viktig funksjon inn i det store fellesskapet i bispedømmet og i den nasjonale kirke. I prostens rapport løftes det frem behovet for å oppfordre prester til å holde nattverd gudstjenester her, og at bispedømmets ansatte må gjøre det kjent at det her er mulighet for korte eller lengre opphold for å restituere seg ved stillhet, bønn og studium. Dette er helt klart noe vi må ta tak i fremover, og dette blir da stående som en utfordring til resten av bispedømmet og resten av vår kirke etter denne visitasen.

Jeg vil også trekke frem den betydningen som klosteret har på de umiddelbare omgivelser. Jeg er sikker på at dette blir ansett som et hellig sted, og jeg vil trekke frem det som står i prostens rapport; "Klosteret, søstrene og klokkene som ringer til bønn og andakt ligger der og påminner folk om Guds nærvær og knytter jord og himmel sammen. Det gjør noe med mennesker som lever i nærheten av det hellige, både på bevisst og ubevisst plan." Søstrene har engasjert seg i det lokale livet ved flere anledninger, og 17. mai talen i år ble holdt av søster Eva. Dette viser at klosteret har en lokal betydning som vi skal tenke stort om.

3 Liturgiske arbeidet

Det tredje punktet jeg vil løfte frem er det omfattende liturgiske arbeidet som er gjort her på klosteret. Jeg vil si at dette er et kompetansested, og en ressursbank for det liturgiske arbeide. Utgangspunktet er den tradisjonelle klosterliturgien, som har blitt utviklet og tilpasset en luthersk-protestantisk ramme. Det har blitt gjort et solid stykke arbeid med å tonesette salmene. Alt dette er virkelig imponerende, og det er både godt og fint å vite at alle av bispedømmets prostier blir løftet frem i forbønn her på klosteret på jevnlig basis.

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging! Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelige bordfellesskap.

Jeg vil ta med meg mange inntrykk herfra. Hjertelig takk.

Gud velsigne Engen kloster.

Gud velsigne søster Magnhild og søster Eva.

Solveig Fiske
biskop

Visitas på Engen kloster 15. og 19. november

Program den onsdag 15. november:

Kl. 10:00 Samtale med søster Magnhild

Kl. 10:45 Samtale med søster Eva

Kl. 12:00 Middagsbønn

Kl. 12:20 Lunsj

Kl. 13:15 Møte med **Styret for** Stiftelsen Søsterfelleskapet Diakonisseklosteret ¹

Kl. 14:15 Kaffe

Kl. 14:45 Møte med Styret **Stiftelsen Diakonisseklosteret (som også fungerer som styre** for Birgit og Nils A. Dahls legat for en protestantisk diakonissekommunitet i Norge)²

Kl. 16:00 Middag og vesper

Program på søndag:

Kl. 16:00 Middag

Kl. 18:00 Gudstjeneste

Kl. 19:00 Kirkekaffe med visitasforedrag

¹ Lasse Gran, søster Eva og søster Magnhild

² Tone Thorp, Roar Øksne, Kari Andersen, Nils Erlimo, Søster Eva.
Advokat Svein Thorp møter som forretningsfører.

ENGEN KLOSTER – HVORFRA BØNNER STIGER OPP TIL GUD.

En av våre biskoper, Alex Johnson har sagt at der bønner stiger opp til Gud der stiger Gud ned. Gjennom århundrene og spredt ut over den vide jord har klostrene vært bønnsteder hvor mennesker har søkt Gud i bønn og kontemplasjon. Der hvor klosteret var, søkte mennesker hjelp. Klostrenes diakonale og sjelesørgeriske hjelp har vært stor. Så har vi altså et diakonissekloster i Toten prosti i Hamar bispedømme. Det er ikke stort og prangende. Det er for tiden bare to søstre, men de har feiret 25 års jubileum og de ber fortsatt. Nå har de vært der i 30 år.

Den lille kommuniteten på Engen er en del av det større fellesskapet La Communauté des Diaconesses de Reuilly med hovedkvarter i Versailles. Herfra til dagens kloster på Engen er en spennende fortelling om Guds ledelse og kall. Priorinne søster Eva ble vigslat 26.oktober 1980 i Frankrike og søster Magnhild ble vigslat i Kolbu kirke av biskop Andreas Aarflot assistert av biskop Rosemarie Köhn i 1995.

Biskop Georg Hille innviet klosteret i 1987 og kapellet i 1989.

I 1991 kom Bispemøtet med en uttalelse til støtte for kommunetliv i Den norske kirke etter oppfordring av Diakonisseklosteret.

I den Lutherske arv har klostrene i luthersk tradisjon nærmest vokst frem som løvetann gjennom asfalt. I sin kontekst hvor klosterlivet ble sett på som en god fortjeneste og sikker vei til evighet var det naturlig at de lutherske fedre ikke hadde rom for klosteret i sin kirkelige tenkning. I dag ser vi at det ikke er noe hindring for å tenke om klosteret som et hellig sted hvor mennesker lever og arbeider sammen i en bønnens enhet. Dette gir ingen fortjeneste fremfor Gud likeså lite som noe annet kall eller gjerning. I Guds nåde er klosteret et bønnens sted hvor hans nærvær er synlig tilstede og møter mennesker med kjærlighet og barmhjertighet. Sett fra klosterets side har den kirkelige interessen vært sporadisk og litt tilfeldig. Et brev som ble utarbeidet av en gruppe sammen med søstrene og ført i pennen av Per-Otto Gullaksen, ble sendt Bispemøtet 5.februar 2013. Dette brevet var en invitasjon til samtale om klosterets plass og betydning i Den norske kirke. Det har vært en belastning at dette aldri er besvart av bispemøtet.

Ved denne visitasen svarer Hamar biskop ved å sette Engen kloster inn i en formell kirkelig tilhørighet. Biskopen tar ansvar for diakonisseklosteret som en viktig og ønsket del av Hamar bispedømme. Dette er en bekreftelse på at i det kirkelige mangfold er det plass til lutherske kommuniteter. I modernitetens virvelstrøm er det kanskje behov for bønn og kontemplasjon mere enn noen gang. Også i lys av behovet for nyrekruttering er det behov for denne anerkjennelsen.

Dagens struktur og drift:

Det er i dag to søstre på Engen. Søster Eva som er priorinne og søster Magnhild Dagens struktur blir veldig sårbar når man bare er to og dessuten tar både alder og helse ut sin rett. Et fast strukturert tidebønnsliv når de er alene, er vanskelig å gjennomføre. Det de har holdt fast på er overbevisningen om at det har mening for dem å være her, selv om de ikke greier et helt liturgisk program når dagliglivets imperativer melder seg. Det dehar holdt helt fast på er torsdagsgudstjenestene kl. 19 med betjening av prostiets prester. Det har blitt betydelig vanskeligere i det senere, med den følge at det er sjelden noen «menighet» kommer, og av den grunn er det mange av de yngre prestene som ikke ser noen «hensikt» i å komme, mens noen av dem som har vært i prostiet i mange år, kommer trofast igjen.

På Engen kloster har det liturgiske livet og liturgisk fromhetsliv en helt sentral betydning. På klosteret har man arbeidet gjennom alle år med liturgikk og sitter på en betydelig kompetanse på dette felt.

Søstrene forteller at liturgi er og forblir deres lidenskap, og med en viss stolthet kan de si at de har skapt et monastisk tidebønnsopplegg for et helt kirkeår, med egne antifoner og psalmodier for fire tidebønner om dagen. De synger gjennom hele Psalteret på 4 uker med meget få vers utelatt.

Nå er det imidlertid ikke så ofte de synger det hele hvis de ikke har gjester. Har de gjester i huset forsøker vi å synge det meste én dag eller to. Når de er alene, ber de en utvidet bordbønn om morgenen og et utvidet completorium med morgendagens bibellesestykker og en solid forbønnsdel om kvelden. De har også et «huskapell» som et godt rom å be i når høstmørke og dårlig vær gjør det lite fristende å gå ut til kapellet.

Dagens økonomiske struktur:

Denne bygger helt fra begynnelsen på to stiftelser:

- a) *Stiftelsen Diakonisseklosteret* grunnlagt i 1982 som en norsk stiftelse, med det formål å samle penger til å sikre et sted for det fremtidige kloster. I dag er denne stiftelsen eier og forvalter av fast eiendom på Engen i Kolbu. I tillegg er stiftelsens styre også styre for *Birgit og Nils A. Dahls legat til fordel for en diakonissekommunitet i Norge*.

Stiftelsens styre er oppnevnt av: Oslo biskop (1 medlem) *Tone Thorp*

Diakonissehuset Lovisenberg (Diakonifelleskapet) (1 medlem) *Kari Andersen*

Diakonisseklosterets venner (1 medlem) *Roar Øksne*

La Communauté des Diaconesses de Reuilly (2 medlemmer, hvorav minst et er bosatt i Norge): *Nils Kaare Erlimo og søster Eva*.

Dessuten møter Advokat *Svein Thorp* som regnskapsfører uten stemmerett.

Denne sammensetningen som ble vedtatt før man var sikker på hvor klosteret kom til å ligge, avspeiler et ønske om en bred kirkelig forankring, med Oslo biskop som da var preses for bispemøtet. Stiftelsens inntekter er vesentlig medlemskontingenter og gaver fra *Diakonisseklosterets Venner*, samt bidrag fra Legatet ved større utgifter. I noen tidlige år ble det også søkt om kirkeofringer.

- b) *Stiftelsen søsterfellesskapet Diakonisseklosteret* (grunnlagt 1986) som forvalter klosterets daglige drift, er søstrenes felleseie. Når en søster etter en lang prøvetid blir vigslet, kan hun disponere sine midler etter eget ønske, og det hun gir til fellesskapet går inn i denne stiftelsen. Inntekter ved eget arbeid (p.t. dekorasjon av dåpslys og påskelys), gjester og gaver direkte til kommuniteten samt søstrenes eventuelle trygder og pensjoner går inn i denne stiftelsen. Vigslede søstre har ingen egne bankbøker eller andre midler til privat disposisjon, men gjør rede for eventuelle utgifter. Stiftelsens styre består av Lasse Gran, søster Magnhild og søster Eva (leder).

Livsrytmen på klosteret:

Livsrytmen i et kloster er normalt inndelt av bønnelivet og måltidene. Imidlertid er det henimot umulig å holde seg til i en så sårbar situasjon som når man bare er to. En gang i uken er de begge til fysioterapi på Gjøvik. Legetimer osv. kan ta mye tid, og en del av legene er i Oslo. Det skal handles, vaskes klær og gjøres rent av de samme søstrene. Av og til banker det på døren av noen som trenger en å snakke med. To ganger i året reiser de normalt til Versailles for ca. en uke. Om høsten til en dags rådslagning og en felles retrett og evt. vigsling av en ny søster (der er litt tilsig av nye søstre i Versailles, men langt fra nok til å dekke det aktuelle frafall). Om våren til en lengre felles rådslagning. Det er nå bestemt at sr. Magnhild reiser alene til disse samlingene som er svært krevende og følgelig lite utbytterike for sr. Eva.

Dagsrytmen er derfor forståelig nok mere å anse som ideell enn gjennomførbar, men slik ser en ønsket dagsplan ut i kommuniteten:

- 05:50 Stå opp, frokost hver for seg, re sengen, tid for individuell bilemeditasjon og bønn.
- 08:00 Ottesang (laudes) i kapellet.
- 08:40 Arbeidsmøte, dagen planlegges. Så går man til sine forskjellige arbeidsoppgaver.
- 13:00 Middagsbønn i kapellet
- 13:20 Middag i stillhet og deretter oppvask og rekreasjon
- 14:20 Pause med tid til personlige studier, åndelig lesning og bønn.
- 16:30 Arbeidet fortsetter eller man tar tid til felles studium, sangøvelse e.l.

18:15 Aftensang (vesper) i kapellet

19:00 Aftensmat under høytlesning

20:30 Kompletorium (aftenbønn) i kapellet.

Deretter «dyp stillhet» frem tilottesang neste morgen.

Diakonisseklosters venner:

Diakonisseklosterets venner ble stiftet i 1981 i Fagerborg menighetshus hvor man hadde sammenkalt (med Oslo kirkeakademis medlemsliste) presumptivt klosterinteresserte mennesker til møte i anledning av at søster Myriam, moderhusets priorinne den gangen, og søster Eva var på et første Norgesbesøk for å se om der var grunnlag til å arbeide videre for en klostergrunnleggelse i Norge. Vennene har som oppgave å støtte Diakonisseklosteret ved forbønn; ved å bidra til å skape forståelse for klostertanken i Norge; og evt. bidra økonomisk. Før diakonisseklosteret kom til Norge, var en del av vennene aktive pådrivere, og da søstrene begynte å lete etter et alternativt sted å begynne, var det takket være vennene at Tordis Ødegaard tilbød oss midlertidig husly på Hager (Reinsvoll).

Vennene har alltid fått ca tre informasjonsbrev om året. I dag, med muligheter til å sende brev med e-post, skriver de alle som viser interesse for Engen som protestantisk kloster innenfor vår Kirke, inn i vennearkivet. Side 1985 har de hvert år invitert til en så kallet Vennedag. Denne dagen møter mange av vennene opp til samvær med godt innhold. Vennene har som oppgave å oppnevne et medlem til Stiftelsen Diakonisseklosterets styre, men er ellers lite aktive. Her kan det muligens være et potensiale, men søstrene har per nå ikke kapasitet til å følge opp dette.

Klosterets betydning for sitt nærområde:

Dette er ikke lett å vurdere, men de tilbakemeldinger som gis tyder på at Engen kloster egentlig betyr mye - selv om oppslutningen om klosterets virksomhet ikke er så stor. Det er kanskje mest synlig i gjennom vennetjenester og gaver i form av naturalia fra gårdene omkring Engen kloster.

Men også lokalt engasjement fra søstrenes side blir påaktet og tatt godt imot. At søster Eva holdt 17.mai preken forteller om denne viktige integreringen i lokalmiljøet.

Klosteret, søstrene og klokkene som ringer til bønn og andakt ligger der og påminner folk om Guds nærvær og knyttet jord og himmel sammen. Det er gjør noe med mennesker som lever i nærheten av det hellige, både på bevisst og ubevisst plan.

Dette skal vi tenke stort om og takke Vår Herre for.

Klosterets økumeniske betydning.

Kirkens enhet var et brennende ønske for stifterinnen av Engen klostres Moderkommunitet i 1841. «Når kommer dagen da vi alle kan være sammen og takke for at ord som *protestant og katolikk o.a.* ikke lenger er nødvendige,» skrev hun i 1836. Da kommuniteten ble grunnlagt i 1841, var det et av hovedmotivene.

For søstrene i Engen kloster er det særlig betydningsfullt det gode forhold de har til *Den hellige Trifons skita* i Skrukkelia (Hurdal) hvor fader Johannes og fader Serafim holder til. De kom til Toten ti dager før diakonisseklosteret kom til Hager, og de er fortsatt bare to – som på Engen, så de oppmuntrer hverandre som best de kan. Engens forhold til det katolske *Lunden kloster* går tilbake til sr. Evas opprinnelige klosterkall som var økumenisk, og et håp om at det gikk an å leve sammen en lutheraner hos katolikkene. Det gikk bare i tre år, men det gode forhold er bevart, og som klosterfolk opplever de stadig at det samme klosterkallet forener dem sterkere enn våre kirker skiller dem. Et klosterkall er grunnleggende det samme uansett hvor du finner det. Selv buddhistenes klostre kjenner cistercienserne som har vært i kontakt med dem, seg igjen i. Klosterlivet har en særlig nåde til å arbeide og be for Kirkens enhet, fordi de kjenner adskillelsens smerte sterkere enn de fleste.

Avslutning

Ved Hamar biskops visitas på Engen kloster 15. og 19. november 2017 går biskopen inn i et lite tett klosterfellesskap og uttrykker ved dette at Engen kloster hører inn i det store fellesskapet Hamar bispedømme og Den norske kirke. Vi møtte en institusjon som er fast forankret i diskonissefellesskapet i moderhuset i Versailles. Det har også en solid organisatorisk oppbygging i Norge og enda flere støttespillere som har støttet og fortsatt støtter Engen Klosters livsberettigelse.

Samtidig møtes vi av en sårbarhet knyttet til livets forgjengelighet og vansker med rekruttering av nye søstre. Klosterkallet står ikke sterkt i vår tid og det vil være beklagelig om det er helt borte. Kanskje er det slik at i en flyktig tilværelse som vår trenger vi nettopp klosteret og klosterlivets alternative levesett. Vi må sammen be om at Guds må kalle mennesker til et liv i bønn og kontemplasjon. Slik søster Eva og søster Magnhild opplever mening med å bo i kommuniteten, må vi be om at andre ser det meningsfulle i et slikt livsvalg. Et vei for de få - en kilde for de mange.

Som en del av vårt bispedømme må vi ta ansvar ved å oppfordre våre prester til å gå inn og ha nattverdgdustjenester og tale vel om helligstedet på Engen. Vi må gjøre det kjent at her er mennesker velkomne til kortere og lengere opphold for å restituere seg ved stillhet, bønn og studium. Her hvor det stiger opp bønner fra Gud skjer møter

med den Gud som kommer ned og møter oss. Han kommer for å lytte og omfavne, forsone og utruste til liv og tjeneste.

Dette forarbeid til Hamar biskops visitas 15. og 19. november 2017 er skrevet av søster Eva på Engen og prost i Toten. Det har vært et ønske å gi et nært og åpent bilde av Enge kloster. I denne nærheten ser vi tydelig sårbarhet på noen områder og trygg tiltro på andre, slik alt liv uttrykker seg. I alt dette er en dyp hengivenhet til den Treenige Gud som gjennomstråler alt klosterets berettigelse.

Gjøvik 15.11.2017

Stein Ovesen, prost i Toten

ENGEN KLOSTER – Rapport «Styret for Stiftelsen Diakonisseklosteret»

To norske kvinner hadde hver på sin måte, møtt klosterlivet i den katolske kirke. Imidlertid ønsket de begge å leve ut sitt kall i Den norske kirke, den kirke de var døpt i og som de ønsket å tjene.

Eva Dahl trådte inn i La Communauté des Diaconesses de Reully i Versailles i 1976. Aasa Fristad ble det andre norske medlemmet av fellesskapet i 1977. Her var et protestantisk klosterliv i ferd med å bli bygget opp. Man var opptatt av å komme frem til de grunnleggende verdiene i klosterlivet og hvordan disse kunne formidles innen protestantisk kristendom. I Norge hadde også andre sett behovet for et evangelisk klosterliv. I 1979 ble det gjort henvendelser fra Norge til moderhuset i Versailles med ønske om at det ble grunnlagt en avlegger av dette fellesskapet i Norge.

«Diakonisseklosterets venner» ble opprettet i 1981 for å arbeide videre med tanken om opprettelse av et kloster. Det første styremøtet for et kloster ble holdt i november 1982. Da ble «Stiftelsen Diakonisseklosteret» opprettet.

Denne norske stiftelsen formål «er å skaffe tilveie og vedlikeholde en eiendom i Norge for stillhet, bønn og arbeid. Dette stedet drives i solidaritet med Den norske kirke og dens bekjennelse og være åpen for alle som søker en menneskelig og åndelig fornyelse. Stedet stilles til disposisjon for et søsterfellesskap av monastisk type (en kommunitet) som er utgått fra og virker i tilknytning til det franske diakonissefellesskapet «Communauté Diaconesses de Reully», hvis moderhus ligger i Versailles.»

Styret for «Stiftelsen Diakonisseklosteret» har 5 medlemmer som oppnevnes slik:

- 2 av Communauté de Reully
- 1 av Oslo biskop
- 1 av Diakonissehuset Lovisenberg
- 1 av Diakonisseklosterets venner

I henhold til bestemmelser i Birgit og Nils A. Dahls testament ble det i 2002 opprettet et legat som «skal med sine midler være til fordel for en protestantisk diakonissekommunitet i Norge. Den protestantiske diakonissekommunitet det siktes til i testamentet er tidligere etablert ved «Stiftelsen Søsterfellesskapet Diakonisseklosteret».» Legatets navn er «Birgit og Nils A. Dahls legat til fordel for en protestantisk diakonissekommunitet i Norge».

Styret for legatet skal i henhold til testamentet være styret for «Stiftelsen Diakonisseklosteret». Styret representerer legatet utad og har ansvaret for at legatet og det som vedkommer legatet blir forvaltet tilfredsstillende.

I 1985 begynte Diakonisseklosteret sin virksomhet midlertidig på Reinsvold.

Fra forsommeren 1987 har klosteret hatt fast tilværelse på «Engen» i Kolbu. Stedet ble innviet 17. september 1987.

Tre Moelven-brakker ble senere gjort til et vakkert og tjenlig kapell. Kapellet ble vigslet 10. september 1989.

VEDTEKTER FOR STIFTELSEN DIAKONISSEKLOSTERET

Stiftelsens formål er å skaffe tilveie og vedlikeholde en eiendom i Norge for stillhet, bønn og arbeid. Dette stedet skal drives i solidaritet med Den norske kirke og dens bekjennelse og være åpent for alle som søker en menneskelig og åndelig fornyelse.

Stedet stilles til disposisjon for et søsterfellesskap av monastisk type (en kommunitet) som er utgått fra og virker i tilknytning til det franske diakonissefellesskapet "Communauté Diaconesses de Reuilly", hvis moderhus ligger i Versailles.

Styrets grunnkapital er kr 50.000,-.

Styret skal ha 5 medlemmer som oppnevnes:

- 2 av Communauté de Reuilly
- 1 av Oslo biskop
- 1 av Diakonissehuset Lovisenberg
- 1 av Diakonisseklosterets Venner

Styremedlemmene oppnevnes for 4 år av gangen.

Stiftelsens midler

Hvis kommuniteten i Norge skulle opphøre eller midlertidig nedlegges. Skal enten stiftelsens midler overføres til en eller flere organisasjoner eller stiftelser hvis arbeid ligger så nær som mulig opp til de ovenfor nevnte formål, eller stiftelsens midler kan beholdes i påvente av en gjenskapning av en kommunitet.

Ovenstående vedtekter ble vedtatt av styret for Stiftelsen Diakonisseklosteret 22.06.2000.

VEDTEKTER
FOR
BIRGIT OG NILS A. DAHLS LEGAT
TIL FORDEL FOR EN
PROTESTANTISK DIAKONISSEKOMMUNITET
I NORGE

§ 1.
Grunnlag

Legatet er en privat stiftelse, som er etablert i h.h.t. Birgit og Nils A. Dahls testament av 18.6.1985 - etter deres død h.h.v. 18.8.1991 og 2.7.2001.

§ 2
Formål

Legatet skal med sine midler være til fordel for en protestantisk diakonissekommunitet i Norge, slik det er bestemt i Birgit og Nils A. Dahls testament. Den protestantiske diakonissekommunitet det siktes til i testamentet er tidligere etablert ved Stiftelsen Søsterfelleskapet Diakonisseklosteret, som p.t. driver sin virksomhet på Engen, 2847 Kolbu.

I tillegg til Stiftelsen Søsterfelleskapet Diakonisseklosteret er det tidligere også etablert en egen stiftelse som eier den eiendom hvorfra Stiftelsen Søsterfelleskapet Diakonisseklosteret driver sin virksomhet. Denne stiftelsen har navnet Stiftelsen Diakonisseklosteret, og er nevnt i Birgit og Nils A. Dahls testament pkt. 4b, underpkt. 4d og e. Stiftelsen Diakonisseklosteret drives i solidaritet med Den norske kirke og dens bekjennelse, og er åpen for alle som søker en menneskelig og åndelig fordypelse.

§ 3.
Forretningskontor

Legatets forretningskontor er i Oslo.

§ 4.
Grunnkapital

Legatets grunnkapital er: Kr. 5.128.270,-.

§ 5.
Styret

I overensstemmelse med det som er bestemt i Birgit og Nils A. Dahls testament skal styret for Stiftelsen Diakonisseklosteret, kfr. § 2 ovenfor, være legatets styre, hvoretter legatstyret vil ha 5 medlemmer som er oppnevnt slik:

- 2 av Communauté de Reuilly
- 1 av Oslo Biskop
- 1 av Diakonissehuset Lovisenberg
- 1 av Diakonisseklosterets Venner

Styremedlemmenes funksjonstid er 4 år av gangen.

Styret velger leder og nestleder for 2 år av gangen.

Styret er beslutningsdyktig når minst det halve antall medlemmer er tilstede. Vedtak treffes ved vanlig flertall. Står stemmene likt, gjør styreleders stemme utslaget. Er det stemmelikhet ved valg av styreleder og nestleder, foretas loddtrekning.

Innkalling til styremøter skal skje med rimelig varsel. Med innkallingen, som skjer skriftlig, skal følge sakliste.

§ 6.

Styrets oppgaver og anvendelsen av legatets midler

Styret representerer legatet utad og har ansvaret for at legatet og det som vedkommer legatet blir forvaltet tilfredsstillende.

I overensstemmelse med Birgit og Nils A. Dahls testament kan opp til 50% av legatets kapital plasseres i fast eiendom og anvendes i samsvar med legatets formål. De øvrige midler skal plasseres etter de regler som gjelder for umyndiges midler, mens avkastningen stilles til klosterkommunitetens disposisjon i den utstrekning styret finner at det foreligger et rimelig behov for dette.

Styret skal avgi årsmelding og vedta resultatregnskap og balanse.

§ 7.

Signatur - Forretningsfører

Styret kan engasjere forretningsfører.

Styreleder sammen med et annet styremedlem forplikter stiftelsen med sine underskrifter.

§ 8.

Revisjon

Legatet skal ha revisor, kfr. stiftelseslovens § 11.

§ 9.

Endring av vedtekter - oppløsning av legatet

Ved omdanning av legatet skal man gå frem som bestemt i stiftelseslovens kap VI.

Dersom Stiftelsen Diakonisseklosteret skulle bli oppløst, skal det forholdes slik i overensstemmelse med Birgit og Nils A. Dahls testament:


50% av legatets grunnkapital fordeles likt mellom Individuell Mäniskohjälp, Amnesty International, Institutt for Bibelvitenskap v/Universitetet i Oslo og Yale University Divinity School (Biblical studies), New Haven, Connecticut. De resterende 50% av grunnkapitalen samt eventuelt oppsamlet avkastning skal legges til stiftelsens øvrige midler og disponeres av styret i samsvar med det som bestemmes i forbindelse med avviklingen.


Vedtatt av styret den 27. november 2002.


Tone Thorp


Nils Kaare Erlimo


Eva Birgitta Rosencrantz Dahl


Marianne Uri Overland


Bjørn Vilberg

§ 9.

Endring av vedtekter - oppløsning av legatet

Ved omdanning av legatet skal man gå frem som bestemt i stiftelseslovens kap VI.

Dersom Stiftelsen Diakonisseklosteret skulle bli oppløst, skal det forholdes slik i overensstemmelse med Birgit og Nils A. Dahls testament:


50% av legatets grunnkapital fordeles likt mellom Individuell Måniskohjlp, Amnesty International, Institutt for Bibelvitenskap v/Universitetet i Oslo og Yale University Divinity School (Biblical studies), New Haven, Connecticut. De resterende 50% av grunnkapitalen samt eventuelt oppsamlet avkastning skal legges til stiftelsens øvrige midler og disponeres av styret i samsvar med det som bestemmes i forbindelse med avviklingen.

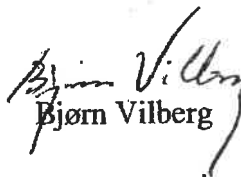
Vedtatt av styret den 27. november 2002.


Tone Thorp


Nils Kaare Erlimo


Eva Birgitta Rosencrantz Dahl


Marianne Uri Overland


Bjørn Vilberg

Visitas i Løten

5. – 10. desember



Fra kirkekaffen etter visitasgudstjenesten. Familie fra Kongo.

Foto: Kenneth Hansen

Hamar biskops visitas i Løten 05.-10. desember 2017

Visitasedrag

Innledning

Det er adventstid. Advent betyr ventetid, og vi bruker disse ukene før jul til å forberede oss til årets store festdager. Salmen av Svein Ellingsen sier det godt:

*" Mens frost og vinter mørke rår, begynner kirkens nye år,
og våre sinn skal være vendt mot lyset som på jord er tent" Salme 13*

I begynnelsen av dette kirkeåret har jeg som biskop i Hamar bispedømme gjennomført visitas i Løten sokn. Adventstiden har satt sitt preg på disse dagene; vi har tent mange lys, vi har sunget kjente og kjære sanger, og vi har hørt bibeltekster som på sitt vis har satt ord på undringen over hvem dette barnet vi venter på egentlig er. Dette er utvilsomt en god ramme for en visitas; som har som formål å støtte, inspirere og skape engasjement for det videre arbeidet. Visitasprogrammet, som er utarbeidet av den lokale komiteen, har vist oss det store mangfoldet i Løten. Og dette foredraget vil handle om det jeg har fått møte og sett disse dagene, og hva jeg tenker er områder som trenger særlig oppmerksomhet også i årene som kommer. Foredraget vil derfor være todelt. Første del er et tilbakeblikk på programmet med fokus på tema vi har berørt i de mange møtepunktene underveis disse dagene. I andre del vil dere få noen utfordringer å arbeide videre med.

Del 1

Oppsummering av programmet

Tirsdag 05. desember

Bygda lå badet i tett tåke da vi tirsdag morgen ankom **Løten helsetun** for åpning av visitasen. På en slik kald desember-morgen var det godt å komme inn til en god samling rundt Guds ord i et gjestfritt fellesskap i denne varme "stuen". Jeg satte pris på den hyggelige mottakelsen, fra både menighetsrådsleder og ordfører, og ikke minst alle de varme håndtrykk og gode ordvekslinger. I adventstiden er vi altså i ventemodus. Vi går i forventning til julen; da Gud ble menneske, da Gud steg ned som det mest sårbare i blant oss, og på denne måten skulle vise oss at vi ikke er alene. At det er en himmel spent over vår verden, og dette ble en god start på visitasdagene.

Videre dro vi til Klokkergarden og møte med **den kirkelige stab**. Etter lunsj fikk vi oppleve hvordan staben vanligvis gjennomfører sine stabsmøter; blant annet med "runden" – der alle ansatte får dele hva de nå står i av arbeidsoppgaver. Det å arbeide i gode team er helt avgjørende for at vi som kirke skal kunne møte den nye tiden. Det handler om å bygge en god forståelse for de ulike arbeidsoppgavene, og skape en felles referanseramme. Da er det viktig med slike gode møteplasser for de ansatte. Det gjøres mye godt arbeid her i Løten, og de kirkelige ansatte er helt avgjørende for å skape den uvurderlige tilliten som finnes mellom folk og kirke. Dette er viktig om man er

kirketjener, prest eller jobber administrativt på kontoret. Alle er helt avgjørende for at vi som kirke skal være best mulig rustet til å gjøre det vi er satt til å gjøre; være en trygg, nær og lovforankret folkekirke i Jesu navn. I dette bildet diskuterte vi også hva som staben anser som særskilte utfordringer her i Løten; blant annet et synkende antall gudstjenestedeltakere. Jeg vil si at dette ble et godt arbeidsmøte, der vi sammen begynte tankeprosessen for veien videre.

Resten av den første dagen var i næringslivets navn. Jeg er imponert. Vi møtte mennesker med stor faglige kompetanse, et vågalt pågangsmot og med en tydelig gjennomføringskraft. Først på **Løten bygdesag**, der vi møtte en bevissthet av å hele tiden utvikle seg selv og bedriften, med fokus på detaljer og kvalitet. Jeg tenker det har en stor overføringsverdi til kirken, at også vi hele tiden må ha fokus på å gjøre de endringene som er nødvendig for at vi skal kunne møte de nye utfordringene som kommer. Det er viktig å se mulighetene, noe også besøket på **Løiten hjorteoppdrett** og **NOSIM** så tydelig beviste. Det å gå inn i et slikt nisjemarked, å faktisk våge å satse alt, gjør et sterkt inntrykk. Man kan virkelig kjenne kvaliteten ved å smake på kjøttet og flatbrødene. Det er all grunn til å bære en stolthet over at det finnes slike innovative initiativ i nærmiljøet.

Dagen ble avsluttet på det stedet som må kunne sies å virkelig ha satt Løten på kartet, ja, også faktisk utover landets grenser. På **Løiten Brænderi** fikk vi høre dets historie, og så nyte en flott tre retters vegansk middag. I tillegg fikk vi satt den rette adventsstemningen gjennom musikk av Løiten musikkforening.

Onsdag 06.desember

Mye snø hadde falt natt til onsdag, og det var en kald morgen da vi bega oss på veien til **Ådalsbruk kapell**. Altertavlen i dette kapellet er et smykke. Guds øye er i dette "håpsteppet" – omringet av lokalhistorie, økumenisk-historie og et nydelig håpstre. Det er vakkert, og det inviterer til refleksjon over ens egen plass i den store fortellingen.

Et alltid gledelig punkt under en visitas er å møte barn- og unge. 7. klasse på **Ådalsbruk barneskole** hadde forberedt gode og relevante spørsmål. Det er utrolig hva de unge grubler og tenker på, og det er så viktig at det gis rom for å undre seg over de store spørsmålene i livet sammen.

Derfor er det også så viktig at vi finner de gode rammer og muligheter for samarbeid mellom skole og kirke. Grunnen til at dette er viktig fra kirkelig hold er målet om å styrke barnas livskompetanse; det er viktig å ha kjennskap til for eksempel ritualer og de lokale tradisjoner. Vi diskuterte derfor sammen med lærerne på barneskolen, og senere også på ungdomsskolen, hvilke felt det vil være mulig å ha som kontaktpunkt, og hvilke møtepunkter for samarbeid som finnes i henhold til lov- og planverk som foreligger.

Vi gikk de få meterne over plassen til **Ådalsbruk barnehage**. Her var det bare å hive seg rundt med juletregang; og vi sang ”På låven sitter nissen” og ”Julekveldsvisa”. Sangtradisjonene holdes i hevd, noe det er godt å oppleve.

Vi spiste lunsj, ris og svinewok, i kantinen på **Løten ungdomsskole**, og etter det nevnte møtet med lærerne gikk vi inn i klasse 9b for å møte ungdommene. Også her fikk vi en god prat med de unge; og de fortalte litt om hva de driver med, spurte om ulike symbol og var spesielt opptatt av hvilket lønnsnivå en biskop befinner seg på.

Så foretok vi en tidsreise. Først gjennom **Munchsenteret på Klevfos**; viet denne verdensberømte maleren som er født nettopp her i Løten. Så tok vi en liten tur innom **Hollenderiet på Klevfos industrimuseum**; som bærer vitne om en industrihistorie som har satt et sterkt preg på bygda. Så til slutt et besøk på **Rokoruinene** som forteller om at kristendommens historie har virkelig lange røtter her i kommunen. Det er mye god historie å spille på i Løten, og sammen har vi et felles ansvar for holde disse minnene i hevd.

Vi stoppet i **Oppegård kapell**. I dette vakre hellig rommet fikk vi hilse på Espen Teppdalen Nordsveen; en lokal gutt som har tatt flere medaljer i konkurranseskyting, blant annet gull i Europamesterskapet. Det er fascinerende å høre hvordan noen tør å satse på noe som ikke er helt ”mainstream”, og det er til inspirasjon til det å kunne gå sine egne veier og tørre å være seg selv.

En bispevisitas inneholder naturlig nok mange måltidsfellesskap, og på onsdagens siste stoppested, i Klokkergarden, så delte vi en god middag med lokal mat fra **Bakken Øvre**. Siden det her i Løten bare er ett råd, som fungerer både som **menighetsråd** og **kirkelig fellesråd** (da er forskjellen rent formelt at møtet blir utvidet med representant fra kommunen i fellesrådsmøtet), startet vi med å snakke om det som er menighetsrådssaker i henhold til Kirkelovens §9. Menighetsrådet besitter lokalkunnskapen, og vi hadde en arbeidsøkt der vi diskuterte trosopplæring, presteressurs og gode måter å øke gudstjenestedeltakelsen på. Hvem er mulige samarbeidspartnere? Det ble et kreativt og godt møte, der vi satte fokus på en mulig metodikk for arbeidet videre.

Musikk og toner fra **Nordbygda sangforening** innledet møtet, der vi så diskuterte de sakene som fellesrådet har et hovedansvar for i henhold til Kirkelovens §14. Her er naturligvis økonomi en viktig faktor, både til den daglige driften og ikke minst med tanke på vedlikehold av kirkebyggene. Vi brukte også noe av tiden til å forberede oss til møtet med kommunen dagen etter. Vi løftet i tillegg frem noen tanker om den pågående høringen om ny lov for tros- og livssynssamfunn, og viktigheten av å gi et høringssvar på denne. Hvordan denne loven ender opp med å bli vil være formende for den fremtidige folkekirkens organisering. Møtet ble en god avslutning på en spennende og innholdsrik dag.

Torsdag 07. desember

Torsdag startet med morgenbønn i *Oset kapell*. Dette lille hellige rommet, som er kledd i Mariablått, var en flott ramme for å høre nydelig sang av elever fra Kulturskolen, og vi delte nattverd sammen.

På speilglatte veien bar veien ned til *LAOS*. Her fikk vi kanskje disse dagers aller sterkeste inntrykk; Jørn Rune Volla, en ung bruker av stedet, sang for oss sangen "En stjerne skinner i natt" – og det ble et av de øyeblikkene det er vanskelig å beskrive med ord. Noen ting taler bare rett til hjertet.

På *voksenopplæringen* fikk vi møte mennesker fra flere deler av verden. Noen hadde kommet som flyktninger, andre fordi de hadde møtt kjærligheten i en norsk ektefelle. Uansett grunn er dette bilde på det kulturelle og religiøse mangfoldet som vårt samfunn er preget av. Vi som kirke må møte dette, i respekt og med det ansvaret vi har som majoritetskirke. Religionsdialog vil være et viktig fokusområdet fremover, og det er viktig å spørre seg; hva kan kirken gjøre for menneskene som kommer til våre lokalsamfunn?

Vi dro til Tingberg, for å *møte den kommunale ledelsen* i Løten. Etter å ha spist lunsj, samtalte vi godt om den felles vegen videre. Det er en tydelig omforent oppfattelse om hvor sterkt kirken står i Løten og hos folket her. Lensmannen orienterte oss om hvordan det er å være menneske akkurat her i Løten, og kunne fortelle at løtensokninger er generelt gode til å forholde seg innenfor de rammene som samfunnet har satt. Det er mange tiltak rettet mot spesielt barn- og unge, nettopp for å komme de tett inn på livet på en god måte, og dette er et engasjement som kirken helt klart deler og som vi står sammen om. Vi snakket om den økonomiske situasjonen til både kommune og kirke, og hva slags samarbeid man kunne se for seg inn mot arbeidet med folkehelse. Det ble et fruktbart møte i en god og vennskapelig tone.

Tilbake i Klokkergarden var det middag sammen med de *frivillige*. Vi fikk små innledninger av Stiftelsen Klokkergarden, Torsdagsklubben, Klokkergardsringen, Loppemarkedet, Menighetspleien og Normisjonen. Og jeg deler gjerne ordene fra lederen i menighetsrådet "Er det rart vi er stolte av denne gjengen?".

Kvelden ble avsluttet i Løten kirke, med ord og toner fra representanter for det store kulturlivet her i Løten. Det ble en magisk stund i middelalderkirken, med bidrag fra Ådalsbruk musikkforening, Anneli og Iben, Løiten sangforening og Løten kirkes egen organist Nelson Craig Lee.

Del 2

Når jeg nå går over til del 2 av foredraget vil jeg peke på noen stikkord for videre arbeid i menighetene, i kirkelige råd og i samarbeidet med hele lokalsamfunnet.

I bispedømmets måldokument har vi fem hovedområder, og jeg vil bruke dem som overskrift på utfordringene til menighetene her.

Det første hovedområde er

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

Gudstjenesten er selve pulsslaget i menigheten. En gudstjeneste er en møteplass; både mellom mennesker, og mellom mennesker og Gud. Her spiller fortiden, nåtiden og fremtiden sammen på en helt spesiell måte, og alt av kirkens arbeid samles til en gledes feiring av Herren. Derfor er det ikke vanskelig å forstå bekymringen som dere uttrykker rundt fallende antall deltakere i flere av gudstjenestene. Nå vet vi at kirkegangen til folk har forandret seg, ved at folk nå går mer ved anledning enn av vane. Det fordrer en strategisk gjennomtenkning av våre gudstjenester, noe som bør være et tema for både stab, menighetsråd og gudstjenesteutvalg. Derfor blir min første utfordring:

- 1 a) Å gjennomtenke årets gang, ved å utvikle et menighetens årshjul. Her vil det være naturlig å drøfte hvilke samarbeidspartnere en kunne tenke seg å samarbeide med, i Løten kirke og ved gudstjenestene i kapellene.*
- b) se spesielt på muligheten til å lage et samarbeid knyttet til Munchsenteret.*

Det nylige opprettede gudstjenesteutvalget har som hovedoppgave å gjøre at det er sang/musikkinnslag i flest mulige gudstjenester. Dette støtter jeg. Som hjelp i dette arbeidet kan det være fornuftig å systematisere og strukturere arbeidet, og jeg utfordrer derfor til

- 2) å utarbeide Plan for kirkemusikk.*

Da går jeg over til neste satsningsområde som er:

II Omsorg og solidaritet

Diakoni er kirkens navn på alt omsorgsarbeid. Den virkelige prøvesteinen for et fellesskap er hvordan vi makter å gi menneskeverd til alle og erkjenne at vi er avhengige av hverandre. Flere ganger i løpet av visitasen har det kommet opp at det vil være en sterk vekst i antall eldre i årene frem mot 2030. Det er selvsagt en stor glede at mennesker blir eldre, da dette taler om en god folkehelse, men det fordrer også at vi ligger i forkant. Jeg vil derfor, med bakgrunn i dette, utfordre til å:

- 3) se på mulighetene til å styrke arbeidet inn mot den eldre delen av befolkningen, blant annet ved å styrke samarbeidet med Helsetun.*

Besøket på voksenopplæringen gjorde inntrykk. Det er sterkt å tenke på hvilke personlige historier mennesker flykter fra, og det er avgjørende at vi som kirke er i stand til å ta imot mennesker som kommer hit. Derfor blir min fjerde utfordring å:

- 4) styrke arbeidet inn i feltet rundt det religiøse mangfoldet i Løten, blant annet gjennom samarbeid med Flyktningkontoret.*

Det arbeides her i Løten for en ny avfallshåndtering ved gravlunden. Siktemålet er en løsning som er estetisk, miljøvennlig og HMS vennlig. Ut fra samme tenkning om miljøengasjement, gir jeg dere min femte utfordring:

- 5) å arbeide for å bli «Grønn menighet»*

Det tredje hovedpunktet jeg vil fokusere på er:

III Barn og unge

Det er på tre arenaer barn og unge på en særlig måte får kjennskap til kristen tro og tradisjon. Den første arenaen er hjemmet, hvor det grunnleggende verdifundamentet legges. Den andre arenaen er kirkens trosopplæring, hvor vi har som mål å styrke barnas tilhørighet til kirken gjennom delaktighet. Den tredje arenaen er i barnas dagligliv i barnehager og skoler. Vi vet noe om hva det betyr for både barn og voksne å bli kjent med sin egen kirke, og hvordan den konkrete kirken blir et symbol på dette å høre til i en større sammenheng og å høre til hos Gud. Trosopplæringen krever en spesiell form for samhandling, og det er viktig med gode samarbeidsarenaer for både stab, råd og frivillige. Jeg vil derfor utfordre til:

6) Å finne de gode møteplassene for arbeid med trosopplæringstiltak, både med tanke på forberedelser og evalueringer.

Det neste temaet er:

IV Kirken i lokalsamfunnet

Det er en veldig god og omforent forståelse av at kirken i Løten er viktig. Også inn i tematikk rundt folkehelse har kirken en viktig rolle å spille. Det er også viktig at kirkebyggene får det nødvendige vedlikeholdet som trengs for å kunne være et "levende" bygg, og det er viktig å komme i inngrep med de tingene som er presserende, slik som brannsikring og elforsyning/lynvern. Dette krever en forutsigbar økonomi, og jeg vil derfor utfordre til at:

7) Fellesrådet sammen med Løten kommune finner en god samarbeidsform med tanke på budsjettrutiner rundt bevilgninger til drift og investeringer.

Under visitasdagene har det også kommet opp en mulighet for å se på engasjementet rundt pilegrimsleden som kommer inn fra Sverige. Min åttende utfordring blir derfor:

8) Å videreutvikle arbeidet inn mot Olsok og pilegrimsarbeidet inn mot tusenårsjubileet etter slaget på Stiklestad i 2030.

Det siste punktet jeg vil snakke om i dag er:

V Medarbeiderskap og organisering

Kirken må alltid arbeide for å være en attraktiv og meningsfull arbeidsplass der man blir verdsatt og opplever sine arbeidsoppgaver som bidrag til kirkefelleskapets beste. I vår tid tror jeg dette gjøres aller best gjennom en tverrfaglig tilnærming. Dette kommer ikke nødvendigvis av seg selv, og det må strategisk legges til rette for at dette skal kunne utvikle seg. Jeg tror at de rette møteplassene er helt avgjørende for dette. Dere har her stabsmøter en gang i måneden, men jeg vil utfordre dere til å:

9) styrke stabsarbeidet med å ha stabsmøte annenhver uke. Møtene bør ha en fast ramme og agenda. I tilknytning til stabsmøte kan det også settes av tid til planlegging av konkrete tiltak.

Det er også viktig at den kirkelige stab har et nært samarbeid med kirkens folkevalgte. Derfor utfordrer jeg til:

10) å gjennomføre en årlig felles møtedag mellom menighetsråd og alle kirkelige ansatte, for å arbeide med menighetsforhold og de felles oppgaver som foreligger, spesielt med tanke på trosopplæring og gudstjenestearbeidet.

Min siste utfordring handler om den digitale kommunikasjon. Det er viktig å ha en gjennomtenkt strategi for hvilke plattformer vi er på.

11) Se på kommunikasjonsplattformene; blant annet nettsider og sosiale medier.

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging. Takk for alle de gode rapportene som ble sendt inn på forhånd. Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelige bordfelleskap.

Takk til alle for mange gode møter med mennesker i alle aldre. Jeg tar alle disse møtene med meg, alle håndtrykk, smil og ordskifte, ja, alt jeg har opplevd under visitasen. Hjertelig takk.

Gud velsigne Løten sokn!
Gud velsigne Løten kommune!

Solveig Fiske
Hamar biskop

Utfordringer

Utfordringene gitt av biskop Solveig Fiske til Løten menigheten i forbindelse med visitas 05. -10. desember 2017.

- 1 a) Å gjennomtenke årets gang, ved å utvikle et menighetens årshjul. Her vil det være naturlig å drøfte hvilke samarbeidspartnere en kunne tenke seg å samarbeide med, i Løten kirke og ved gudstjenestene i kapellene.*
- b) Å se spesielt på muligheten til å lage et samarbeid knyttet til Munchsenteret.*
- 2) Å utarbeide Plan for kirkemusikk.*
- 3) Å se på mulighetene til å styrke arbeidet inn mot den eldre delen av befolkningen, blant annet ved å styrke samarbeidet med Helsetun.*
- 4) Å styrke arbeidet inn i feltet rundt det religiøse mangfoldet i Løten, blant annet gjennom samarbeid med Flyktningkontoret.*
- 5) Å arbeide for å bli «Grønn menighet»*
- 6) Å finne de gode møteplassene for arbeid med trosopplæringstiltak, både med tanke på forberedelser og evalueringer.*
- 7) At Fellesrådet sammen med Løten kommune finner en god samarbeidsform med tanke på budsjett rutiner rundt bevilgninger til drift og investeringer.*
- 8) Videreutvikle arbeidet inn mot Olsok og pilegrimsarbeidet inn mot tusenårsjubileet etter slaget på Stiklestad i 2030.*
- 9) Å styrke stabsarbeidet med å ha stabsmøte annenhver uke. Møtene bør ha en fast ramme og agenda. I tilknytning til stabsmøte kan det også settes av tid til planlegging av konkrete tiltak.*
- 10) Gjennomføre en årlig felles møtedag mellom menighetsråd og alle kirkelige ansatte, for å arbeide med menighetsforhold og de felles oppgaver som foreligger, spesielt med tanke på trosopplæring og gudstjenestearbeidet.*
- 11) Å se på kommunikasjonsplattformene; blant annet nettsider og sosiale medier.*

Bispevisitas i Løten 2017

Tirsdag 05. desember

1030 – Morgenandakt på Løten Helsetun *

1200 – Stabsmøte i Klokkergarden

1430 – Bedriftsbesøk, Nosim, Løten Bygdesag og Løiten Hjørteoppdrett

1800 – Middag i Løiten Brenneri

Onsdag 06. desember

0830 – Morgenandakt Ådalsbruk kapell

0900 – Besøk Ådalsbruk barneskole

1000 – Besøk Ådalsbruk barnehage

1115 – Besøk Løten ungdomsskole

1300 – Foredrag Munch-senteret og Hollenderiet på Klevfoss *

1450 – Rokoruinen

1500 – Oppegård kapell *

1630 – Middag i Klokkergarden

1800 – Menighetsrådsmøte / Fellelrådsmøte

Torsdag 07. desember

0900 – Morgenandakt Oset kapell *

1000 – Besøk hos LAOS

1110 – Besøk på flyktningkontoret

1200 – Møte med Løten kommune

1530 – Middag med frivillige i Klokkergarden

1900 – Konsert i Løten kirke *

Søndag 10. desember

1100 – Visitasgudstjeneste Løten kirke *

1230 – Visitasforedrag og kirkekaffe i Klokkergarden *

Alle poster merket med * er åpne for publikum.

Rapport fra Løten sokn

Bispevisitas desember 2017

Løten menighet og kommune

Løten menighet er sammenfallende med Løten kommune som ligger plassert mellom Hamar kommune og Elverum kommune. Kommunen har en langstrakt form, den er 50 km lang i retning nord – sør og bare 15 km. bred på midten. Tradisjonelt har Løten vært en god jordbrukskommune med industri som har hentet råstoff fra landbruket. Løten kommune har ca. 7600 innbyggere, og har en svak økning av innbyggere. Ca. 6250 av disse er medlem i kirken. Løiten Brænderi, som ble opprettet i 1855, har bidratt til å gjøre Løten kjent. Maleren Edvard Munch (1864 – 1944) var fra Løten.

Kirke og kapell

Soknet har en kirke, et gravkapell og tre kapell.

Løten kirke er en middelalderkirke fra ca. 1200, men er gjennom årenes løp blitt utvidet og forandret. Det er kun denne kirken som har gravplass.

Gravkapellet ligger rett øst for kirken på kirkegården, og ble vigslet i 1916.

Gravkapellet er senere blitt omfattende restaurert innvendig og oppusset utvendig.

Oset kapell ble først bygd som skole i 1875 og ble i 1885 utvidet til kapell ved å bygge på et alterparti som kunne stenges av fra skoledelen.

Oppegård kapell ble bygd som kombinert skole og kapell i 1886, også med mulighet for å stenge av mellom alter og skolerom.

Ådalsbruk kapell har en mye nyere historie, men har likevel det fellestrekk at kapellet ble bygd i tilknytning til en skole. På første halvdel av 1990-tallet vedtok kommunen å bygge ny skole på Ådalsbruk, og menighetens ønske om kapell ble på nytt løftet frem. I 1994 var skole og kapell ferdig. Kapellet var også her bygd som en del av et klasserom hvor man kan stenge av alterdelen. Kapellet ble først vigslet i 1997.

På **Rokoberget** ligger det **kirkeruiner** etter det mange mener er en pilegrimskirke for de pilegrimer som var på pilegrimsvandring til Hellig-Olavs grav i Nidaros. Kirken er først nevnt i et paveskriv fra pave Innocents IV fra 1254 hvor han omtaler den «velsignete Michaels-kirken på Roko.» Funn av skjeletter tyder på at det har vært en kirkegård tilknyttet kirken. Kirken har blitt ødelagt en gang mellom 1590 og 1775.

Gudstjenester og kirkelige handlinger

Kirken og menighetslivet i Løten bærer preg av å være en folkekirke. Det er noen faste kirkegjengere, men hvis det ikke er dåp eller andre aktiviteter så er det ikke så mange i kirkebenkene. Men på de tradisjonelle dagene gudstjenesteantallet betydelig større.

I 2016 ble det avholdt 58 forordnede gudstjenester. Av disse ble sju holdt på Ådalsbruk, fire i Oset kapell, fire i Oppegård kapell, fire på Løten helsetun, en på Klevfoss og to på Solbakken. Det er i hovedsak nattverd på forordnede gudstjenester, men noen ganger velger man å ta bort nattverden .

55 konfirmanter ble konfirmert (av ca. 65 aktuelle), det var sju vielser og 66 gravferder.

Omsorg og solidaritet

Konfirmantene deltar med å gå med bøsser under Kirkens Nødhjelp fasteaksjon. Mange foreldre er med som sjåfør. Løten menighet har frem til 2017 ikke hatt noe eget misjonsprosjekt, men har hatt ofringer til Kirkens Nødhjelp og Stefanusalliansen. I 2017 ble det inngått avtale med Kirkens Nødhjelp og Stefanusalliansen om misjonsprosjekt; hver av misjonsprosjektene skal få fem ofringer i en periode på tre år. I tillegg får Menighetspleien ofring.

Det er jevnlig andakt på Løten helsetun. Fra 2017 ble dette fast hver tredje tirsdag på formiddagen. To personer i menigheten har ansvar for enkel kaffeservering etter andakta. Av disse andaktene er fire forordnet som gudstjeneste.

Barn og unge

Av barne- og ungdomsarbeid så er ikke aktiviteten så stor. Det som skjer utover trosopplæringstiltak og konfirmasjonsundervisning er Torsdagsklubben. Denne klubben drives av frivillige i lokalene til kapellet / klasserommet på Ådalsbruk skole, og har samlinger annenhver torsdag. Aldersgruppe er fra 4 – 7 trinn.

Alle konfirmantene går på den ene ungdomsskolen i Løten. Konfirmantene går / sykler fra ungdomsskolen etter skoleslutt til menighetens forsamlingslokale Klokkergården som ligger rett ved kirka når det er konfirmasjonssamling. Det varierer om samlingen er i Klokkergården eller i kirken. Samlingene starter med frukt og saft.

Alle konfirmantene får tildelt to gudstjenester i løpet av konfirmasjonstiden hvor de skal møte opp sammen med to –tre andre konfirmanter for å være Gudstjenestemedhjelper. Her tenner de lysene på alteret, er kirkevert, går i prosesjon når det er dåp og rydder etter gudstjenesten. De som ønsker det kan også være tekstleser.

Kirken i lokalsamfunnet

Mange mennesker er på kirkegården i sommerhalvåret for å stelle og pynte grav. Kirken er normalt ikke åpen, men hvis den er det så får folk gå inn hvis de ønsker. Kirketjenere låser opp hvis de er i nærheten.

Kirka er et viktig samlingspunkt ved anledninger som for eksempel ved gravferder. Mange er opptatt av hvordan kirken ser ut, for den trenger å pusses opp. Blant annet murpuss faller av mange steder. Dette viser at kirka har en viktig plass i folks bevissthet. Menighetsrådet har egen stand på «Akevitt og pultostdagene» i Løten. Dette er en stor begivenhet og tradisjon i Løten.

Medarbeiderskap og organisering

I Løten menighet er det 1,5 stilling som prest. For noen år siden ble prestestillingene redusert fra 2 til 1,5. Det er organist i 70 %, kirkeverge / daglig leder i 100 % og to 100 % - stillinger som kirketjener. Menighetspedagog er i 30 % -stilling. Pedagogen deler vi med Stange.

Det er egne tekstlesere og kirkeverter på gudstjenestene. Dette er både personer som er med i menighetsrådet, og andre som har sagt ja til å gå inn i denne oppgaven. Når det er kirkekaffe så ordner menighetsrådet dette, både med å delta selv eller spør andre. Ved konfirmasjon så deltar menighetsrådet med kappeprøving og andre praktiske oppgaver.

Utvalg

I menigheten er det flere råd / utvalg i tillegg til menighetsrådet.

* *Redaksjon for menighetsblad*

Menighetsbladet kommer ut med fire nr. i året. Bladet trykkes i farger og blir sendt ut gjennom posten. Bladet leses av mange.

* *Trosopplæringsutvalg*

Trosopplæringsutvalget har jobbet med Lokal trosopplæringsplan for Løten en god stund. Planen ble nylig godkjent av biskop. Utvalget fortsetter med å være samarbeidspartner for menighetspedagog.

* *Gudstjenesteutvalg*

Gudstjenesteutvalget er et nylig opprettet utvalg, og har som hovedoppgave å gjøre at det er sang / musikkinnslag i flest mulige gudstjenester. En annen oppgave er å bidra med planlegging når det er spesielle gudstjenester det må arbeides med.

Utfordringer

Folk i Løten er glad i kirka si, og er opptatt av at kirke og kirkegård skal være velstelt og i god stand. Kirketjenerne får mye skryt av jobben de gjør på kirkegården, den er alltid pen og velstelt.

Men kirken trenger oppussing, både inne og ute. Noe av dette er estetisk, andre ting går på bygningsmessige forhold. Løten kirke er en middelalder-kirke, med de konsekvensene det får angående riksantikvar. Kirkevergen jobber for å få kommunen til å bidra med sitt økonomiske ansvar, men opplever at overføringene langt fra strekker til.

En annen utfordring er oppslutningen om gudstjenestene. Det er noen trofaste kirkegjengere, og de er vi veldig glade for. Men hvis det ikke er dåp eller andre aktiviteter under gudstjenesten så kommer det ikke mange. Det er flere som gir uttrykk for at det er fint og godt å være i kirka, men det medfører ikke nødvendigvis at de kommer på gudstjenestene.

En ting som det jobbes med er sang og musikkinnslag (se gudstjenesteutvalg). Dette håper vi kan gjøre det mer aktuelt for mange å gå på gudstjeneste. Ut over det så er det ikke lett å vite hva man skal gjøre for at folk skal oppleve at gudstjeneste er en god ting å delta på.

Trosopplæringsplanen til Løten er nylig godkjent, og mye har allerede vært i drift en stund. Oppmøtet varierer noe, men i hovedsak så skulle vi ønske at mange flere deltok på samlingene barna og foreldre får invitasjon til.

Løten sokn
26. okt. 2017

Mona Myrvang Nygård
Leder, Løten menighetsråd

Torbjørn Granerud
Sokneprest



DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Hamar

pb 4063
2306 HAMAR
Tlf: 62563750
Faks: 62563763

Hamar Biskop

Hamar 16.10.2017
Vår saksbehandler: åau
Vår ref.: 16/00013-006
Arkivkode: 301

Bispevisitas i Løten 5.-10. desember 2017. Prosterapport etter befarings

***Vurdering av den generelle tilstanden for kirker og kirkegårder**

Løten har én kirke – men flere gudstjenestehus: Oset kapell, Oppegård kapell, og kapellet i tilknytning til skolen på Ådalsbruk.



Løten kirke feiret 800-årsjubileum i 2000. Det er en steinkirke som opprinnelig omfattet det som nå er den østre halvdel av skipet samt koret. Skipet skal ha hatt inngang i sør og vest og koret samme sørinngang som i dag. Skipets størrelse ble doblet på 1800-tallet. Vesttårnet og dagens våpenhus stammer fra denne tiden. Bortsett fra sakristiet, som har sin nåværende form fra 1950-årene, fikk kirken dagens utseende ved ombyggingen i 1872-73. Kirken er ellers restaurert i 1925-28, 1989-90 og 1995. Kirken har 400 plasser og er en langkirke.

Dagens vinduer er fra 1873, da kirken dessuten fikk kassettakhimling. Ved endringene i 1928 ble det malt skymaling i taket og justert fargesetting og dekor i kirken som helhet. I seks av vinduene er det satt inn glassmalerier av Finn Hansen: «De fire evangelister» i 1934-35 og «Apostlene Petrus og Paulus» i 1937.

Altertavlen er fra 1873 og viser Jesus i Getsemane. Også prekestolen er fra 1873. Den åttekantede og kalkformede døpefonten i kleberstein ble gitt i gave i 1915. Orgelet med 30 stemmer er fra 1969. Av de tre kirkeklokkene er én fra middelalderen, én fra 1599 og én fra 1873

Kirken har også endel eldre kirkesølv (det eldste fra 1500-tallet) samt en messehagel fra 1700-tallet. På sørveggen henger et epitafium fra ca. 1670 over Even Baardsen, som var prest i Løten i tre tiår på 1600-tallet

Vurdering:

Kirken fikk nytt høyttaleranlegg og ny flombelysning i 2015 gjennom en testamentarisk gave. Men det er 22 år siden forrige restaurering, og enkelte behov viser seg.

En generell ytre oppussing er prioritert 2 for Fellelsrådet.

Utvendig:

Taket er tett, og det er ingen tegn til fuktinnslag gjennom det. Sydveggen ser bra ut, men på østveggen er det noe sprekkdannelse og noe flassing av maling/puss.

I verst stand er tårnet – her er det gjennom årene «klattet» en del med uegnet materiale (betong) og det er også brukt plastmaling.

Hoveddørene er svært slitte, men de er så gamle at reparasjon/vedlikehold må skje i samarbeid med Riksantikvar.

Lynvernet ble kontrollert i vinter og funnet i orden, men det anbefales bygget ut til større kapasitet.

Innvendig:



DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Hamar

Det er til dels store sprekkdannelser på begge sider av koret. En arbeider med å finne ut om det stadig er bevegelse i veggene, eller om grunnen og veggene har stabilisert seg.

På veggene i våpenhuset er det mye «småflassing» av maling, antakelig grunnet nevnte plastmaling. *Prioritet 1 for Fellesrådet er utskifting av de 90 år gamle rørvnene i kirken.*

I 2018 er det planlagt å installere benkevarmere, foreløpig med en prislapp på 1,2 millioner. Til dette prosjektet har en fått tillatelse av Riksantikvaren til å føre strømmen langs veggen (ikke skjult under gulv som nå).

Det er installert brannalarm med direkte kobling til brannvesen. Men en mangler brannslukkingssystem. (overrissing, «tåke»..).

Det er heller ingen innbruddsikring i kirka.

Av liturgiske bøker finnes tekstmot, mens de nye bøkene for gravferd og vigsel mangler.

Ovennevnte epitafium fra ca 1670 skal restaureres. Etter innhenting av tilbud vil en søke Riksantikvaren om støtte.

Den lille klokka fra 1300-tallet trenger ny ringemotor – også det skal skje i samråd med Riksantikvaren.

Kirkegård m gravkapell og driftsbygning.

Kirkegården er utvidet diverse ganger. Den er langstrakt, men pga beplanting og stell, fremstår den likevel som et sammenhengende hele, og gir et velstelt og velpleid inntrykk.

Med den siste utvidelsen av kirkegården i slutten av 1990-årene, har Løten svært god kapasitet for graver i overskuelig framtid. Kirken har ansvaret for noen av gravene (15-20 stk). Av disse ønsker en på sikt å slette de av disse gravene som er over tyve år og ikke har spesiell historisk interesse.

På kirkegården, sørvest for kirkens hovedinngang, står et minnesmerke over de falne fra annen verdenskrig.

Den gamle kirkegårdsmuren er i dårlig forfatning og trenger sterkt til restaurering/oppussing. Dette er arbeid som krever spesialkompetanse som en ikke uten videre kan utføre selv lokalt.

Riksantikvaren er kontaktet, og prosessen er foreløpig der. Murens nåværende tilstand skyldes muligens en blanding av at en har fått dårlige råd – eller ikke har fulgt gode råd.

Gravkapell:

Midt på kirkegården, øst for kirken, står et gravkapell som ble innviet den 1. januar 1916. Det fikk orgel i 1953 og ble grundig restaurert i 1966. Da ble fondveggen dekorert med malerier av Anders R. Andersen. I kapellet er det også treskurd skåret av Anders Busterud. Utvendig ble kapellet pusset opp i 1994.

Ytterdørene i kapellet er svært slitte (som kirkedørene), men disse kan pusses opp av egne ansatte.

Det er noen sprekkdannelser i frontveggen inne.

Det er en god kjeller med kjøleaggregat, som dekker behovet.

Det er verken brannsikring eller innbruddsikring i kapellet.

Driftsbygning:

Driftsbygningen er fra 2015 og gir gode arbeidsbetingelser for både ansatte og maskiner: garasje/lagerplasser, kontorplasser, dusj/garderobe og kjøkken/pauserom.

Nettforbindelsen er ustabil, og anlegget (radionett) bør skiftes.

En ønsker nå ny søppelløsning med mer kildesortering. Nåværende ordning medfører mye manuell håndtering og er lite HMS-vennlig. På sikt ønsker en å lage egen kompost.

En har nå to unavnede minnelunder: en for barn og en for voksne. Den gode arealkapasiteten gir muligheter for både en navnet minnelund og for eget muslimsk gravområde.



DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Hamar



Oset kapell ligger på nordøstsiden av Rokosjøen. Huset ble flyttet hit i 1875 og brukt som skole fram til 1918. I 1885 ble det bygget et kor, og bygget ble vigslet samme år. Kapellet har 70 plasser, en døpefont i tre fra 1894 samt et harmonium. Altertavlen med motivet «Jesus på korset», ble

malt av Selma Andersen og innviet 2. pinsedag 1934.

Vurdering:

Det er et visst behov for vedlikehold. Innvendig holder malingen godt, men utvendig er malingen slitt. Det vil etter hvert være behov for ny takstein, og nye vindskier.

All bruk vinterstid krever fyring fra dagen før: en dyr og tungvint ordning, som og gir utfordringer for oppbevaring av en fin messehakel i rødt. Det er installert brannalarm i bygget, men ikke slukking.



Oppegård kapell ligger et stykke sørøst for Rokosjøen. Det er et enetasjes trehus med kor som ble innviet til kirkebruk i 1886. Det har 70 sitteplasser og ble brukt som skolestue til 1919. Huset ble restaurert i 1986. Altertavlen forestiller Jesus i Getsemane. Døpefonten i tre er fra 1886. Kapellet har og et harmonium.

Vurdering:

Det er behov for ytre vedlikehold av taket, samt takrenner og takskier. Det er installert brannalarm i bygget men ikke slukking.



Kapellet på Ådalsbruk skole.

Kapellet ble innredet og tatt i bruk i 1994, men ikke formelt innviet før 19. januar 1997. Det er tegnet av arkitekt Tor Arnekleiv. Altertavlen er et tekstilarbeid av Greta Rimington, som også har laget de øvrige tekstilene.

Alterpartiet skjules med en skyvedør. Klokken som brukes kommer fra Aadals Brug.

Vurdering:

Som en del av Ådalsbruk skole, er vedlikeholdet her godt. Det er ingen umiddelbare behov for oppussing eller endringer. Det er nattverdsett med kalk og disk, men en ny tekstbok mangler. På grunn av samlokalisering med skolen og behov for oppvarming, er det bare aktuelt med gudstjeneste her i løpet av skoleåret.

*** Vurdering av kontorforhold og rutiner for arkiv og kirkebokføring**

Kontorforholdene må sies å være gode, samlokalisert med kommuneadministrasjonen på Tingberg. Etter intern flytting er menighetskontorene nå lettere tilgjengelige for besøkende. Sokneprest, kapellan og kirkeverge har hvert sitt kontor, og det er ett felles rom.

Organisten har en arbeidsplass inne hos kirkevergen.

Dørene ut til gangen er ikke lydtette - en kan høre at folk snakker, men ikke hva som blir sagt.

Lokaler til møter som krever større plass, kan en bruke ellers i kommunehuset.

Kirkebokføringen er nå elektronisk. Men gudstjenestene/kirkelige handlinger føres fortsatt først i protokoll i kirken.

Et stort og fullt papirarkiv står på kirkevergens kontor, og en del av det oppbevares i

Klokkergården. Dette bør gjennomgås med sikte på hva som fortsatt skal lagres og hva som kan makuleres.

Det elektroniske er på server gjennom kommunen. Det meste av det som nå kommer inn, kommer elektronisk, og en arbeider for å øke andelen av det.



DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Hamar

Menighetsrådsprotokollene er både på papir og elektronisk.

***Vurdering av tverrfaglig samarbeid mellom menighetene i prostiet (fagsamlinger, samarbeid om menighetsmessige tiltak osv)**

Fagdager

Det har med ujevne mellomrom vært arrangert fagdager i prostiet – bl.a med utgangspunkt i gravferd.

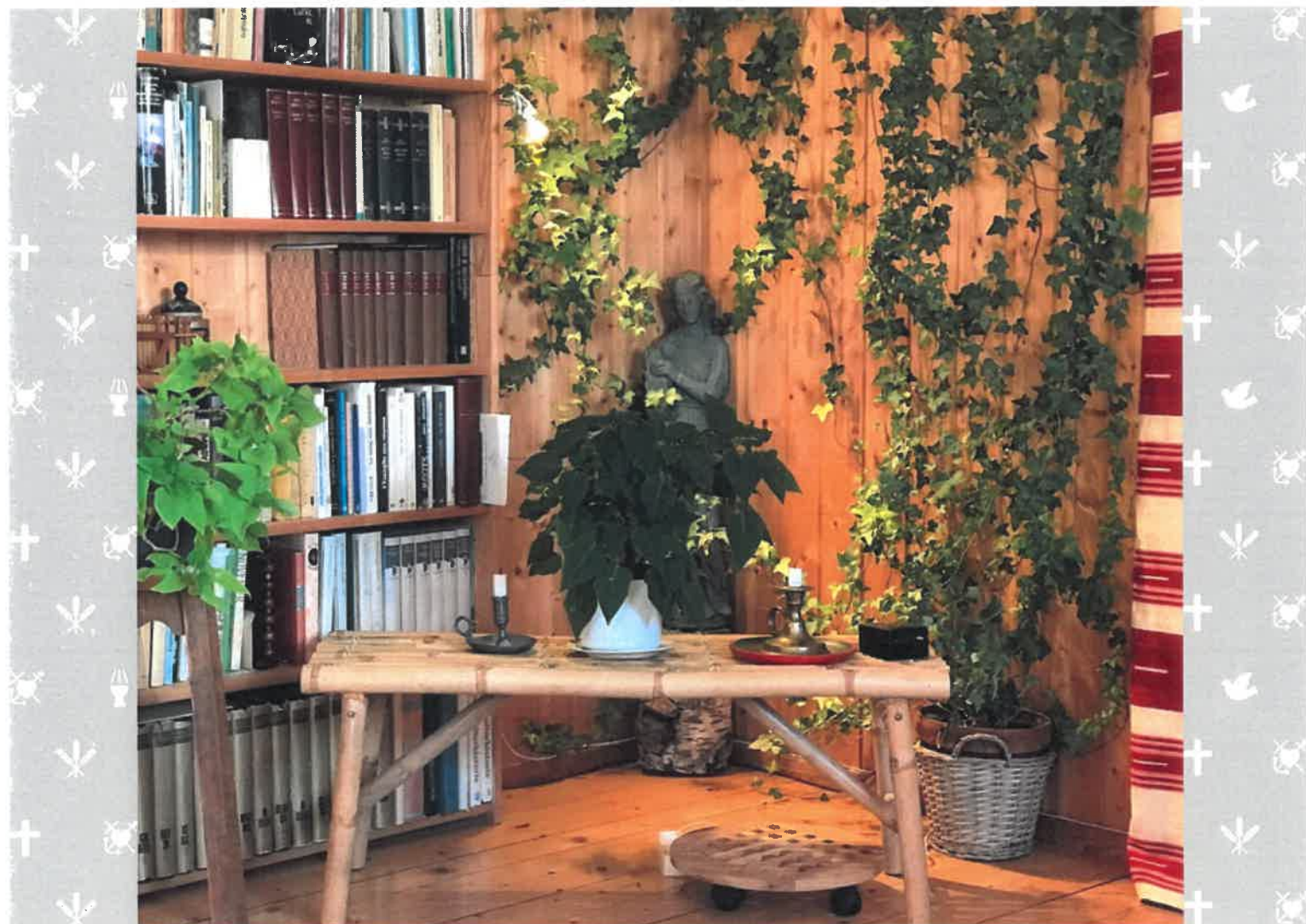
Trosopplæring

Etter at prostiet fikk tildelt trosopplæringsmidler i 2015, inngår Løten i samarbeidsenheten «Tro Øst» sammen med Romedal og Vallset menigheter. Et samarbeid på tvers av Fellestrådsgrensene har vært krevende å organisere. I praksis har utarbeidingen av planer og implementeringen av trosopplæringen fungert godt, ikke minst takket være en dyktig menighetspedagog i halv stilling. En har etablert flere tiltak som går på tvers av menighetsgrensene, samt noen som er kun lokale. En vurderer for tiden organiseringen av trosopplæringssamarbeidet mellom Løten og Stange Fellestråd.

Diakoni

Det er et samarbeid mellom ansatte og øvrig engasjerte personer i Løten og Romedal om hjelp til et barnehjem i Estland.

Leif Jørn Hvidsten
domprost



Stemning fra Engen kloster

Foto: Kenneth Hansen



DEN NORSKE KIRKE

Hamar bispedømme

Postboks 172 2302 Hamar Besøksadresse: Folkestadgate 152

Telefon 62 55 03 50 www.kirken.no/hamar hamar.bdr@kirken.no

